

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์
และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

**LEGAL PROBLEMS RELATING TO ANIMAL CRUELTY
PREVENTION AND ANIMAL WELFARE**

ร.ต.อ.หญิง ศสินันท์ แสงทอง

POL.CAPT. SASINAN SANGTHONG

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**LEGAL PROBLEMS RELATING TO ANIMAL CRUELTY
PREVENTION AND ANIMAL WELFARE**

POL.CAPT. SASINAN SANGTHONG

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE**

OF MASTER OF LAWS

CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION

SCHOOL OF LAW

SRIPATUM UNIVERSITY

2023

COPYRIGHT OF SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์
คำสำคัญ	การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ / การจัดสวัสดิภาพสัตว์
นักศึกษา	ร.ต.อ.หญิง ศศินันท์ แสงทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.สมจิตต์ เซอร์ชันซี
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2566

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งแนวความคิด มาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ โดยศึกษากฎหมายของประเทศไทยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร เครือรัฐออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาหาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไข รวมถึง การพัฒนามาตรการทางกฎหมายของไทยในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 22 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพฉบับต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว พบว่ากฎหมายของต่างประเทศมีการกำหนดถึงสถานะการเป็นเจ้าของสัตว์ไว้ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องกระทำการเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสัตว์โดยการฝังไมโครชิพในสัตว์เพื่อให้ทราบว่าสัตว์อยู่ในครอบครองของบุคคลใด รวมทั้งผู้ซึ่งจะเลี้ยงสัตว์หรือสัตว์อันตรายจะต้องได้รับการอนุญาตและต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามสัตว์นั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายจากสัตว์นั้นด้วย หากมีการฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษจำคุกหรือโทษปรับตามที่กฎหมายกำหนด และในมาตรา 23 ที่กำหนดห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร ถึงแม้กฎหมายของประเทศไทยจะมีการบัญญัติในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่บทลงโทษต่อเจ้าของสัตว์ผู้ซึ่งกระทำความผิด

นั้นมีเพียงแค่โทษปรับเท่านั้นทำให้ผู้กระทำความผิดอาจไม่เกรงกลัวได้รวมทั้งอาจปฏิเสธความเป็นเจ้าของสัตว์เมื่อไม่ให้ความคิดได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นเครือรัฐออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่ากฎหมายต่างประเทศมีบทลงโทษเจ้าของสัตว์และผู้กระทำความผิดในการทารุณกรรมสัตว์ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับไว้อย่างชัดเจนขึ้นกับจำนวนครั้งและความรุนแรงของการกระทำความผิด โดยโทษปรับและโทษจำคุกนั้นมีอัตราโทษที่รุนแรงกว่ากฎหมายของประเทศไทยหลายเท่าตัว จึงเป็นสาเหตุให้ต่างประเทศนั้นสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดให้มีมาตรการในการระบุดูเจ้าของสัตว์หรือผู้เลี้ยงสัตว์หรือผู้ครอบครองสัตว์ให้เป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนสัตว์หรือเจ้าของสัตว์เพิ่มเติมในมาตรา 22/1 โดยให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการ และเห็นควรให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 23/1 เพื่อป้องปรามมิให้เจ้าของสัตว์ ปลอ่ย ละทิ้งหรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์นั้นอาจทำอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลหรือเป็นอันตรายต่อสัตว์อื่น รวมทั้งเห็นควรให้เพิ่มบทลงโทษในมาตรา 32 สำหรับเจ้าของสัตว์ซึ่งไม่ปฏิบัติให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับตั้งแต่ 40,000 บาท ถึง 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ เพื่อให้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในหมวดการจัดสวัสดิภาพสัตว์และความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์มีความชัดเจนและสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

THEMATIC TITLE	LEGAL PROBLEMS RELATING TO ANIMAL CRUELTY PREVENTION AND ANIMAL WELFARE
KEYWORDS	ANIMAL CRUELTY PREVENTION / ANIMAL WELFARE
STUDENT	POL.CAPT. SASINAN SANGTHONG
THEMATIC ADVISOR	DR.SOMJIT SERSANSIE
LEVEL OF STUDY	MASTER OF LAWS CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
FACULTY	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2023

ABSTRACT

The objective of this study is to study the legal issues relating to animal cruelty prevention and animal welfare. In this study, the concepts, legal measures and penalties relating to animal cruelty and welfare in Thai laws have been studied and compared with those of foreign countries such as Japan, the United Kingdom, the Commonwealth of Australia and the United States of America in order to find an appropriate approach to improve, amend and develop proper legal measures on animal cruelty prevention and animal welfare in Thailand.

From the study, it is found that the animal welfare management under Section 22 of the Cruelty Prevention and Welfare of Animal Act B.E. 2557 (2014) (“Act”) and the notifications of the Ministry of Agriculture and Cooperatives regarding animal welfare management under this Act show that the animal ownership status is clearly defined in the laws of other developed countries, especially in Japanese law requiring an animal owner to implant microchip in his/her animal to identify the owner. In addition, the person who wants to keep an animal or a dangerous animal must obtain permission and must install the tracking device on his/her animal to prevent danger from that animal. Any person who violates such provisions shall be subject to imprisonment or a fine as required by law. Section 23 of the Cruelty Prevention and Welfare of Animal Act B.E. 2557 (2014) stipulates that the animal owner shall not release, abandon, or take any action to remove the animal from his/her care without justifiable reasons. Although Thai law

clearly contains such provisions, only small amount of fines are imposed on animal owner who violates the provisions. The offender may not be afraid of the penalty and may deny the animal ownership in order to avoid his/her guilt. Compared to the laws of the Commonwealth of Australia, Japan, the United Kingdom, and the United States of America, it has been found that the laws of these countries clearly specify the penalties for animal owner and offender of animal cruelty, both imprisonment and fines, depending on the number of incidents and the severity of the offense. Fines and imprisonment in these laws are much more severe compared to those in Thai laws. This results in more effective law enforcement of such other countries.

Therefore, the researcher is of the opinion that there should be a concrete measure to identify the animal owner or person who keeps or possesses animal by requiring the registration of animal or animal owner in Section 22/1. In this regard, the Minister shall prescribe the rules, procedures and conditions for implementation of this measure. There should be an additional provision in Section 23/1 to prevent the owner of an animal from abandoning or taking any action that may endanger the life, body, or property of a person or other animal. In addition, the penalty under Section 32 should be added for an animal owner who fails to comply with the provisions to be liable to imprisonment for a term not exceeding 1 year or a fine ranging from 40,000 baht to 100,000 baht, or both. This is to ensure more clarity, enforceability and effectiveness of the Cruelty Prevention and Welfare of Animal Act B.E. 2557 (2014) in terms of animal welfare and liability of animal owner.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยความเมตตากรุณาจากคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ดร.สมจิตต์ เซอร์ชันซี ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนได้กรุณาติดตามความคืบหน้ารวมถึงการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ความถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความรู้ ความคิดเห็นและคำชี้แนะที่มีคุณค่าอันทำให้สารนิพนธ์นี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่ให้ความรู้ตลอดการศึกษาในระดับปริญญาโทรวมทั้ง เจ้าหน้าที่ของคณะนิติศาสตร์ ที่ให้การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนให้ได้ศึกษาเล่าเรียน และเป็นกำลังใจมาโดยตลอดในการศึกษาและการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ร.ต.อ.หญิง ศศินันท์ แสงทอง

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ	VI
สารบัญตาราง	IX

บทที่

1	บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
	1.3 สมมติฐานของการศึกษา	5
	1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
	1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
	1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2	วิวัฒนาการ ความหมาย และแนวคิดที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และ การจัดสวัสดิภาพสัตว์.....	8
	2.1 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์.....	8
	2.1.1 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในสังคมตะวันตก	8
	2.1.2 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในสหรัฐอเมริกา	10
	2.1.3 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทย	14
	2.2 ความหมายของสัตว์	17
	2.2.1 ความหมายของสัตว์ตามหลักสัตววิทยา	17
	2.2.2 ความหมายของสัตว์ตามมาตรการทางกฎหมาย	17
	2.2.3 ความหมายของสัตว์ตามองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและ รักษาสวัสดิภาพสัตว์	24

บทที่	หน้า
2.3 ความหมายและลักษณะของการทารุณกรรมสัตว์.....	24
2.3.1 ความหมายของการทารุณกรรมสัตว์.....	24
2.3.2 ลักษณะรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์.....	27
2.3.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดการทารุณกรรมสัตว์.....	29
2.3.4 ผลกระทบจากการทารุณกรรมสัตว์.....	30
2.4 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์.....	31
2.4.1 แนวคิดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามหลักจริยธรรมในทางศาสนา	31
2.4.2 แนวคิดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามหลักจริยธรรมในทางธรรมชาติ	33
2.4.3 แนวคิดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามหลักสิทธิของสัตว์.....	34
2.5 แนวคิดในการลงโทษที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์.....	35
2.5.1 แนวคิดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายอาญา.....	35
2.5.2 แนวคิดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายแพ่ง.....	40
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์.....	43
2.6.1 ความหมายของสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare).....	43
2.6.2 แนวคิดที่เชื่อว่าผลประโยชน์ของสัตว์อยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของมนุษย์..	45
2.6.3 แนวคิดแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรม (Moral Equality Theories)...	45
2.6.4 แนวคิดโดยตรงแต่ไม่เท่าเทียม (Direct but Unequal Theories).....	46
3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายระหว่าง	
ประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย.....	48
3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัด	
สวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ.....	48
3.1.1 การคุ้มครองสัตว์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ.....	48
3.1.2 อนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์.....	50
3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมาย	
ต่างประเทศ.....	53
3.2.1 ประเทศญี่ปุ่น.....	53
3.2.2 สหราชอาณาจักร.....	57
3.2.3 เครือรัฐออสเตรเลีย.....	59

บทที่	หน้า
3.2.4 สหรัฐอเมริกา	64
3.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของประเทศไทย	71
3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	71
3.3.2 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557	74
3.3.3 ประมวลกฎหมายอาญา	78
3.3.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	79
3.3.5 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548	80
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัด สวัสดิภาพสัตว์.....	81
4.1 ปัญหาการดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์และการระบุตัวเจ้าของสัตว์	82
4.2 ปัญหาการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร	87
4.3 ปัญหาบทกำหนดโทษในเรื่องการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของ สัตว์และการจัดสวัสดิภาพของสัตว์	91
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	98
5.1 บทสรุป	98
5.2 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	104
ประวัติผู้เขียน	109

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์และความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์	84
2	สรุปอัตราโทษตามกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปเริ่มคำนึงถึง ดังจะเห็นได้จากความเคลื่อนไหวในการผลักดันร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์เข้าสู่การประชุมของสหประชาชาติ หรือการที่สหภาพยุโรปได้กำหนดระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์หลายฉบับ ซึ่งเป็นผลจากการที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญในชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์มาก และก่อให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติในการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ เป็นเพราะการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ก่อให้เกิดการนำสัตว์ไปใช้ประโยชน์รูปแบบอื่น เช่น การนันทนาการและการท่องเที่ยวการทดลองเพื่อขยายพันธุ์ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้สถานการณ์การทารุณสัตว์ร้ายแรง เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่มนุษย์ได้รับจากสัตว์ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ การเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์การใช้ประโยชน์ในแง่การศึกษาทดลอง หรือการเป็นหนึ่งในองค์ประกอบเพื่อคงความสมดุลของระบบนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักวิทยาศาสตร์ยืนยันว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ประชาคมโลกจึงเริ่มตระหนักถึงผลเสียที่อาจเกิดจากการทารุณสัตว์ทั้งในแง่คุณธรรมจริยธรรม และผลประโยชน์ของมนุษย์จึงร่วมกันกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองสัตว์ที่สอดคล้องกับหลักสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นมาเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหา

สัตว์นั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิด และสามารถเคลื่อนที่ได้เองอย่างที่ต้องการ มีความต้องการด้านอากาศ น้ำ และอาหาร มีการสืบพันธุ์ดังเช่นมนุษย์โดยสัตว์นั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีกลุ่มใหญ่ที่สุดของระบบนิเวศของโลก และมีความสำคัญต่อระบบนิเวศของโลก ทั้งนี้ย่อมหมายรวมถึงตั้งแต่สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ไปจนถึงมีกระดูกสันหลัง ซึ่งบทบาทที่สัตว์มีต่อระบบนิเวศของโลกนั้น ได้แก่ การเป็นห่วงโซ่อาหาร (Food Chain) ซึ่งทำให้กลไกการหมุนเวียนแหล่งพลังงานและแร่ธาตุของทุก ๆ สิ่งมีชีวิตบนโลกสามารถที่จะดำเนินไปได้อย่างสมดุลตามวัฏจักรของระบบนิเวศของโลก รวมทั้งมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่บนสุดของห่วงโซ่อาหารในระบบนิเวศเองก็ย่อมได้รับ

---

¹ Neville G. Gregory. (2007). *Animal Welfare and Meat Production*, 2nd Edition. Trowbridge: CABI. p. 2.

ประโยชน์จากการดำรงคงอยู่ของสัตว์ไปด้วย ฉะนั้นทำให้เห็นได้ว่าสัตว์จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมนุษย์ได้มีความสัมพันธ์กับสัตว์ชนิดต่างๆ เรื่อยมา ตั้งแต่นำสัตว์เหล่านั้นมาเลี้ยงเพื่อเป็นแหล่งอาหารหรือนำหนังของสัตว์มาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม รวมไปถึงนำมาเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของที่พักอาศัย ต่อมาก็มีการนำมาเลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน เลี้ยงเพื่อการแข่งขันหรือการแสดง และเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการนำสัตว์มาใช้เป็นแรงงาน หรือเพื่อใช้ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงการที่มนุษย์สามารถเพาะพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแพร่พันธุ์โดยมีการปรับปรุงสายพันธุ์อย่างต่อเนื่องจนพัฒนาเป็นการเลี้ยงเชิงพาณิชย์ด้วย ฉะนั้น เมื่อมนุษย์มีความต้องการที่จะนำสัตว์ชนิดต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในหลากหลายรูปแบบมากขึ้นส่งผลให้มนุษย์ย่อมมีความสัมพันธ์กับสัตว์ที่มากขึ้นตามไปด้วย แต่เมื่อมนุษย์มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการเข้าควบคุมสัตว์นั้น ๆ ของตนแล้ว พฤติกรรมที่มนุษย์มีต่อสัตว์ที่ตนได้มีความสัมพันธ์ด้วยนั้นหาได้เป็นไปด้วยความเมตตาปราณี ในทุกความสัมพันธ์ไม่ ดังนั้น ปัญหาการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์จึงยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา และย่อมเกิดขึ้นได้ในทุก ๆ แห่งของโลก โดยองค์กรพิทักษ์สัตว์โลก (WSPA; World Society for the Protection of Animals) ได้รายงานว่ามี การทารุณกรรมสัตว์กระจายอยู่แทบทุกแห่งในโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศในแถบเอเชีย อเมริกา หรือแม้แต่ในยุโรป รวมทั้งยังมีความร้ายแรงและมากขึ้นในปัจจุบันนี้ เนื่องจากแม้สัตว์จะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิด มีชีวิตจิตใจ ความสามารถในการรับรู้ความสุข ความทุกข์ ความเจ็บปวด ความกลัว และความต้องการทางธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ หากแต่ว่าสัตว์นั้นไม่สามารถที่จะเรียกร้องหรือสื่อสารให้มนุษย์เข้าใจได้แต่อย่างใด จึงได้มีสัตว์จำนวนมากที่ถูกมนุษย์บางคนหรือบางกลุ่มกระทำการปฏิบัติอย่างทารุณโหดร้าย โดยปราศจากความเมตตาปราณี

สำหรับพฤติกรรมของการทารุณกรรมสัตว์ เกิดขึ้นกับสัตว์ทุกชนิดไม่ว่าสัตว์นั้น ๆ จะเป็นสัตว์ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์หรือนำมาเลี้ยงดู หรือเป็นสัตว์ป่าหรือสัตว์ทั่วไปที่ไม่มีเจ้าของ โดยรูปแบบและลักษณะของการทารุณกรรมสัตว์ รวมทั้งความรุนแรงของการทารุณสัตว์นั้นอาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม จริยธรรม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมว่า สังคมนั้น ๆ จะมีทัศนคติความเชื่อหรือมุมมองต่อสัตว์ชนิดนั้น ๆ เป็นเช่นไร ทั้งนี้พฤติกรรมการทารุณกรรมสัตว์ดังกล่าวมีลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การทุบตี การทำร้าย การทรมานในการเลี้ยงดูสัตว์โดยการกักขังไว้ในที่เลี้ยงที่คับแคบ หรือการจัดพื้นที่ให้สัตว์อยู่ไม่ถูกสภาพแวดล้อมของสัตว์ การฝึกสัตว์โดยความทารุณเพื่อใช้สัตว์แสดงความบันเทิงและการกีฬา

โดยไม่คำนึงถึงความเป็นอยู่ อาหารการกิน หรือสภาพจิตใจของสัตว์ การปล่อยปละละเลยโดยขาดอาหารและที่อยู่อาศัย

หลายประเทศได้มีความตระหนักถึงสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของสัตว์ ทำให้เกิดแนวคิดในการที่จะกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาที่ใช้ในการคุ้มครองป้องกันการทารุณสัตว์ โดยถือเป็นมาตรการสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ได้นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดขึ้น ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายอาญา โดยเป็นการกำหนดให้การทารุณกรรมสัตว์ ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดและผู้กระทำการดังกล่าวต่อสัตว์ จะต้องได้รับโทษทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ได้แก่ โทษจำคุกและหรือโทษปรับ เรียกว่า “ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ (Animal Cruelty Offences)” โดยจะเรียกบทบัญญัติในลักษณะนี้ และที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวว่า “กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ (Animal Cruelty Law, Anti-Cruelty Law or Prevention of Cruelty to Animal Law)” โดยปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในโลกได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้โดยเฉพาะ ซึ่งประเทศสหราชอาณาจักรถือเป็นประเทศแรกของโลกที่มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์ ในปี ค.ศ. 1822² ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวจะมีการกำหนดการกระทำว่า การกระทำอย่างไรที่ถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ และมีการกำหนดโทษอื่น ๆ สำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ เช่น การบริการสังคม การคุมประพฤติ การชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายภายใต้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ของแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าประเทศนั้น ๆ มีทัศนคติต่อสัตว์เป็นเช่นไร รวมถึงมีทัศนคติต่อพฤติกรรมทารุณกรรมสัตว์เป็นอย่างไรด้วย ซึ่งทัศนคติเหล่านี้ย่อมส่งผลทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์จากการถูกทารุณกรรมของแต่ละประเทศ

ประเทศไทยมีการบัญญัติถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ไว้ในกฎหมายหลากหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการกระทำต่อสัตว์ไว้ในภาคความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 381³ และมาตรา 382⁴ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่าย

² เนอะออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์. (2546, 6 กรกฎาคม). *บ้านเมือง*, หน้า 5.

³ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 381 ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อสัตว์ พ.ศ. 2535⁵ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532⁶ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535⁷ เป็นต้น จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองสัตว์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปฉบับแรก โดยมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาเพื่อคุ้มครองสัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์มีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของเพื่อไม่ให้สัตว์เหล่านั้นถูกกระทำทารุณกรรม และกำหนดให้ผู้นำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม⁸ แต่บทบัญญัติทางกฎหมายในพระราชบัญญัติดังกล่าวยังคงมีข้อบกพร่องบางประการ กล่าวคือ ในมาตรา 20 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีนี้พิจารณาแล้วเห็นว่ายังมี ความไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ที่มุ่งให้ความคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกทารุณกรรม และเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติทั้งฉบับแล้วเห็นว่ายังขาดมาตรการอื่น ๆ ในการคุ้มครองสัตว์ที่ถูกทารุณกรรม เนื่องจากมีเพียงโทษทางอาญาและคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดครอบครองสัตว์ที่ถูกทารุณกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ ในหมวดที่ 6 การจัดสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 22 และมาตรา 23 ได้บัญญัติให้เจ้าของสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสม และห้ามมิให้ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันควร ซึ่งมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอาจยังส่งผลไปไม่ถึงเจ้าของสัตว์ที่แท้จริงเนื่องจากมีแต่บทนิยามศัพท์ที่กล่าวถึงเจ้าของสัตว์และหลักฐานใดๆ ที่จะระบุถึงตัวเจ้าของสัตว์ได้ และเมื่อพิจารณาบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดตามมาตราข้างต้นแล้ว พบว่าในพระราชบัญญัตินี้มีอัตราโทษที่น้อยจนเกินไป และไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิด เนื่องจากมีเพียงโทษปรับเท่านั้นไม่มีโทษจำคุกแต่อย่างใด จึงเป็นสาเหตุให้มียังขาดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่เจ้าของสัตว์ไม่อาจดูแลหรือจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามหลักเกณฑ์ ปล่อย ละทิ้งและทำให้สัตว์เสียชีวิตหรือปล่อยปละละเลยทำให้สัตว์ในความดูแลของตนไปก่อความเดือนร้อนหรือ

มาตรา 382 ผู้ใดใช้สัตว์ให้ทำงานเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁵ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535. (2535,9 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 (ตอนที่45), หน้า 17.

⁶ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2532. (2532,14 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 106 (ตอนที่22), หน้า 6.

⁷ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535. (2535,28 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 (ตอนที่15),

⁸ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557. (2557,26 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 131 (ตอนที่87ก),

ทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงควรต้องทำการศึกษา บทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของเจ้าของสัตว์และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 หมวดที่ 6 การจัดสวัสดิภาพสัตว์ มาตรา 22 และมาตรา 23 ได้บัญญัติให้เจ้าของสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมและห้ามมิให้ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันควร อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่สามารถที่จะใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายไทยในปัจจุบันเพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้ในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์สำหรับเจ้าของสัตว์ให้มีความชัดเจนเพื่อให้เจ้าของสัตว์มีความรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงของตนมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เป็นการศึกษากฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการกระทำต่อสัตว์ไว้ในภาคความผิดลหุโทษ มาตรา 381 และมาตรา 382 และพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 22 และ มาตรา 23 ซึ่งมีบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา 32 ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร เครือรัฐออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของเจ้าของสัตว์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ให้มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษารุ่นนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยสืบค้น ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เป็นการวิจัยเอกสารในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ทั้งที่เป็นข้อมูลจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์หนังสือภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทความ วารสาร การวิจัยเอกสารทางกฎหมาย โดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ทั้งที่เป็นมาตรการทางกฎหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมาย และนโยบายในการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทย และเสนอการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ในเรื่องการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุง แก้ไข รวมถึงการพัฒนามาตรการทางกฎหมายของไทยในเรื่องของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วิวัฒนาการ ความหมาย และแนวคิดที่เกี่ยวกับ การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

การศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ มีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งความหมาย ความสำคัญ สถานภาพ พฤติกรรม ความรับผิดชอบ การคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ตลอดจนถึงสถานการณ์การทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย อันจะทำให้เข้าใจในเรื่องราวและประเด็นปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้อย่างถ่องแท้

2.1 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์

2.1.1 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในสังคมตะวันตก

สังคมตะวันตก (ประเทศในแถบยุโรป สหรัฐอเมริกา รวมถึงเครือรัฐออสเตรเลีย) ตั้งแต่ยุคโบราณ เช่น ยุคกรีกโรมันและในสิ้นสุดยุคกลาง (ศตวรรษที่ 15) ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อห้ามทำร้าย ฆ่า หรือปฏิบัติต่อสัตว์อย่างทารุณ โหดร้ายขึ้นมาบังคับใช้กับประชาชนในประเทศ โดยตรงแต่อย่างใด จนกระทั่งศตวรรษที่ 17 ที่สังคมตะวันตกเริ่มปรากฏบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะต่อต้านการทารุณสัตว์ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1641 (พ.ศ. 2184) ในกลุ่มผู้เคร่งศาสนาในอาณานิคมอ่าวแมสซาชูเซตส์ แต่การบัญญัติกฎหมายในครั้งนั้นยังไม่ได้เป็นการบังคับใช้กฎหมายในฐานะที่เป็นกฎหมายของประเทศแต่ประการใด กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในฐานะเป็นกฎหมายของรัฐในสหรัฐอเมริกาได้เกิดขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2372) ในมลรัฐนิวยอร์ก

อย่างไรก็ดี กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกานั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่ประเทศอังกฤษได้ตราและประกาศใช้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้ในประเทศเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1822 (พ.ศ. 2365) จึงนับได้ว่าประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก ในสังคมตะวันตกสมัยใหม่ที่ได้มีการกล่าวและบังคับใช้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ และมีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ 2 ที่ได้บัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวขึ้นมาบังคับใช้ และประเทศอื่น ๆ ในเวลาต่อมา เช่น ประเทศแคนาดา มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามการทารุณกรรม

สัตว์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1892 (พ.ศ. 2435) รัฐเทศเมเนีย ในเครือรัฐออสเตรเลียมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณสัตว์ขึ้นในปี ค.ศ. 1925 (พ.ศ. 2468) ประเทศโปแลนด์ เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) และสมาพันธ์รัฐสวิส เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524) เป็นต้น

สังคมตะวันออก (ประเทศในแถบเอเชีย) หากได้ศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แล้วพบว่า บทบัญญัติที่เกี่ยวกับข้อห้ามทำร้าย ฆ่า หรือปฏิบัติต่อสัตว์อย่างทารุณโหดร้าย ได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในบริเวณแถบประเทศอินเดีย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 269 (หรือก่อนคริสตศักราช 274 ปี) ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช โดยพระองค์ได้ออกพระราชกำหนดจำกัดการฆ่า และการทำให้สัตว์พิการ ดังหลักฐานปรากฏในจารึกหลักศิลา ฉบับที่ 5 ว่า

“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปิยทัสสี ผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพได้ตรัสไว้ดังนี้

ข้าฯ เมื่อราชาภิเษกแล้วได้ 26 พรรษา ได้ออกประกาศให้สัตว์ทั้งหลายต่อไปนี้ เป็นสัตว์ ปลอดภัยจากการถูกฆ่า ซึ่งได้แก่ นกแก้ว นกสาธิกา นกจากพราก หงส์ นกน้ำมันทมุข นกน้ำคลาณะ ค้างคาว มดแดงมะม่วง เต่าเล็ก ปลาไมมกระดุก ปลากระเบน เต่าและกบ กระจ่ายที่อยู่ตามคาคบไม้ กวางเร็ว วัวตอน สัตว์ที่อาศัยหากินในเรือน แรด นกพิราบเทา นกพิราบบ้าน และบรรดาสัตว์ 4 เท้า ทั้งปวงที่ไม่ใช่สัตว์ใช้งานและไม่ใช่สัตว์สำหรับบริโภค แม่แพะ แม่แกะ และแม่หมูที่กำลังมีท้องก็ดี กำลังให้นมลูกก็ดี ย่อมเป็นสัตว์ที่ไม่พึงฆ่า และแม่ลูกอ่อนของสัตว์เหล่านั้นที่อายุยังไม่ถึง 6 เดือน ก็ไม่พึงถูกฆ่าเช่นกัน ไม่พึงกระทำการตอนไก่ เหาแถบที่มีสัตว์มีชีวิตอาศัยอยู่ ไม่พึงเผาป่าเพื่อการอันหาประโยชน์มิได้ หรือเพื่อการทำลายสัตว์ไม่พึงเลี้ยงชีวิตด้วยชีวิต

ไม่พึงฆ่าและขายปลาเนื่องในวันขึ้น 8 ค่ำ 15 ค่ำ แรม 8 ค่ำ แรม 15 ค่ำ หรือแรม 14 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ อนึ่งในวันดังกล่าวไม่พึงฆ่าแม้สัตว์ชนิดอื่น ๆ ในป่าช้า และในเขตสงวนปลา ของชาวประมง... และในวันมงคลไม่พึงทำการตอนวัว แม้ถึงแกะ แพะ หมู และเหล่าสัตว์อื่นๆ ที่เคยตอนกันอยู่ก็ไม่พึงทำการตอนในวันเช่นนั้น...”

พระราชกำหนดของพระเจ้าอโศกมหาราช ดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นกฎหมายต่อต้านการทารุณกรรมสัตว์ที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในสังคมตะวันออก โดยมีการนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการกำหนดกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากพระเจ้าอโศกมหาราช ทรงเป็นสาวกในพระพุทธศาสนา และมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก พระองค์จึงทรงนำเอาแนวคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องอหิงสามาใช้ในการบริหารราชอาณาจักรของพระองค์ ลักษณะของพระราชกำหนดดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามุ่งเน้นในเรื่องของการฆ่าสัตว์เป็นสำคัญที่มีให้ฆ่าสัตว์ไม่ว่าสัตว์เล็กหรือสัตว์ใหญ่ รวมไปถึงห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ที่ลักษณะที่ไม่สมควร เช่น การฆ่าสัตว์ที่กำลังท้อง การฆ่าลูกอ่อนของสัตว์ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี นับจากสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชแล้ว ไม่พบว่ามียกกฎหมายในลักษณะ ดังกล่าวปรากฏอยู่ในประเทศใด ๆ ในแถบเอเชียอีกเลย จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 เริ่มมีประเทศ ต่างๆ บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการห้ามการทำร้าย หรือกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ ขึ้นมาบังคับใช้ เช่น ประเทศอินเดีย มีการบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในปี ค.ศ. 1960 (พ.ศ. 2503) ประเทศมาเลเซีย มีทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณสัตว์อยู่ในพระราชบัญญัติสัตว์ ซึ่งถูกบัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) ในสาธารณรัฐสิงคโปร์มีการกำหนดให้การทารุณกรรมสัตว์เป็นความผิดภายใต้กฎระเบียบว่าด้วยสัตว์และนก ปี ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) และต่อมาจึงได้ตราเป็นพระราชบัญญัติสัตว์และนกในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) ประเทศญี่ปุ่น บัญญัติห้ามทารุณกรรมสัตว์ในกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองและควบคุมสัตว์ เมื่อปี ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) หรือในประเทศไทย บทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว ปรากฏเป็นครั้งแรกในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) ซึ่งตรงกับปี ค.ศ. 1908

ทั้งนี้ ในแต่ละประเทศต่างมีวิวัฒนาการของกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ที่แตกต่างกัน ออกไป ขึ้นอยู่กับกระบวนการแนวความคิดที่มีต่อสัตว์ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการทารุณสัตว์ในสังคมนั้น ๆ ว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใด¹

2.1.2 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกที่มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครอง แก่สัตว์ จากการถูกทารุณกรรมผ่านทางกฎหมาย โดยเกิดขึ้นในกลุ่มผู้เคร่งศาสนาในอาณานิคมอ่าวแมสซาชูเซต เมื่อปี ค.ศ. 1641 (พ.ศ. 2184) ที่ได้มีการสร้างข้อกำหนดห้ามกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต เพื่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และมีข้อกำหนดในเรื่องการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรมโดยไม่ใช้งานสัตว์หนักเกินไป ไม่ให้ปล่อยให้สัตว์ต้องหิว เจ็บป่วย หรือปล่อยให้สัตว์ไปในที่ที่อันตราย แต่กฎหมายดังกล่าวก็เป็นเพียงกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะกับกลุ่มบุคคลเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น

จนกระทั่งเข้าสู่ต้นศตวรรษที่ 19 ความพยายามของสังคมในการบัญญัติกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้ได้ปรากฏให้เห็นเป็นครั้งแรกในประเทศ โดยมีการเรียกร้องให้การกระทำทารุณสัตว์เป็นความผิดฐานหนึ่งในทางอาญาของกฎหมายมลรัฐ แต่กระนั้นก็ตามยังไม่ปรากฏว่า มีมลรัฐใดบัญญัติกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ขึ้นมาใช้บังคับโดยตรงตามที่เรียกร้อง จนมาในปี ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2372) พบการเคลื่อนไหวของกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ที่แสดงออกอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกของประเทศเกิดขึ้นในมลรัฐนิวยอร์ก ภายใต้กฎหมายแห่ง

¹ ธันวรัตน์ โรจนโรวรรณ. (2551). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 115-117.

มลรัฐนิวยอร์ก มาตรา 26 ซึ่งเป็นการบัญญัติให้การทารุณกรรมสัตว์เป็นความผิดฐานหนึ่งในทางอาญา ที่ใช้บังคับ แก่กรณีการทารุณกรรมต่อสัตว์ได้โดยตรง ทั้งนี้ กฎหมายบัญญัติว่า

“บุคคลใด ๆ ซึ่งเจตนาฆ่า ทำให้พิการ หรือทำอันตรายต่อม้า วัว ฝูงสัตว์อื่น ๆ หรือแกะที่เป็นของบุคคลอื่น หรือการกระทำการ โดยเจตนามุ่งร้ายและทุบตีทรมานอย่างทารุณต่อสัตว์ แม้จะเป็นของตนเองหรือของบุคคลอื่น จะถูกตัดสินว่ามีความผิดประเภทความผิดมรยโทษ”

เห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวได้จำกัดให้ความคุ้มครองแต่เฉพาะสัตว์ประเภทม้า วัว ฝูงสัตว์ และแกะ อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ให้สิทธิทางกฎหมายแก่สัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองจากการใช้หรือการปฏิบัติอันทารุณโหดร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยเจ้าของสัตว์ แม้ในมุมมองของกฎหมายจะมองว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สิน แต่ขณะเดียวกันสัตว์เหล่านั้นก็มีสิทธิทางกฎหมายที่จะได้รับการปฏิบัติที่ดีเป็นครั้งแรกที่พบในสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของการบัญญัติกฎหมายแล้ว พบว่ากฎหมายมุ่งการควบคุมศีลธรรมของประชาชนมากกว่าที่จะมุ่งคุ้มครองสัตว์จากการถูกทารุณกรรม เนื่องจากผู้บัญญัติกฎหมายมองว่า ความเจ็บปวดและความทรมานของสัตว์อันเกิดจากการทารุณกรรมนั้น ไม่ได้เป็นเรื่องที่มากไปกว่าเรื่องเกี่ยวกับผลกระทบทางศีลธรรมของการกระทำของมนุษย์โดยทั่วไปแล้วอะไรที่มนุษย์ต้องการให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมก็จะมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา เช่น กรณีของการทารุณสัตว์ เมื่อสังคมต้องการให้เกิดความสงบสุขขึ้น ก็จะมีการบัญญัติให้การทารุณสัตว์เป็นความผิดตามกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมศีลธรรมของคนในสังคม และเพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม

ต่อมากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายต่อด้านการทารุณสัตว์ในมลรัฐนิวยอร์กได้เคลื่อนไหวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่มากขึ้น เนื่องจากได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ การแก้ไขครั้งแรกเกิดขึ้นจากความพยายามในการเรียกร้อง และสนับสนุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายใต้การนำของเฮนริเบิร์ก เนื่องจากเขาเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่นั้นมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เช่น กฎหมายไม่ได้มีการพูดถึงการกระทำที่เป็นการละเลยที่สำคัญ อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายเท่าที่ผ่านมาก็ถูกเพิกเฉย จึงเห็นควรที่เราจะต้องทำการทบทวนแก้ไขกฎหมายดังกล่าว และในที่สุดข้อเรียกร้องดังกล่าวก็ประสบความสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. 1866 (พ.ศ. 2409) โดยมีการแก้ไขถ้อยคำในกฎหมายแห่งมลรัฐนิวยอร์กใหม่ ดังนี้

“บุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำหรือละเว้นการกระทำ โดยมีเจตนาฆ่า ทำให้พิการ ทำอันตราย ทำร้าย ทำให้เจ็บปวด หรือทุบตี ทรมานอย่างทารุณต่อม้า ล่อ วัว ฝูงสัตว์อื่น ๆ แกะ หรือสัตว์อื่น ๆ ที่เป็นของตนเองหรือของบุคคลอื่นจะถูกตัดสินว่ามีความผิดประเภทมรยโทษ”

การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงก้าวสำคัญหลายประการที่มีต่อสัตว์ในสังคม ประการแรก คือ ข้อห้ามนั้นได้นำมาใช้กับเจ้าของสัตว์ที่ไม่ใส่ใจสัตว์ของตน ประการ

ที่สอง ถือว่า การกระทำที่เป็นการละเลยหรือเพิกเฉย เสมือนเป็นการกระทำที่มีเจตนา ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความผิดทางอาญา และประการสุดท้าย การกระทำที่ผิดตามกฎหมายนี้ได้ขยายรูปแบบของ การกระทำที่เป็นการทารุณสัตว์เพิ่มเติมจากเดิม

จากการแก้ไขในครั้งนี้ทำให้กฎหมายมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น กฎหมายได้ถูกแก้ไข โดยใช้คำว่า “บรรดาสัตว์ที่มีชีวิตทั้งหลาย” แทนคำว่า “บรรดาม้า ล่อ วัว ปศุสัตว์ และ หรือ สัตว์อื่นที่เป็นของตนเองหรือของบุคคลอื่น” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการคุ้มครองสัตว์จากการถูกทารุณกรรม ซึ่งเดิมคุ้มครองเฉพาะสัตว์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ (ปศุสัตว์) มาเป็นการคุ้มครองสัตว์ทุกประเภทที่มีชีวิตไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ป่า และกฎหมายยังระลึกถึงความ เป็นเจ้าของน้อยลง รวมทั้งให้การยอมรับว่า ประชาชนไม่ว่าใครก็สามารถที่จะกระทำทารุณกรรม สัตว์ของตนได้ นอกจากนี้ ประเภทของการกระทำผิดที่เป็นการทารุณสัตว์นั้นได้มีการขยาย ขอบเขตมากขึ้น เช่น รวมถึงการใช้งาน หรือบรรทุกเกินพิกัด หรือการทรมานในรูปแบบต่าง ๆ กัน ไม่ให้ความช่วยเหลือที่จำเป็น การทุบตีอย่างทารุณหรือไม่มีเหตุจำเป็น และการฆ่าหรือทำให้พิการ โดยไม่จำเป็น เป็นต้น

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับใหม่ยังได้กำหนดให้กรณีของการใช้สัตว์กัน โดยการเลี้ยง หรือ การจัดให้มีการเลี้ยงสัตว์เช่นนั้นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทิง การชนไก่ การกีดสุนัข การล่าหมี เป็น ความผิดที่มีโทษตามกฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรก และมีการกำหนดเนื้อหาครอบคลุมไปถึงเรื่อง การ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของที่จะต้องจัดเตรียมอาหารและน้ำที่จำเป็นและมีคุณภาพต่อสัตว์ และการมอบอำนาจให้บุคคลผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายนี้สามารถเข้าไปในสถานที่เพื่อจัดการหรือ จัดเตรียมสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ได้ด้วย และสิ่งสำคัญที่ปรากฏในกฎหมายที่ได้รับ การแก้ไขใหม่อีกประการหนึ่งก็คือการให้สมาคมป้องกันการทารุณกรรมสัตว์แห่งอเมริกา ซึ่งเป็น องค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนกิจการเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสัตว์ และ สนับสนุนให้มีการบังคับใช้กฎหมายมีอำนาจจับกุม และบังคับตามบทบัญญัติในกฎหมายนี้ได้ด้วย เพื่อเป็นการลดภาระให้แก่ตำรวจและทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ พบว่า กฎหมายได้หันมาให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสัตว์ จากการกระทำทารุณกรรมของมนุษย์มากกว่า การมุ่งที่จะควบคุมทางศีลธรรมของคนในสังคมตามแนวความคิดในระยะแรกของการบัญญัติ กฎหมายนี้ ดังเห็นได้จากการสร้างมาตราใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้กับกรณีดังกล่าวหลายมาตรการ

อย่างไรก็ดี การพัฒนาแก้ไขของกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่นี้ กฎหมายยังคงได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อยมาเพื่อให้เหมาะสมและ ทันสมัยสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุที่กฎหมายได้รับการปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว ย่อมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของความมุ่งหมายของกฎหมายป้องกันการทารุณ

สัตว์ในระยะหลังที่จะเริ่มมีขึ้น เพื่อใช้ในการควบคุมศีลธรรมของคนในสังคมและเพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมมาเป็นเพื่อมุ่งคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมสัตว์เป็นสำคัญ

สำหรับวิวัฒนาการของกฎหมายต่อต้านหรือป้องกันการทารุณสัตว์ในมลรัฐอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากมลรัฐนิวยอร์ก พบว่าในขณะที่กฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ของมลรัฐนิวยอร์กได้เกิดขึ้น มลรัฐอื่น ๆ ยังคงมีความคิดในเรื่องการทารุณสัตว์อย่างจำกัดจึงไม่มีการบัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ขึ้นมาใช้ดังเช่นมลรัฐนิวยอร์ก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1835 (พ.ศ. 2378) การบัญญัติกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้เป็นการเฉพาะเช่นเดียวกับมลรัฐนิวยอร์ก จึงได้ เกิดขึ้นในมลรัฐแมสซาชูเซต โดยถ้อยคำของกฎหมายมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก แต่การลงโทษสำหรับความผิดจะต่างออกไป (กฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซต กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100 ดอลลาร์)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1838 (พ.ศ. 2381) รัฐคอนเนตทิคัต และมลรัฐวิสคอนซิน ก็ได้บัญญัติกฎหมายต่อต้าน การทารุณสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้ในรัฐ และในเวลาต่อมามลรัฐต่าง ๆ ก็ได้มีการตราหรือบัญญัติกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้ภายในมลรัฐของตน โดยนำกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กมาใช้เป็นแบบอย่างในการบัญญัติกฎหมาย เช่น มลรัฐเวอร์มอนต์มีการตรากฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในปี ค.ศ. 1854 (พ.ศ. 2397) มลรัฐมินนิโซตา ตราขึ้นในปี ค.ศ. 1851 (พ.ศ. 2394) มลรัฐเทนเนสซีตรา ตราขึ้นในปี ค.ศ. 1858 (พ.ศ. 2398) และเมื่อสิ้นสุดศตวรรษที่ 19 มลรัฐส่วนใหญ่ต่างมีกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ด้วยกันทั้งสิ้น โดยบทบัญญัติในกฎหมายของแต่ละมลรัฐมีความเหมือนและแตกต่างกันไปในรายละเอียด เช่น ลักษณะของการกระทำอันถือเป็นความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ ระดับหรืออัตราการลงโทษ (หลายมลรัฐกำหนดโทษในระดับความผิดอุกฉกรรจ์ขณะที่อีกหลายมลรัฐได้กำหนดโทษในระดับความผิดมัชยโทษหรือโทษสถานเบา เป็นต้น)

ระยะเวลาภายหลังที่มีการบัญญัติกฎหมายต่อต้านการทารุณกรรมสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้ในแต่ละมลรัฐนั้นพบว่า ต่างก็ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ของตน เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ควบคู่กับการเกิดและเติบโตของกฎหมายเกี่ยวกับสัตว์อื่น ๆ

ปัจจุบันมลรัฐทั้งหมดและเขตของรัฐบาลกลาง มีกฎหมายต่อต้านหรือป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ด้วยกันทั้งสิ้น และส่วนใหญ่มีการบัญญัติกฎหมายให้เป็นความผิดฐานหนึ่ง แยกต่างหากจากฐานความผิดอื่นไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของรัฐ โดยที่กฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ในปัจจุบันทั้งหมดล้วนแล้ว แต่คำนึงถึงความจำเป็นและความสำคัญในการคุ้มครองสัตว์จาก

การถูกละเมิด การละเลย การทอดทิ้ง และการทำให้เจ็บปวดทุกข์ทรมาน ควบคู่กับการควบคุมคุณธรรมของคนในสังคม

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของกฎหมายต่อต้านหรือป้องกันการทารุณสัตว์ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน อนึ่งกฎหมายเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนากฎหมายและประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาบังคับใช้เป็นการเฉพาะในฐานะเป็นตัวอย่างหรือแม่แบบให้ผู้บัญญัติกฎหมายในประเทศนั้น ๆ นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือการแก้ไขกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากสหรัฐอเมริกา มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายดังกล่าวอยู่ตลอดเวลาทำให้กฎหมายมีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะการสร้างมาตรการเสริมต่าง ๆ และนำเอามาตรการเสริมนั้นเข้ามาใช้ เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น²

2.1.3 วิวัฒนาการของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทย

ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อสัตว์เป็นเวลายาวนาน เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ในแง่กฎหมายจึงมีการบัญญัติกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวกับสัตว์และการให้ความคุ้มครองสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ แต่ละฉบับต่างมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ หากพิจารณาตามลำดับชั้นของกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ รวมทั้งกฎหมายลำดับรอง (พระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง ประกาศกระทรวง) จะพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรองเท่านั้น

สำหรับกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญนั้น นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีมาตราใดในรัฐธรรมนูญไทยไม่ว่าฉบับใดก็ตามกล่าวถึง การให้ความคุ้มครองดูแลสัตว์ไว้ด้วยไว้โดยตรง มีแต่ที่กล่าวถึงในส่วนแนวนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีได้ครอบคลุมไปถึงสัตว์ ตัวอย่างของกฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ที่ปรากฏในระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรองนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ ร.ศ. 119 (พ.ศ. 2443) ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่บัญญัติขึ้นมาใช้บังคับแทน โดยกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการใช้สัตว์พาหนะ และคุ้มครองกรรมสิทธิ์และป้องกันการสักรสัตว์พาหนะ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502 ต่อมามีการแก้ไขอีกหนึ่งครั้งและภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 ยกเลิกกฎหมายเดิมและบังคับตามกฎหมายใหม่ โดยกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการควบคุม โรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่า

² ชันวรัตน์ โจรจนโรวรรณ. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 1. หน้า 121-127.

สัตว์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่มาใช้แทนกฎหมายเก่าที่ถูกยกเลิกไป เพื่อคุ้มครองอนุรักษ์สัตว์ป่าและการขยายพันธุ์สัตว์ป่า และได้มีการแก้ไขใน พ.ศ. 2546 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 ซึ่งออก ตามความพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 29 เป็นกฎหมายที่กำหนดเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์และกำหนดมาตรการควบคุมการเลี้ยง หรือปล่อยสัตว์เพื่อรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของประชาชน ป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญและอันตรายจากเชื้อโรคที่จะเกิดจากสัตว์ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

นอกเหนือจากกฎหมายเกี่ยวกับสัตว์และการให้ความคุ้มครองสัตว์ในประเทศต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว พบว่า ประเทศไทยยังมีกฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ในเรื่องของการทารุณกรรมสัตว์ (ที่พอเทียบเคียงได้กับกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในต่างประเทศ) โดยมีวิวัฒนาการของกฎหมายดังต่อไปนี้

ประเทศไทยนับแต่อดีตเป็นต้นมาไม่พบว่ามีบทกฎหมายใดที่กำหนดให้การกระทำอันเป็นการทารุณโหดร้ายต่อสัตว์ ซึ่งมีผลทำให้สัตว์นั้นได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานโดยไม่มีเหตุจำเป็นเป็นความผิด และผู้กระทำความผิดได้รับโทษทางกฎหมาย จนกระทั่งใน พ.ศ. 2451 เมื่อได้มีพระบรมราชโองการให้ใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พบว่า ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิดในส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษ และปรากฏบทบัญญัติห้ามการทรมานในการใช้งานสัตว์จนถึงตาย หรือบาดเจ็บ อยู่ในมาตรา 335 (16) และ (17) ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 335 ความผิดลหุโทษ ในฐานะกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชนแลให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย

(16) ผู้ใดทรมานสัตว์หรือจระจกด้วยความร้าย หรือมันฆ่าสัตว์หรือจระจกให้ตายด้วยความลำบากโดยไม่จำเป็น ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษชั้น 3

(17) ผู้ใดทำให้ปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะถึงตายหรือมีบาดเจ็บ เพราะมันขบขี้หรือบรรทุกสัตว์นั้นจนเหลือขนาดไซร์ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษชั้น 3

ด้วยบทบัญญัติของมาตรา 335 (16) และ (17) ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

อนึ่ง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ใช้บังคับเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2499 เมื่อมีการประกาศใช้บังคับประมวลกฎหมายอาญาแทนกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เดิมที่ได้ถูกยกเลิกไป สำหรับบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามการทารุณและการใช้งานสัตว์เกินสมควรนั้นยังคงมีปรากฏอยู่ใน

ประมวลกฎหมายอาญามีได้ถูกตัดออกไปแต่อย่างใด โดยถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 381 และ มาตรา 382 ภาควิชาความผิดลหุโทษ ดังนี้

มาตรา 381 ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนามันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 382 ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะ เหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา อ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว ไม่ได้แตกต่างไปจากบทบัญญัติเดิมในกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่กฎหมายกำหนดห้ามการกระทำอันเป็นการทารุณสัตว์และการใช้งานสัตว์ เกินสมควร เพียงแต่ประมวลกฎหมายอาญาได้เรียบเรียงถ้อยคำใหม่ให้เหมาะสมกับกาลเวลาเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ในประเทศไทย ไม่ว่าจะปรากฏอยู่ในกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 อันจัดเป็นความผิดเกี่ยวกับ ศีลธรรมอันดีของบุคคล โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้คนในสังคมช่วยเหลือและมีเมตตาต่อสัตว์ หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดลงโทษบุคคลเพื่อต้องการให้คนอยู่ในศีลธรรม และมีเมตตาต่อสัตว์โดยกฎหมายมิได้มีขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองสัตว์แต่อย่างใด และบทบัญญัติดังกล่าว ได้ใช้บังคับเรื่อยมานับตั้งแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาจนกระทั่งปัจจุบัน³

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และ 382 บังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 โดยได้รับ การแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับจากปรับไม่เกิน 1,000 บาท เป็นปรับไม่เกิน 10,000 บาท ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558 ซึ่งแม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับก็ตาม แต่เนื้อหาของบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความชัดเจนว่าสัตว์ประเภทใดบ้างที่สามารถใช้งานได้หรือสัตว์ประเภทใดเป็นสัตว์ประเภทที่ห้ามใช้งาน อีกทั้ง คำว่า “เกินสมควร” มีความหมายกว้างหรือแคบเพียงใด รวมทั้งกรณีที่เป็นเจ้าของสัตว์หรือผู้ใช้ให้สัตว์ทำงานในขณะที่เจ็บป่วย ก็อาจจะอ้างได้ว่าไม่รู้ว่สัตว์นั้นเจ็บป่วย เพื่อให้พ้นความรับผิดชอบทางอาญาได้ เป็นต้น⁴

³ ชันวรัตน์ ไรจนโรวรรณ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 127-130.

⁴ สุภัทรา เจริญวุฒิ. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดหลักสวัสดิภาพสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 43-44.

2.2 ความหมายของสัตว์

2.2.1 ความหมายของสัตว์ตามหลักสัตววิทยา

สัตว์ หมายถึง สมาชิกของอาณาจักรสัตว์หรือกลุ่มของสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างจาก สิ่งมีชีวิตชั้นพืชและเห็ดรา เนื่องจากไม่สามารถผลิตคลอโรฟิลล์ได้เอง มีความต้องการสารอินทรีย์เป็นอาหาร ไม่มีผนังเซลล์มีการเจริญเติบโตอย่างจำกัด มีความสามารถในการเคลื่อนไหว และมีอารมณ์ความรู้สึกหลายประการ⁵ นั่นคือสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าสัตว์จะต้องเป็นสายพันธุ์ใน Kingdom Animalia ซึ่งสิ่งมีชีวิตตระกูลดังกล่าวจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสิ่งมีชีวิตอื่น เช่น มี Eukaryotic Cell ไม่สามารถสร้างอาหารเองได้ไม่มีผนังเซลล์มีความสามารถในการเคลื่อนที่ มีอวัยวะรับรู้สิ่งจูงใจแสดงความรู้สึกได้หลากหลาย⁶ ในปัจจุบันนี้มีการค้นพบสายพันธุ์สัตว์เกือบ 30 ล้านสายพันธุ์ โดยนักวิทยาศาสตร์ และได้จัดแบ่งประเภทของสัตว์อย่างง่าย ๆ เป็น 6 ประเภทได้แก่กลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง กลุ่มปลา กลุ่มสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และกลุ่มนก⁷

2.2.2 ความหมายของสัตว์ตามมาตรการทางกฎหมาย

1) มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศระดับสากล

มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองสัตว์โดยรวมในระดับสากล ปัจจุบันยังไม่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม จากการศึกษาพบแต่แนวทางปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักศีลธรรมอันดีเท่านั้น เช่น องค์กรสวัสดิภาพสัตว์สากล (World Society for the Protection of Animals : ASPCA) ซึ่งเป็นแกนนำในการรณรงค์ให้ประชาคม โลกร่วมลงชื่อสนับสนุนปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Iversal Declaration for the Welfare of Animals) โดยมีวัตถุประสงค์

⁵ McGraw-Hill Dictionary of Scientific and Technical Terms, 6th Edition. (2003). **Definition of Animal.** (Online). Available: <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Animals>. [2023, February 8].

“Animal (zoology), Any living organism distinguished from plants by the lack of chlorophyll, the requirement for complex organic nutrients, the lack of a cell wall, limited growth, mobility, and greater irritability.”

⁶ Biology Online. (2020). **Animal.** (Online). Available: <http://www.biology-online.org/dictionary/Animal>, [2023, February 8].

⁷ Laura Klappenbach. **The 6 Basic Animal Groups.** (Online). Available: <http://animals.about.com/od/zoology/basics/>. [2023, February 8].

ในการคุ้มครองหลักสวัสดิภาพสัตว์ขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันอยู่ในระหว่างดำเนินการ⁸ ดังนั้นความหมายเชิงภาพรวมของคำว่าสัตว์จึงไม่มีกำหนดไว้ แต่อาจมีการกล่าวถึงในรูปของบริบทที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายทางชนิด พันธุ์ และความหลากหลายของระบบนิเวศ⁹ โดยอาจตีความได้ว่าสัตว์หมายถึงสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งในระบบนิเวศ ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาดังกล่าว

สำหรับความหมายในเชิงเฉพาะสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทนั้น ความหมายย่อมหลากหลายไปตามชนิดหรือประเภทของสัตว์ที่มุ่งคุ้มครอง เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ที่มีการอพยพย้ายถิ่น (Conservation of Migratory Species of Wild Animal) ที่มีกระบวนวิธีพันธุ์ของสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครอง¹⁰ ซึ่งอาจหมายความว่าสัตว์ที่มีการอพยพย้ายถิ่นคือสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญานี้หรืออนุสัญญาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) ที่ได้กำหนดชนิดพันธุ์ที่ได้รับความคุ้มครองไว้เป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกห้ามค้าเด็ดขาดยกเว้นเพื่อการศึกษาเนื่องจากเป็นสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ลักษณะที่สองคือพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ยังไม่ถึงกับใกล้สูญพันธุ์จึงยังอนุญาตให้ค้าได้ แต่ต้องมีการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหายหรือลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนถึงจุดใกล้สูญพันธุ์ และลักษณะที่สามคือชนิดพันธุ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการทางกฎหมายของประเทศใด ประเทศหนึ่งแล้วขอความร่วมมือประเทศภาคี¹¹ ซึ่งในแต่ละลักษณะจะมีบัญชีรายชื่อชนิดของสัตว์ ที่กำหนดไว้จึงอาจอนุมานความหมายของสัตว์แต่ละชนิดจากบัญชีรายชื่อที่กำหนดไว้ได้

กล่าวโดยสรุป ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศระดับสากลไม่มีการให้ความหมายคำว่าสัตว์เชิงภาพรวมไว้โดยตรง แต่อธิบายในบริบทที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศหรือระบุเป็นชนิดพันธุ์ที่ต้องการคุ้มครองอย่างชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่ากรอบอธิบายใน บริบทที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศเพื่อให้ภาพการคุ้มครองเป็น ไปเพื่อระบบทั้งหมด และ ทรัพยากรสัตว์ย่อม

⁸ Universal Declaration on Animal Welfare. (Online). Available: http://www.udaw.org/gov/p df/thai/thai_flyer.Pdf. [2023, February 8].

⁹ Infoterra Thailand. (Online). Available: <http://infoterra.deqp.go.th>, [2023, February 8].

¹⁰ Convention on Migratory Species. *Introduction to CMS*. (Online). Available: <http://www.cms.int>, [2023, February 8].

¹¹ The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, Official documents. *The CITES Appendices*. (Online). Available: <http://www.cites.org>, [2023, February 8].

ได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองนั้น แต่การคุ้มครองโดยมีการระบุชนิดสายพันธุ์เป็นไปเพื่ออนุรักษ์คุ้มครองชนิดหรือสายพันธุ์นั้นอย่างเข้มงวด โดยไม่ต้องการให้เกิดการตีความ หรือมีช่องโหว่ในการบังคับใช้

2) มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศระดับภูมิภาค

จากการค้นคว้าพบว่ามีแต่สหภาพยุโรปที่มีความร่วมมือด้านการคุ้มครองสัตว์อย่างเป็นรูปธรรม เห็นได้จากมาตรการทางกฎหมายหลายฉบับที่มีการคุ้มครองสัตว์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นความหมายคำว่าสัตว์จึงมีทั้งความหมายเชิงภาพรวม และความหมายเชิงเฉพาะชนิดหรือประเภทที่ต้องการคุ้มครอง

ความหมายคำว่าสัตว์ในเชิงภาพรวมคือความหมายที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการสหภาพยุโรปในการปกป้องคุ้มครองและสวัสดิภาพสัตว์ (EU Action Plan on the Protection and Welfare of Animals 2006-2010) ซึ่งได้ให้ความหมายว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและได้ยืนยันความหมายนี้อีกครั้งในพิธีสารว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองและสวัสดิภาพสัตว์ (Protocol on the Protection and Welfare of Animals) ว่า “สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก การก่อให้เกิดหรือทำให้บรรลุมผลไม่ว่าจะเป็นการทำการเกษตร การเคลื่อนย้าย การตลาดภายในให้เป็นที่ไปโดยการคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์”¹² ซึ่งความหมายของสัตว์ที่ปรากฏในหลักการดังกล่าว กลายเป็นแนวทางปฏิบัติของมาตรการทางกฎหมายสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ฉบับอื่น ๆ ต่อไป

ความหมายของคำว่าสัตว์ที่เป็นประเภทหรือชนิดที่ได้รับความคุ้มครอง ความหมายย่อมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในข้อตกลงสหภาพยุโรปเพื่อการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง (European Convention for the Protection of Pet Animal) ได้ให้ความหมายของสัตว์เลี้ยง

¹² Department of state. (2009). *Foreign Agriculture Service Mission to The European Union*. (Online). Available: <http://useu.usmission.gov/agri/welfare.html>. [2023, February 6].

“The European Commission adopted the Community Action Plan on the Protection and Welfare of Animals. This Action Plan includes a 5-year legislative work plan (2006-2010) that outlines EU policy initiatives for implementing animal welfare principles in all EU sectors and in relations with third countries. Animal welfare principles are set out by the Protocol on the Protection and Welfare of Animals annexed to the Treaty of Amsterdam (in force since May 1999). The Protocol recognizes that animals are sentient beings and stipulates that " formulating and implementing the Community's agriculture, transport, internal market and research policies, the Community and the Member states shall pay full regard to the welfare requirements of animals, while respecting the legislative or administrative provisions and customs of the Member states relating in particular to religious rites, cultural traditions and regional heritage.”

(Pet Animal) ว่าเป็นสัตว์ที่สามารถเป็นเพื่อนกับมนุษย์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ มีเจตนาในการเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง หรือมีการขยายพันธุ์ เพื่อเป็นสัตว์เลี้ยงรวมถึงสัตว์เลี้ยงเร่ร่อนและสายพันธุ์รุ่นแรกที่ยึดพันธุ์จากสัตว์เลี้ยงเร่ร่อนด้วย¹³ หรือในข้อตกลงสหภาพยุโรปเพื่อการคุ้มครองสัตว์ในฟาร์ม (European Convention for the Protection of Animals Kept for Farming Purposes) ได้ให้ความหมายของสัตว์ในฟาร์มไว้ว่า เป็นสัตว์ที่มีการขยายพันธุ์ หรือเลี้ยงไว้เพื่อผลิตเป็นอาหารหรือกระบวนการใช้ประโยชน์ จากขนสัตว์ผิวหนังหรือเพื่อประโยชน์ของกระบวนการอื่นๆ ของฟาร์ม¹⁴ สหภาพยุโรปได้แบ่งการคุ้มครองสัตว์ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ สัตว์เลี้ยงในฟาร์มสัตว์เลี้ยงเพื่อการทดลอง การส่งออกหรือนำเข้าสัตว์ และสัตว์ทั่วไป

3) มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อพบว่าเกือบ 40 ประเทศในทุกภูมิภาคของโลกมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เชิงภาพรวมโดยตรง¹⁵ ดังนั้น ความหมายของคำว่า สัตว์จึงแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของมาตรการทางกฎหมายแต่ละฉบับและบริบทของแต่ละสังคมนั้น เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศมอลต้าที่วางหลักว่าสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้หมายถึง สมาชิกสัตว์ทุกชนิดที่อยู่ในอาณาจักรสัตว์ ยกเว้นสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ นอกจากนี้ให้

¹³ European Convention for the Protection of Pet Animal Strasbourg (13 X1.1987). (Online). Available: <http://conventions.coe.int>. [2023, February 6].

“Chapter I General provisions, Article 1 Definitions

1 . By pet animal is meant any animal kept or intended to be kept by man in particular in his household for private enjoyment and companionship.

2 . By trading in pet animals is meant all regular business transactions in substantial quantities carried out for profit which involve the change of ownership of pet animals.

3. By commercial breeding and boarding is meant breeding or boarding mainly for profit and in substantial quantities.

4. By animal sanctuary is meant a non-profit making establishment where pet animals may be kept in substantial numbers. If national legislative and/or administrative measures permit, such an establishment may accept stray animals.

5. By a stray animal is meant a pet animal which either has no home or is outside the bounds of its owner's or keeper's household and is not under the control or direct supervision of any owner or keeper.

6. By competent authority is meant the authority designated by the member state.”

¹⁴ European Convention for the Protection of Animals Kept for Farming.

¹⁵ Michigan state University College of Law. Animal Legal and Historical Center. Animal Rights. (Online). Available: <http://www.animallaw.info/>. [2023, February 15].

รวมถึงสิ่งมีชีวิตจำพวกหอนแมลงและหรือการขยายพันธุ์ที่เกิดจากสัตว์จำพวกหอนแมลงด้วย แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงสัตว์ที่ยังเป็นตัวอ่อนหรือเพิ่งเริ่มก่อตัว¹⁶ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ของประเทศแอฟริกาใต้ (Animal Protecting Act: South-Africa) วางหลักว่า สัตว์หมายถึงสัตว์จำพวกม้า วัว แกะ แพะ หมู สัตว์ปีกที่สามารถเป็นอาหารได้ นกกระจอกเทศ สุนัข แมว และสัตว์ป่าอื่นใดที่นำมาเลี้ยง หรือนกไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่า นกป่า หรือสัตว์เลื้อยคลานที่ถูกกักขังหรืออยู่ใต้ความควบคุมของมนุษย์ไม่ว่าผู้ใดก็ตาม

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าในส่วนของความหมายคำว่าสัตว์ตามมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศพบว่า ทุกประเทศที่มีมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวได้พยายามให้ความหมายที่ครอบคลุมถึงสัตว์ทุกประเภท ซึ่งสังเกตได้จากการใช้คำว่า “Member of Animal Kingdom” หรือ “Wild Animal” ในบางประเทศได้อธิบายในลักษณะกว้าง เพื่อให้การตีความเป็นไปได้โดยง่ายบางประเทศได้ให้ความหมายถึง เฉพาะสัตว์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์เพื่อให้การคุ้มครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์และบริบทของสังคม

4) มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 (2) กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่พบว่ามีมาตราใดที่มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้โดยตรงเป็นการเฉพาะ แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะมีกล่าวถึงเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ที่ดิน ทรัพยากรน้ำและพลังงานไว้ แต่ก็มิได้กล่าวถึงการรับรองคุ้มครองดูแลครอบคลุมไปถึงสัตว์ด้วย

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิได้มีมาตราที่บัญญัติรับรองคุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้มีการบัญญัติกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่ส่งเสริมและคุ้มครองสัตว์ โดยเฉพาะประเภทหรือชนิดพันธุ์ โดยได้กำหนดความหมายคำว่า “สัตว์” ไว้ดังนี้

¹⁶ Malta Animal Welfare Act 2002. Chapter 439. Animal Welfare Act (8 February 2002) ACT No. XXV of 2001. (Online). Available: <http://www.pictures-of-cats.org/Malta-Animal-Welfare-Act-2002.html>, [2023, February 15].

(1) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535¹⁷ มีวัตถุประสงค์ในการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ สัตว์ป่า สัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และได้ให้ความหมายของสัตว์ป่าประเภทต่าง ๆ ไว้ในมาตรา 4 ว่า “สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดไม่ว่าสัตว์ปีก สัตว์บก สัตว์น้ำ แมลงหรือแมง ซึ่งสภาพธรรมชาติย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในป่า ในน้ำ และให้ความหมายรวมถึงไข่ของสัตว์ป่าเหล่านั้นทุกชนิดด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะที่ได้จดทะเบียนทำตัวรูปพรรณตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะแล้ว และสัตว์พาหนะที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์พาหนะดังกล่าว

“สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าที่หายากตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้และตามที่กำหนดโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าตามที่กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

(2) พระราชบัญญัติวิชาชีพสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545¹⁸ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ได้ให้ความหมายคำว่าสัตว์ไว้ในมาตรา 4 ว่า “สัตว์” หมายความว่า สิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่พรรณไม้และมนุษย์

(3) พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายคำว่าสัตว์ไว้ในมาตรา 4 ว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่มีไข่สัตว์ป่า และหมายความเฉพาะ โค กระบือ แพะ แกะ สุกร และสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(4) พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ได้ให้ความหมายคำว่าสัตว์น้ำไว้ในมาตรา 4 (1) ว่า “สัตว์น้ำ” หมายความว่า สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำหรือมีวงจรชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำหรืออาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมถึง เช่น ปลา กุ้ง ปู แมงดาทะเล หอย เต่ากระ ตะพาบน้ำ จระเข้ รวมทั้งไข่ของสัตว์น้ำนั้น สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ปลิงทะเล ฟองน้ำ หินปะการัง กัลปังหา และสาหร่ายทะเล ทั้งนี้รวมทั้งซากหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์น้ำเหล่านั้น และหมายความรวมถึงพันธุ์ไม้น้ำตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีการะบุชื่อ

(5) พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 ได้ให้ความหมายคำว่า สัตว์พาหนะไว้ในมาตรา 4 ว่า “สัตว์พาหนะ” หมายความว่า ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา ซึ่งได้ทำหรือต้องทำตัวรูปพรรณตามพระราชบัญญัตินี้

¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109/ตอนที่ 15 /หน้า 1/ 28 กุมภาพันธ์ 2535.

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119/ตอนที่ 36/ หน้า 1/ 23 เมษายน 2545. ¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 45/ หน้า 17/ 9 เมษายน 2535. ¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 64/ตอนที่ 3/ หน้า 81/ 14 มกราคม 2490. ¹⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56/ -/ หน้า 1492/ 6 พฤศจิกายน 2482.

(6) พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 ได้ให้ความหมายคำว่าสัตว์ ไว้ในมาตรา 4 ว่า สัตว์หมายความว่า

(1) ช้าง ม้า โค กระบือ ลา ล่อ แพะ แกะ สุกร สุนัข แมว กระจง ลิง ชะนี และให้หมายความรวมถึงน้าแอบนำมาผสมพันธุ์และเอ็มบริโอ (ตัวอ่อนของสัตว์ที่ยังไม่เจริญเติบโตจนถึงขั้นที่อวัยวะครบบริบูรณ์) ของสัตว์เหล่านี้ด้วย

(2) สัตว์ปีกจำพวกนก ไก่ เป็ด ห่าน และให้หมายความรวมถึงไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์ด้วย และ

(3) สัตว์ชนิดที่กำหนดในกฎกระทรวง

(7) พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้ให้ความหมายของคำว่าสัตว์ไว้ในมาตรา 3 ว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัย อยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

นอกจากนี้ ในส่วนของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการปศุสัตว์เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่างมาตรการทางกฎหมายขึ้นมา 2 ฉบับ โดยความหมายของคำว่าสัตว์ปรากฏอยู่ ดังนี้

(1) ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ พ.ศ. .... มาตรา 3 ได้ให้ความหมายคำว่าสัตว์ว่า “สัตว์” หมายความว่า สิ่งมีชีวิตที่มีชีพพรรณไม้และมนุษย์ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงจุลชีพ

“พันธุ์สัตว์” หมายความว่า กลุ่มของสัตว์ที่มีพันธุกรรม และลักษณะทางสัตวศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกันมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สม่ำเสมอ คงตัว และแตกต่างจากกลุ่มที่มีในสัตว์ชนิดเดียวกัน ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“พันธุ์สัตว์พื้นเมือง” หมายความว่า พันธุ์สัตว์ที่มีกำเนิดในราชอาณาจักรหรือมีอยู่ในราชอาณาจักร

(2) ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ ที่มีวัตถุประสงค์ในการยกระดับมาตรฐานการฆ่า และจำหน่ายเนื้อสัตว์ตามมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัย (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures -SPS) ได้ให้ความหมายคำว่าสัตว์ไว้ในมาตรา

4 ว่า “สัตว์” หมายความว่า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร ไก่ เป็ด ห่าน และสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.2.3 ความหมายของสัตว์ตามองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและรักษาสวัสดิภาพสัตว์

องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและรักษาสวัสดิภาพสัตว์ว่า “สัตว์” หมายถึงสิ่งมีชีวิตใดที่ไม่ใช่มนุษย์และพันธุ์พืช¹⁹ แต่ความหมายดังกล่าวเป็นเพียงการให้ความหมายอย่างกว้างที่ใช้ทัศนคติของมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการให้ความหมาย ซึ่งไม่เพียงพอต่อการป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิสัตว์ กล่าวคือมนุษย์จำนวนหนึ่งเชื่อว่าสัตว์ไม่มีจิตวิญญาณบ้างไม่เชื่อว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ดังนั้นจึงเกิดทัศนคติในเชิงความเป็นเลิศของเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่อยู่เหนือสิ่งมีชีวิตทั้งหมด หากแต่จากผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์หลายชิ้น ปรากฏชัดว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถมีความรู้สึกและอารมณ์เจ็บปวด เสียใจ ดีใจได้ไม่แตกต่างไปจากมนุษย์ ดังนั้นองค์กรเอกชนจึงได้ให้ความหมายของคำว่าสัตว์เพิ่มขึ้นเป็นสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต ในอาณาจักรสัตว์ไม่รวมมนุษย์ และพันธุ์พืช และเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้การดำเนินการกิจการคุ้มครองและอนุรักษ์สัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความหมายของคำว่าสัตว์นั้น ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกับพิธีสารว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองและสวัสดิภาพสัตว์ (Protocol on the Protection and Animals 2006-2010) ของสหภาพยุโรป ซึ่งได้วางหลักการยอมรับว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก เนื่องจากพิธีสารดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนา และรับรองสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้เกิดการยกระดับหลักสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นพื้นฐานส่งเสริมการวิจัยในวิธีการทดลองอื่นที่ นอกเหนือจากการทดลองในสัตว์ (Animal Test) สนับสนุนการกระจายข้อมูลสู่ประชาชน รวมถึงสนับสนุนการคุ้มครองสัตว์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการให้ความหมายอันเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสัตว์อย่างแท้จริง สอดคล้องกับการให้ความหมายคำว่า สัตว์ขององค์กรเอกชนและเป็นไปในทิศทางเดียวกับสภาพปัญหา

2.3 ความหมายและลักษณะของการทารุณกรรมสัตว์

2.3.1 ความหมายของการทารุณกรรมสัตว์

1) The Longman Dictionary of Contemporary English ได้ให้ความหมายของคำว่า “การทารุณกรรมสัตว์ หรือ Animal Cruelty” ไว้ว่าหมายถึง ความตั้งใจที่จะทำให้สัตว์ได้รับความ

¹⁹ Animal World. The Meaning of Animal. (Online). Available: www.animalworld.net. [2023, February 8].

"Animal means all living members of the animal kingdom, other than human beings and flora."

เจ็บปวดทุกข์ทรมาน หรือรูปแบบพฤติกรรมที่มีเจตนาซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมานต่อสัตว์

2) คำว่า “การทารุณกรรมสัตว์” นั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ไม่ได้มีการบัญญัติให้ความหมายไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใด หากแต่เมื่อได้พิจารณาความหมายของแต่ละคำแล้วจะให้ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2556 ดังนี้²⁰

คำว่า “ทารุณ” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง คุร้าย โหดร้าย ร้ายกาจ

คำว่า “ทารุณกรรม” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การกระทำอย่างโหดร้าย และ

คำว่า “สัตว์” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2556 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เองหรือสัตว์ที่ไม่ใช่มนุษย์

ดังนั้น จากความหมายดังกล่าวข้างต้น คำว่า “การทารุณกรรมสัตว์” จึงหมายความว่า การกระทำอย่างคุร้าย โหดร้าย หรือร้ายกาจต่อสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับมนุษย์และสามารถที่จะเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เองตามที่ต้องการซึ่งมิใช่มนุษย์

3) พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้ให้ความหมายการทารุณกรรมไว้ในมาตรา 3²¹ โดยให้หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด

²⁰ สำนักหอสมุดแห่งชาติ. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์. หน้า 227.

²¹ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

๑ล๑

๑ล๑

“การทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวดความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์ เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วยชราหรืออ่อนอายุ

๑ล๑

๑ล๑

ความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์พิการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอื่นไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ

4) ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย²² ได้ให้คำนิยามความหมายของลักษณะของคำว่า ทารุณกรรมสัตว์ ไว้ในคำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 2-3 ว่าหมายถึง

(1) การทำทารุณต่อสัตว์ หรือ
 (2) การฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น หรือ
 (3) การใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือให้ใช้ทำงานอื่นไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ หรือ

(4) เป็นการกระทำโดยเจตนาสำหรับกรณิการทำทารุณต่อสัตว์หรือการฆ่าสัตว์ โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ขณะที่การใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือให้ใช้ทำงานอื่นไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา หรืออ่อนอายุนั้น ผู้กระทำไม่ต้องมีเจตนาหรือการกระทำโดยประมาทก็ต้องรับผิดชอบ

5) องค์กรเกี่ยวกับการพิทักษ์สัตว์ที่มีชื่อว่า ALIVE (All Life in a Viable Environment in Japan) ได้ให้ความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้ ดังนี้²³

(1) การละเลยไม่เอาใจใส่ในการที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่สัตว์ เช่น การจะจัดหาอาหาร และน้ำ ตลอดจนจรรยาวิชาโรคที่มีความเหมาะสมและจำเป็นต่อชีวิตของสัตว์ หรือการกักขังสัตว์ไว้ในที่ที่ไม่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่โดยธรรมชาติของสัตว์ ชนิดดังกล่าว เช่น เลี้ยงสุนัขไว้ในกรงเดียวกันเกินกว่าจำนวนสัตว์ที่กรงนั้นจะรับได้ เป็นต้น ซึ่งการกระทำด้วยการละเลยไม่เอาใจใส่ในการที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่สัตว์ หรือการกักขังสัตว์ไว้ในที่ที่ไม่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่โดยธรรมชาติของสัตว์นั้น ย่อมจะส่งผลให้สัตว์นั้นมีสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่ว่าทางกายหรือจิตใจ และอาจทำให้สัตว์นั้นถึงแก่ความตายได้ในที่สุด

(2) การขนส่งสัตว์ หากการขนส่งนั้นจำเป็นต้องเดินทางในระยะไกลจนหากขนส่งในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมก็อาจเป็นเหตุให้สัตว์ทุกข์ทรมานและอาจตายได้ในที่สุด เช่น การส่งกระรอกหรือเต่า โดยใส่ไว้ในกล่องไปรษณีย์ เป็นต้น

²² หยุด แสงอุทัย. (2544). *กฎหมายอาญาภาค 2-3* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 374.

²³ ALIVE (All Life in a Viable Environment in Japan). *The definition of Cruelty to animals*. October 1999.

(3) การกระทำโดยจงใจ หรือเพิกเฉย อันเป็นสาเหตุให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งทางกายและจิตใจ หรือพฤติกรรมการกระทำต่าง ๆ ที่ถือได้ว่าเป็นทารุณกรรมจนทำให้สัตว์ดังกล่าวต้องได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน และอาจถึงแก่ชีวิตได้ในที่สุด เช่น การใช้น้ำร้อนราดใส่สัตว์ เป็นต้น

(4) การฆ่าสัตว์ หรือทำให้สัตว์พิการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การตัดขาสุนัข หรือการวางยาพิษสุนัข เป็นต้น

(5) การกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดสัตว์ต้องต่อสู้กันเอง หรือต่อสู้กับสัตว์อื่นหรือต่อสู้กับมนุษย์ เช่น การจัดการแข่งขันสู้วัวกระทิง การชนวัว เป็นต้น

2.3.2 ลักษณะรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์

1) Andrew N. Rowan ได้ทำการจัดรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์ไว้²⁴ ดังนี้

(1) รูปแบบของการกระทำของบุคคลโดยเจตนา และส่วนใหญ่ได้มีการไตร่ตรองไว้ก่อนแล้ว โดยทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทรมาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ตนได้รับความพึงพอใจจากการกระทำของตน โดยรูปแบบกระทารุณกรรมสัตว์ประเภทนี้สามารถเรียกอีกอย่างว่า Cruelty เช่น การทำให้เพลิงไหม้ที่หางแมว โดยการทารุณกรรมสัตว์ในรูปแบบดังกล่าวนี้ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาที่จะทำอันตรายต่อสัตว์เพื่อให้ตนเองได้รับความสุข ความพอใจ สบายใจ หรือเป็นการเพื่อสนองความต้องการในทางจิตใจอื่น ๆ ของผู้กระทำ

(2) รูปแบบของการที่บุคคลกระทำการอย่างใด ๆ โดยวิธีการในการใช้อำนาจเหนือสัตว์นั้น ๆ โดยการบีบบังคับให้สัตว์ดังกล่าวกระทำตามความต้องการของตน อันเป็นเหตุให้สัตว์นั้นได้รับซึ่งความทุกข์ทรมาน โดยรูปแบบกระทารุณกรรมสัตว์ประเภทนี้สามารถเรียกอีกอย่างว่า Abuse เช่น การบังคับให้สัตว์ฝึกซ้อมอย่างทารุณ โดยการควบคุมการกระทำของสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในการฝึกฝนสัตว์ให้แสดงละครสัตว์

(3) รูปแบบการทารุณกรรมสัตว์โดยการที่บุคคลละเลยไม่กระทำการใด ๆ ที่สัตว์จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต เช่น ไม่อาจที่จะจัดหาอาหารและน้ำให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อสัตว์ได้ หรือไม่จัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตของสัตว์ชนิดนั้นได้ หรือไม่รักษาความสะอาดให้สัตว์ หรือไม่ทำการรักษาทางการแพทย์แก่สัตว์อย่างเหมาะสมและทันท่วงที โดยรูปแบบกระทารุณกรรมสัตว์ประเภทนี้สามารถเรียกอีกอย่างว่า Neglect

(4) รูปแบบของการใช้สัตว์เพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น โดยรูปแบบกระทารุณกรรมสัตว์ประเภทนี้สามารถเรียกอีกอย่างว่า Use โดยในรูปแบบดังกล่าวนี้ผู้ใช้สัตว์นั้นไม่ได้กระทำไป เพื่อที่จะให้เกิดความรู้สึกพอใจเมื่อสัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานแต่อย่างใด หากแต่

²⁴ Jessica Vanse, ed. *How is animal cruelty defined*. Understanding Animal Cruelty : 2.

เห็นว่ากรกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเพราะความจำเป็น เช่น การเลี้ยงสัตว์เพื่อนำปบริโภค ซึ่งอย่างไรก็ตามการใช้สัตว์ในรูปแบบดังกล่าวนี้จะสามารถที่จะถือเป็นที่ยอมรับได้หากว่าได้กระทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วย

2) พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้บัญญัติในเรื่องรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในมาตรา 17 ซึ่งในมาตรา 17 นี้ภาคประชาชนได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ในเรื่องของข้อห้ามการทารุณสัตว์ 20 ข้อ โดยห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการทารุณกรรมสัตว์และการกระทำดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ทั้งสิ้น²⁵ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

(1) การเฉียน ทูบตี ฟัน แทง เผลาลวก หรือทำการใด ๆ ให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน พิการหรือตายโดยไม่จำเป็น

(2) ใช้งานสัตว์ในการทำผิดกฎหมาย ใช้งานจนเกินสมควรแก่ประเภท อายุ โดยเฉพาะสัตว์อ่อนแอ เจ็บป่วยและชรา เช่น นำช้างหรือหามาขอตาน

(3) ใช้อาหารหรือสารพิษที่ทำให้สัตว์ได้รับอันตรายหรือทรมานหรือตาย เช่น สารกระตุ้น โด๊ปให้สัตว์ครีกครีน หรือทำร้ายร่างกาย

(4) ใช้พาหนะขนหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ที่ไม่เหมาะสม ทำให้สัตว์ได้รับการทุกข์ทรมาน บาดเจ็บ ตาย

(5) เลี้ยงกักขังในที่แคบแออัด จนทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน บาดเจ็บหรือตาย

(6) นำสัตว์ที่เป็นอริกัน ไว้ในที่เดียวกัน เช่น กระจ่างกับงู เป็นต้น

(7) พรากรมแม่พรากรลูกที่ยังไม่หย่านม นอกจากมีเหตุจำเป็น เช่น ลูกหรือแม่สัตว์เป็นโรคติดต่อ

(8) ทอดทิ้งสัตว์เพื่อให้พ้นภาระ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ที่เคยถูกเลี้ยงประเภทใด ผิดกฎหมายทั้งหมด

(9) ทำให้สัตว์เลี้ยงในครอบครองทุกข์ทรมานโดยการอดข้าวอดน้ำ

(10) เจ้าของสัตว์ไม่ให้การดูแลรักษาสัตว์เลี้ยงในยามเจ็บป่วย

(11) ใช้อาหารพิษเพื่อให้สัตว์ได้รับการทุกข์ทรมานหรือตาย

(12) การกระทำใด ๆ ให้สัตว์ต้องพิการหรือเสียรูปร่างจากเดิมโดยไม่จำเป็น

(13) การนำสัตว์มาประลองต่อสู้กันโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

²⁵ iLaw. (2557). ประชาชนขอเพิ่ม 20 ข้อห้าม ใน ร่างพ.ร.บ.ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. .... (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://ilaw.or.th/node/3329> [2566, 7 มกราคม].

(14) ฆ่าหรือทำร้ายสัตว์โดยอุกเอโทสะ

(15) พันธนาการ เช่น ล่าม ผูก ขังไว้จนจนเกินไปและใช้เครื่องพันธนาการที่ไม่เหมาะสม

(16) ใช้สัตว์เลือดอุ่นที่มีชีวิตอยู่เป็นอาหารสัตว์อื่น โดยมีทางเลือกอื่นที่เป็นอาหาร

(17) บริโภคสัตว์ทั้งที่มีชีวิตและลมหายใจอยู่ โดยเฉพาะสัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง

(18) สังวาสหรือใช้สัตว์ประกอบภารกิจ

(19) สนับสนุนหรือมีส่วนให้ผู้อื่นกระทำการทารุณกรรมสัตว์

(20) การกระทำอื่น ๆ ตามกำหนดในกฎกระทรวงหรือเนื่อหาด้านบนทั้งหมด กำหนดให้นับเป็นการทารุณกรรมสัตว์ที่ผิดกฎหมายทั้งสิ้น

2.3.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดการทารุณกรรมสัตว์

1) Richard Ryder ได้กล่าวว่า สิ่งกระตุ้นหรือแรงจูงใจในการทารุณสัตว์นั้นมีสาเหตุอยู่มากมายซึ่งอาจแบ่งประเภทได้²⁶ ดังนี้

(1) เนื่องมาจากอาการป่วยทางจิตของผู้ที่กระทำที่ได้อาการป่วยทางจิตออกมาในรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์

(2) เนื่องมาจากความก้าวร้าวทางอารมณ์ของผู้ที่กระทำในอันที่จะสนองความต้องการทางอารมณ์ของตน โดยปราศจากซึ่งการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสัตว์นั้น ซึ่งส่งผลให้สัตว์นั้นตกเป็นเครื่องระบายออกซึ่งทางอารมณ์ของบุคคลดังกล่าว

(3) เนื่องมาจากผลประโยชน์ทางการค้าที่มุ่งหวังเพียงแต่ผลกำไร โดยที่ผู้กระทำนั้นไม่มีความสนใจในสวัสดิภาพของสัตว์แต่อย่างใด แต่กลับมุ่งเน้นถึงการทำให้เกิดประโยชน์ในทางการค้าให้สูงที่สุด อันมีผลทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน

2) Kellert and Felthous ได้ทำการค้นคว้าโดยการสัมภาษณ์นักโทษในคดีอาญา เพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมในการทารุณกรรมสัตว์โดยเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาของผู้ต้องโทษคดีอาญา ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้²⁷ ดังนี้

(1) เกิดเนื่องมาจากการบังคับสัตว์ รวมถึงการขับไล่สัตว์ที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อาทิ การเตะอันตะสุนัขที่ได้ส่งเสียงสร้างความรำคาญ เป็นต้น

²⁶ Richard Ryder. (1991). *Culture of cruelty*. New Internationalist. p1.

²⁷ Mark R.Dadds,Cynthia M. Turner,&John McAloon. *Developmental Link between Cruelty to animals and Hument Violence*. Australian New Zealand Journal of Criminology. pp9-11.

(2) เกิดมาจากต้องการที่ต้องลงโทษสัตว์นั้น หากแต่ว่าได้กระทำไปรุนแรงเกินจำเป็นแก่เหตุ หรือเป็นกรณีของการตอบโต้สัตว์ที่ทำผิด หรือได้ทำให้เกิดความเสียหาย หากแต่ได้กระทำด้วยความรุนแรงเกินไป เช่น การจุดไฟเผาสุนัขที่ทำลายทรัพย์สินเสียหาย เป็นต้น

(3) เกิดมาจากอุปนิสัยของตัวบุคคลที่มีความก้าวร้าว จึงกระทำโดยรุนแรงต่อสัตว์อย่างไรซึ่งเหตุผล

(4) เกิดมาจากการที่บุคคลที่มีพฤติกรรมนิยมชมชอบความรุนแรง หรือเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าข่ายชาตินิยม โดยมีความพึงพอใจในการที่ได้เห็นความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน หรือความตายของสัตว์ หรือเป็นกรณีของบุคคลที่ชอบที่จะใช้อำนาจในการควบคุมสัตว์จนกว่าจะพอใจที่ได้เห็นความทุกข์ทรมานของสัตว์ หรือในบางกรณีอาจใช้ หรือบังคับสัตว์นั้นเพื่อชดเชยความรู้สึกอ่อนแอของตนเอง

(5) เกิดมาจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคึกคะนอง หรือต้องการสร้างความเขย่าขวัญให้เกิดขึ้นแก่สังคม อาทิ การจุดระเบิดที่หางสุนัขแล้วให้วิ่งไปตามถนน เป็นต้น

(6) เกิดจากการใช้สัตว์เป็นสิ่งทดลอง เพื่อที่จะเพิ่มความสามารถในการกระทำผิดกฎหมายโดยการทารุณกรรมสัตว์ ถือเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาทักษะและความสามารถในการกระทำความผิดตามกฎหมาย เช่น การการยิงเป้าโดยใช้สัตว์เป็นเป้าแทนเพื่อทดสอบความแม่นยำก่อนที่จะลงมือกระทำความผิดจริง เป็นต้น

(7) เกิดมาจากความมีอคติ หรือความรังเกียจต่อชนิดพันธุ์ของสัตว์ ทั้งนี้ชนิดของสัตว์นั้น ๆ ย่อมจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้กระทำความผิดนั้นชอบหรือเกลียดสัตว์ชนิดนั้น โดยสัตว์ที่พบว่าถูกอคติหรือเกลียดส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ในกลุ่มประเภทใช้ฟันแทะ แมลง หรือสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำหรือสัตว์เลื้อยคลาน

(8) เกิดมาจากผู้ที่กระทำความผิดมีความอาฆาตพยาบาทหรือมีความต้องการที่จะตอบโต้เจ้าของสัตว์ อันไม่เกี่ยวข้องกับสัตว์โดยตรงแต่อย่างใด เช่น ผู้ที่กระทำการฆ่าสุนัขเพียงเพราะตนไม่พอใจเจ้าของสุนัขตัวดังกล่าว เป็นต้น

(9) เกิดมาจากอาการป่วยทางจิตของผู้กระทำความผิด ส่งผลให้การแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยการทารุณกรรมสัตว์

2.3.4 ผลกระทบจากการทารุณกรรมสัตว์

1) ผลกระทบที่เกิดต่อสัตว์ที่ถูกทารุณกรรม สัตว์ที่ถูกทารุณกรรมนั้นจะได้รับความเสียหายที่แตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของการทารุณกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวสัตว์ดังกล่าว ซึ่งหากเป็นการทำร้ายร่างกายแล้วจะเห็นได้ว่าผลกระทบจะเกิดกับร่างกายของสัตว์อย่างโดยตรง เช่น

การทุบตี เป็นต้น แต่หากเป็นการกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ในด้านจิตใจแล้ว ผลกระทบก็จะเกิดโดยตรงในส่วนของอารมณ์ เช่น อารมณ์ซึมเศร้า หรือคูร้าย เป็นต้น

2) ผลกระทบที่เกิดแก่ผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์ เรื่องดังกล่าวนี้ได้ปรากฏในงานวิจัยว่า บุคคลที่เคยทารุณกรรมสัตว์มาแล้วนั้น จะมีแนวโน้มที่จะสามารถทำร้ายมนุษย์คนอื่นได้มากกว่าผู้ที่ไม่เคยทารุณกรรมสัตว์ โดยสิ่งเหล่านี้จะเป็นต้นเหตุอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดอาการทางจิตแก่ผู้กระทำดังกล่าวนั้น และจะยิ่งเพิ่มความเลวร้ายตามปริมาณจำนวนครั้งที่ได้กระทำ ทั้งนี้ในทางจิตเวชจะเรียกอาการของโรคดังกล่าวนี้ว่า Conduct Disorder²⁸

3) ผลกระทบที่เกิดแก่สังคม Romen Gleyer ได้ข้อสรุปในการวิจัยว่า การแสดงออกของการทารุณสัตว์นั้นมีความสัมพันธ์กับการก่อการทารุณหรือการละเมิดต่อบุคคลอื่น และการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ทำให้เห็นได้ว่าการทารุณกรรมสัตว์นั้นมีความสัมพันธ์กับการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นการกระทำความผิดกฎหมาย หรือการก่ออาชญากรรม จึงย่อมมีผลกระทบต่อคนในสังคมหรือชุมชนโดยตรงด้วย

2.4 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์

2.4.1 แนวคิดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามหลักจริยธรรมในทางศาสนา

1) หลักจริยธรรมในทางศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่มีอายุยาวนานกว่า 2500 ปี โดยถือได้ว่าเป็นศาสนาที่มีคำสอนให้ใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ทั้งในตัวตนของตัวมนุษย์ผู้หนึ่งเอง และสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวของบุคคลดังกล่าวด้วย รวมทั้งยังมีหลักคำสอนให้บุคคลมีความเมตตา กรุณา ต่อบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อยู่รอบ ๆ ตัวของมนุษย์โดยไม่ฆ่า ทำร้าย หรือกระทำการอันเป็นการเบียดเบียนต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ด้วย โดยจะเห็นได้จากทั้งในหลักคำสอน อาทิ หลักศีล 5 ข้อที่ 1 คือ ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง การละเว้นจากการฆ่าสิ่งมีชีวิตทุกชนิด กล่าวคือ สิ่งมีชีวิตทุกชนิดทั้งมนุษย์ พืช และสัตว์ หรือหลักเรื่องกฎแห่งกรรมที่สอนให้บุคคลทุกคนต้องทำกรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว ซึ่งการฆ่า ทำร้าย หรือกระทำการอันเป็นการเบียดเบียนต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็ถือว่าการกระทำ ความชั่วอย่างหนึ่งเช่นกัน ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีแนวความคิดด้านการคุ้มครองสัตว์และพืช ซึ่งถือเป็นระบบนิเวศแฝงอยู่ด้วยในหลักคำสอนสำคัญๆ

2) หลักจริยธรรมในทางศาสนาคริสต์

²⁸ Frank R. Ascione. *Animal Abuse and Youth Violence*. Juvenile Justice Bulletin, pp. 7-9.

ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่มีอายุยาวนานกว่า 2000 ปี โดยถือได้ว่าเป็นศาสนาที่มีคำสอนให้ผู้คนรักและเมตตาซึ่งกันและกัน ไม่ทำร้ายกัน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นระหว่ามนุษย์ด้วยกันเองหรือระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยจะมีการแบ่งแยกลำดับชั้นของสัตว์ที่แตกต่างออกไปจากมนุษย์ ซึ่งเป็นไปตามลัทธิเทววิทยามีรากฐานมาจากแนวคิดใน “The Book of Genesis” ถือเป็นพระคัมภีร์ไบเบิลของชาวฮีบรู โดยเป็นการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอาดัม ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่ได้รับอาณาจักรจากพระเจ้า โดยมีท้องทะเลที่เต็มไปด้วยปลา มีสัตว์ปีกที่บินได้เต็มท้องฟ้า มีวัวควายมากมายทั้งหมดล้วนแพร่พันธุ์ขยายไปทั่วโลก²⁹ หลังจากนั้นแนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏชัดเจนขึ้นในพระคัมภีร์ไบเบิลในลักษณะของการให้สถานะสัตว์เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์ได้ ฉะนั้นในทัศนะคติของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์จะเห็นว่าสัตว์นั้นไม่มีจิตวิญญาณ แต่อย่างไรก็ตามในพระคัมภีร์ไบเบิลก็ได้ระบุแนวคิดการคุ้มครองสัตว์ไว้ว่า มนุษย์ผู้ชอบธรรมย่อมเห็นแก่ชีวิตสัตว์ของเขา แต่ความกรุณาของมนุษย์ผู้โหดร้ายก็คือความดุร้าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้พระคัมภีร์ไบเบิลจะบัญญัติถึงสัตว์ในลักษณะของการให้สถานะสัตว์เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์ได้ แต่การนำสัตว์ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์นั้น มนุษย์ต้องกระทำด้วยความเมตตากรุณาด้วยเช่นกัน

3) หลักจริยธรรมในทางศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดศาสนาหนึ่งของโลก โดยแพร่หลายอยู่ในในแถบประเทศตะวันออกกลาง จนถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยถือได้ว่าเป็นศาสนาที่มีลักษณะเป็นเอกเทวนิยม โดยจะนับถือพระเจ้าเพียงองค์เดียว นั่นก็คือ อัลลอฮ์ โดยในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามนั้นก็ให้มีหลักเรื่องความเมตตา “อิรเราะห്മะฮ์” หมายถึง คุณลักษณะของความเมตตาปราณีและให้อภัยต่อเพื่อนมนุษย์ โดยผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ได้มีความเชื่อว่าการกระทำใดก็ตามหากเป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงโปรดปราน พวกเขาไม่ลังเลเลยที่จะปฏิบัติตามพระคัมภีร์อัลกุรอานทั้งนี้ ในศาสนาอิสลามนั้น ได้แบ่งหลักความเมตตาเป็นความสัมพันธ์ของอิรเราะห്മะฮ์ระหว่างอัลลอฮ์กับมนุษย์ สัตว์ พืชและสิ่งต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงสร้าง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ หลักอาหารฮาลาลถือเป็นกฎเกณฑ์ในการรับประทานเนื้อสัตว์ของศาสนาอิสลามในเรื่องที่ว่าสัตว์ประเภทใดบ้างที่สามารถรับประทานเป็นอาหารได้ รวมถึงคำกล่าวของศาสดา

²⁹ The book of Genesis (1:20-28). (Online). Available: <http://christianity.exteen.com/20090108/entry-3>, [2023, February 12].

"Dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth"

โมฮัมหมัดที่ว่า การทำดีต่อสัตว์เป็นกุศลเช่นเดียวกับการทำดีต่อมนุษย์ แต่การกระทำที่โหดร้ายต่อสัตว์เป็นสิ่งเลวร้ายเช่นเดียวกับการกระทำที่โหดร้ายต่อมนุษย์³⁰

2.4.2 แนวคิดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามหลักจริยธรรมในทางธรรมชาติ

ปัจจุบันเนื่องด้วยมีการพิสูจน์แล้วว่าสัตว์นั้นได้มีความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ตลอดจนความเจ็บปวดครวคร่าวได้เช่นเดียวกับมนุษย์ ส่งผลให้ประเทศในโลกรส่วนใหญ่ได้มีการยึดหลักแนวคิดในการที่จะยอมรับหลักในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ตามหลักจริยธรรมในทางธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นการยอมรับในเรื่องของสิทธิความชอบธรรมขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตอยู่ ตลอดจนการดำรงชีวิตของสัตว์ โดยการยอมรับซึ่งสิทธิความชอบธรรมขั้นพื้นฐานดังกล่าวย่อมจะส่งผลให้จำต้องมีการเคารพในสิทธิการมีชีวิตอยู่ ตลอดจนการดำรงชีวิตของสัตว์ด้วย ทั้งนี้หลักจริยธรรมตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องของสัตว์ ย่อมจะสามารถอธิบายได้ ตามทฤษฎีจริยธรรม (Ethical Theories)³¹ ดังนี้

1) หลักจริยธรรมจากการมีความรู้สึกนึกคิดของสัตว์

หลักจริยธรรมจากการเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนี้เป็นหลักที่ถือว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ได้มีพื้นฐานมาจากการที่ถือว่าสิ่งมีชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่มีความรู้สึกต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับมนุษย์ กล่าวคือ เป็นการกระทำเชิงจริยธรรมที่เป็นลักษณะส่วนบุคคลของมนุษย์แต่ละคน อาทิ ความปราณี ความรัก ความห่วงใย ความเจ็บปวด ความทรมาน เป็นต้น

2) หลักจริยธรรมจากมูลค่าในตัวของตัวเอง

หลักจริยธรรมจากมูลค่าในตัวของตัวเอง คือ การที่ต้องกระทำการใด ๆ อันเป็นการปกป้องคุ้มครองสัตว์เนื่องมาจากสาเหตุที่สัตว์ในชนิด ประเภท หรือสายพันธุ์นั้น ๆ มีมูลค่าในด้านใดด้านหนึ่ง อาทิ เป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ หรือเป็นสัตว์ที่มีความจำเป็นต่อระบบนิเวศในบริเวณนั้น ๆ โดยเหตุผลดังกล่าวในข้างต้นนี้ย่อมทำให้สัตว์ชนิดนั้นเกิดความมีมูลค่าขึ้นมาั่นเอง โดยทฤษฎีหน้าที่ทางจริยธรรม (Duty Ethics Theory หรือ Deontology) ได้อธิบายว่า หลักจริยธรรมอันมีพื้นฐานจากมูลค่าในตัวของตัวเองนั้นเป็นการกระทำในเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นหน้าที่ที่พึงต้องกระทำ แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องก็ตามก็ตาม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงหน้าที่ที่ต้องทำมากกว่าผลที่จะตามมา เช่น เจ้าของไร่ปศุสัตว์ก็มีความจำเป็นที่จะต้องขับไล่หรือยิงเสีย ซึ่งเป็นสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ที่ลงมาถิ่น

³⁰ อับดุลเราะหฺมาน บินอับดุลกะรีม อัลซีหะฮฺ. *คุณลักษณะเฉพาะของศาสนาอิสลาม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://islamhouse.com/th/articles/315169/>. [2566, 7 มกราคม].

³¹ Ethical Theories and Animal Rights. (2010), <http://www.zoosavvy.com/ethical-theories.html>, April 12, 2010. อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์. (2554). *มาตรการคุ้มครองสัตว์ทางกฎหมายตามหลักสวัสดิภาพสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 43 – 44.

ปลุสตัวในไร่เพื่อหยุดยั้งมิให้เสียกินปลุสตัวที่เลี้ยงไว้ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสัตว์ที่เป็น สัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์น้อยกว่าหน้าที่ในการดูแลปลุสตัวของตนเอง

3) หลักจริยธรรมจากการใช้ประโยชน์

หลักจริยธรรมจากการใช้ประโยชน์นี้ถือได้ว่าเป็นการปกป้องคุ้มครองสัตว์โดยมี วัตถุประสงค์ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากสัตว์นั้นเป็นหลัก เช่น การเลี้ยงวัวอย่างเอาใจใส่และ คอยปกป้องคุ้มครองอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์เดียวคือให้ได้เนื้อที่มี คุณภาพดีที่สุด ซึ่งทฤษฎีผลจากจริยธรรม (Consequence Ethics Theory หรือ Teleology) ได้อธิบาย ว่าหลักจริยธรรมอันมีพื้นฐานจากผลประโยชน์นี้ ถือเป็นการกระทำเชิงจริยธรรมที่นำมาสู่ ผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุดหรือตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการมากที่สุด หากแม้หลักจริยธรรมนั้นจะผิดไป บ้างก็ตาม คือ ถ้าหากการพบควายวิ่งหนีออกมาจากโรงฆ่าสัตว์ และหากช่วยแล้วควายก็จะรอดตาย แต่ผู้ช่วยเหลือควายตัวดังกล่าวก็อาจมีความผิดทางอาญาในฐานะลักทรัพย์ แต่อย่างไรก็ตามหากว่า ผู้พบเห็นไม่ทำการช่วยเหลือก็จะทำให้บุคคลดังกล่าวนั้น เกิดความรู้สึกผิดในใจของตัวเองได้ เช่นกัน ทั้งนี้การกระทำของผู้ที่พบเห็นดังกล่าวนี้ท้ายที่สุดจะเป็นเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ในจิตใจที่บุคคลนั้นอยากให้เป็นด้วย

2.4.3 แนวคิดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามหลักสิทธิของสัตว์

แม้จะกล่าวได้ว่าสัตว์นั้นมี ضمัญย์ หากแต่เมื่อสัตว์นั้นก็เป็นเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความรัก ความห่วงใย หรือความเจ็บปวดเฉกเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังเช่นการทดลอง ของ Mark Berghoff ที่ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับเรื่องการมีอารมณ์ความรู้สึกในเชิงจริยธรรมของ สัตว์ประเภทหนู ซึ่งเป็นเลี้ยงลูกด้วยนม พบว่าหนูจะไม่กินอาหารที่มอบให้ หากการกินนั้นจะส่งผล ให้หนูตัวอื่นเจ็บปวด หรือกรณีหมาป่าจำฝูงจะแสดงความเสมอภาคกัน โดยยินยอมให้หมาป่าตัวอื่น ที่มีตำแหน่งด้อยกว่าตนสามารถกัดโดยไม่รุนแรงแก่ตัวมันเองได้³² ฉะนั้นในเรื่องของสิทธิต่าง ๆ ของสัตว์ ก็คือ เรื่องของความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต รวมถึงความมีอิสรภาพของสัตว์ของสัตว์ มนุษย์ ควรที่จะให้ความเคารพในฐานะสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งด้วย โดยมีนักวิชาการให้แนวคิดในเรื่องดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1) Peter Singer มีแนวคิดในการพิจารณาความเท่าเทียมกันเชิงผลประโยชน์ที่สัตว์ควร จะได้รับ โดยเขามีความเชื่อว่า สัตว์ไม่อาจบอกมนุษย์ได้ว่าระดับความเจ็บปวดที่ได้รับนั้นมีมาก น้อยเพียงใด ส่วนมนุษย์ก็ไม่อาจระบุได้เช่นกันว่าความเจ็บปวดที่สัตว์ได้รับนั้นมีความมากน้อย แตกต่างไปจากมนุษย์อย่างไร ซึ่งถือเป็นแนวคิดในการพิเคราะห์ความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์

³² Jeffrey Masson and Susan McCarthy. อ้างถึงใน วราพร สุรวดี. (2546). *เมื่อข้างร้องไห้ เรื่องของชีวิตจิตใจสัตว์ หลากหลายในโลกที่มีอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งมนุษย์สัมผัสได้*. กรุงเทพฯ: คบไปฟ. หน้า 191.

กับสัตว์ในเชิงผลประโยชน์นั่นเอง กล่าวคือเป็นการตัดสินความเท่าเทียมกันตามกฎแห่งผลประโยชน์นั่นเอง โดยเขาเห็นว่าความเท่าเทียมกันตามกฎแห่งผลประโยชน์ดังกล่าวนี้มนุษย์เป็นผู้ตัดสินแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น เนื่องจากการให้น้ำหนัก ขอบเขตและความสัมพันธ์ของผลประโยชน์ที่สัตว์ควรจะได้รับว่ามีเท่าใดนั้น มนุษย์เป็นผู้กำหนดให้กับสัตว์ทั้งสิ้น³³

2) Carl Cohen มีแนวคิดที่เชื่อว่าสัตว์นั้น โดยตัวของมันเองไม่อาจที่จะแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิทธิของตนเองกับผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับได้ กล่าวคือ ผู้ถือสิทธิจำเป็นต้องมีความเข้าใจในหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบในขอบเขตของสิทธิทั้งหมด ฉะนั้นการที่จะให้สถานะสัตว์เทียบเท่ากับมนุษย์ในเชิงประธานแห่งสิทธินั้นจึงไม่อาจเป็นไปได้ แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็จะกระทำต่อสัตว์อย่างขาดความเมตตาากรุณาไม่ได้ เพราะสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดต่างก็มีลักษณะเฉพาะและมีผลประโยชน์เฉพาะตัว ฉะนั้นสิทธิทางจริยธรรมจึงควรเป็นไปตามผลประโยชน์และเอกลักษณ์ของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ ด้วย³⁴

2.5 แนวคิดในการลงโทษที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์

การลงโทษ ถือเป็นวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ จะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และกฎระเบียบทางสังคมของบ้านเมืองนั้น ๆ ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาล แต่การลงโทษบางอย่าง เช่น โทษจำคุกเป็นการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการตัดออกจากสังคมชั่วคราวเพื่อลงโทษและปรับปรุงแก้ไขผู้นั้น แต่โทษจำคุกอาจถูกทดแทนด้วยทางเลือกอื่นได้ เช่น การคุมความประพฤติ เป็นต้น ซึ่งแนวความคิดที่เกี่ยวกับการลงโทษ มีดังต่อไปนี้

2.5.1 แนวคิดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายอาญา

1) แนวคิดที่เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด³⁵

แนวคิดในการลงโทษ ถือเป็นหลักในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ในสมัยโบราณยังไม่มีหลักเกณฑ์กลางที่ให้สังคมยอมรับถือปฏิบัติ การลงโทษจะเป็นเรื่องของการแก้แค้นตอบแทน

³³ Utilitarian Theories. (1996). (Online). Available: <http://caae.phil.cmu.edu/cavalier/80130/part2/sect9.html>, [2023, February 19].

³⁴ Carl Cohen. (2003). Reply to Tom Regan. In the Animal Ethics Reader, Edited By Susan J Armstrong and Richard G. Botzler. London: Routledge. p. 25.

³⁵ จิตตพงศ์ สระชิต. *มาตรการทางอาญาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการดำเนินคดีกับผู้ประกอบการเหมืองแร่*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่. หน้า 20-23.

ระหว่างคูกรณีและพรรคพวกของคูกรณี หากฝ่ายผู้ถูกทำร้ายอ่อนแอกว่าก็จะเลิกเรื่องราวก็ยุติไปเอง แต่หากฝ่ายผู้ถูกทำร้ายหรือผู้เสียหายไม่ยอมเลิกราก็จะเป็นการแก้แค้นจองเวรกันยาวนาน³⁶ ต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีการปกครองที่ดีมีแบบแผน สังคมมีระบบกฎหมายที่มีข้อห้ามที่มีประสิทธิภาพ รัฐก็ยื่นมือเข้ามาไกล่เกลี่ย ตัดสินความเพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น และเป็นการยุติการแก้แค้นกันเอง โดยถือว่าผู้กระทำความผิดก่ออาชญากรรมขึ้นนั้นมิได้ทำความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเท่านั้น แต่ยังทำความเสียหายทำลายความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและส่วนรวมอีกด้วย จึงต้องเป็นหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมืองเข้ามาปราบปรามจับกุม และตัดสินลงโทษ ดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดเพื่อให้สังคมปลอดภัย ส่วนวิธีการลงโทษก็จะใช้มาตรการรุนแรงทารุณเพื่อเป็นการขู่ขวัญให้หวาดกลัวและเข็ดหลาบ และไม่เอาเยี่ยงอย่างซึ่งถือเป็นแนวคิดในการลงโทษที่ถือปฏิบัติสืบมาจนถึงราวศตวรรษที่ 18³⁷

ประวัติความเป็นมาของวิชาอาชญาวิทยานั้น ชาวอิตาลีคนนับว่าเป็นชาติแรกที่ เริ่มให้ความสนใจและพยายามค้นคิดเกี่ยวกับวิชาอาชญาวิทยาเมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้ว โดยในขั้นแรกก็เป็นเพียงความคิดเห็นของปราชญ์ทั้งหลายก่อน เมื่อนำความคิดเห็นต่าง ๆ ของปราชญ์แต่ละท่านมารวมกันจึงเป็น School of Thought หรืออาจเรียกว่า “กลุ่มแนวความคิด” ก็ได้แต่ยังไม่มีใครเป็นตัวตั้งตัวตี³⁸

การรวบรวมความคิดเห็นของบรรดาปราชญ์เหล่านี้เริ่มเป็นปีกแผ่นมั่นคงขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 ระยะเวลาที่สาเหตุแห่งอาชญากรรมได้เริ่มคลี่คลายขึ้น สถาบันแห่งนี้ถือว่าเป็นสถาบันทางอาชญาวิทยาแห่งแรกที่ความคิดเห็นอย่างนักอาชญาวิทยาได้เริ่มขึ้น โดยเรียกว่า Classical School หรือ “สำนักกริเริ่ม” ต่อมาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 คำราชของสำนักกริเริ่มโดยปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงเล่มแรกในยุคนั้นได้แก่คำราชของ Ceaser Bonesana, Marchese di Beccaria มีความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องความยุติธรรมในการลงโทษและสถาบันที่ดำเนินการลงโทษด้วย

แนวความคิดในเรื่องการลงโทษของเบคคาเรีย (Beccaria) สรุปสาระสำคัญได้ว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษจะต้องไม่ใช่เพื่อการแก้แค้น การกำหนดโทษสำหรับความผิดแต่ละประเภทต้องเหมาะสมตามลักษณะความผิด ลักษณะหรือประเภทของโทษ รวมทั้งความหนักเบา

³⁶ จิตตพงศ์ สระจิต. อังแล้วเชิงอรรถที่ 35. หน้า 20.

³⁷ อาทิตยา วิษณุภาพ. (2557). *แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อการผลิตไฟฟ้าภายในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (สำนักงาน ก.พ.ร.). เล่มที่ 34. หน้า 20.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

ของโทษควรจะต้องกำหนดโทษไว้แน่นอนตายตัวถือหลักการเสมอภาคเท่าเทียมกัน และควรพิจารณาโทษและดำเนินการลงโทษอย่างเปิดเผย

ต่อมาเจริมี เบ็นธัม (Jeremy Bentham) เสนอแนวความคิดในการลงโทษว่าการกำหนดโทษควรให้สอดคล้องกับความผิด คือผู้กระทำผิดควรได้รับการลงโทษที่ทำให้เขาทุกข์ทรมานกว่าผลแห่งความพอใจที่เขาจะได้รับในการกระทำผิดอันจะทำให้คนทั่วไปไม่อยากจะกระทำผิดเพราะไม่คุ้มกับที่จะต้องได้รับโทษโดยให้ถือหลักการลงโทษว่าให้มุ่งหมายที่จะทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบจำและให้ผู้อื่นเกรงกลัวไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งเป็นการป้องกันอาชญากรรมไปในตัวด้วย นอกจากนี้ยังมีความเห็นเพิ่มเติมที่สำคัญอีกว่าการกำหนดโทษในความผิดแต่ละประเภทไม่ควรกำหนดแน่นอนตายตัวในทุกกรณี ความผิดให้ศาลพิจารณาให้เหมาะสมเป็นราย ๆ ไปและวิธีการลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดก็ควรทำอย่างเปิดเผยเพื่อให้ผู้อื่นเห็นและเกรงกลัวไม่กล้าทำผิด³⁹

แนวความคิดในการลงโทษของ Beccaria และ Bentham เป็นที่นิยมและยอมรับในระบอบแรก ๆ ช่วงหนึ่งแต่ต่อมาก็มีผู้คัดค้านมาก ต่อมาได้มีการพิจารณาปรับปรุงจุดอ่อนของแนวคิดเดิมดังกล่าวที่เน้นเรื่อง “กำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิด” มาสู่แนวความคิดใหม่ที่เขาเห็นว่าเหมาะสม รัศมุนและยุติธรรมยิ่งขึ้นที่ว่า “กำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด (Punishment of fit the Criminal)” ซึ่งตามแนวคิดใหม่นี้จะพิจารณาลงโทษเป็นราย ๆ ไปเฉพาะกรณีโดยพิจารณาตามความเห็นจริงว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการรับผิดชอบยังมีบุคคลหลายประเภทที่ควรได้รับผ่อนผันโทษ⁴⁰

เดอว์ไคม์ (Emile Durkheim) มีความเห็นว่า “ในการควบคุมสังคมมีความจำเป็นที่สังคมจะต้องอาศัยการลงโทษเพื่อป้องกันพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม” และเรียกการกระทำที่ต้องถูกลงโทษว่า “อาชญากรรม” กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การลงโทษเป็นลักษณะภายนอกของอาชญากรรม โดยนัยนี้อาชญากรรมจึงกลายเป็นวัตถุประสงค์ของศาสตร์ทางอาชญาวิทยา⁴¹

ลอมโบโรโซ (Lombroso) มีความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดสรุป สาระสำคัญไม่ว่า อาชญากรนั้นมีหลายประเภทแตกต่างกัน ฉะนั้น การลงโทษอาชญากรแต่ละประเภทจึงไม่ควรใช้วิธีเดียวกันแม้ว่าจะได้กระทำผิดอย่างเดียวกัน⁴²

2) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการลงโทษ

³⁹ อาทิตยา วิชาญานุภาพ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 37. หน้า 22.

⁴⁰ อาทิตยา วิชาญานุภาพ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 37. หน้า 24.

⁴¹ อรัญ สุวรรณบุปผา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์. หน้า 113-114.

⁴² อาทิตยา วิชาญานุภาพ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 37. หน้า 23.

เมื่อมีการกระทำผิดขึ้นในสังคม⁴³ สังคมก็จะต้องจัดหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะจัดการกับบุคคลที่กระทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะถ้าหากสังคมไม่จัดการต่อผู้ที่กระทำผิดก็เท่ากับว่าเป็นการยอมรับในการกระทำผิดดังกล่าว ซึ่งการที่สังคมจะจัดการกับคนที่กระทำผิดก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมนั้น ๆ ที่เกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดและเหตุที่ต้องจัดการหรือปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำผิด อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมา แบ่งออกเป็น 4 ประการ ด้วยกันคือ

(1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)⁴⁴ การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่ ที่มีมาตั้งแต่สมัยมนุษย์ยังเป็นสังคมดั้งเดิม โดยมีความเชื่อกันว่าผู้ที่กระทำผิดนั้นมีความชั่วร้าย จึงจำเป็นที่จะต้องลงโทษให้สาสมกับความชั่วร้ายที่ผู้กระทำผิดได้ปฏิบัติ รูปแบบในการลงโทษก็จะมีลักษณะรุนแรง ป่าเถื่อน เช่น การตัดอวัยวะ การเขี่ยขี้ดิน ทรมาน และการประหารชีวิต แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนที่ต้องการจะเห็นผู้ที่กระทำผิดได้รับผลร้ายตอบแทนเหมือนกันกับสิ่งที่ตนเองได้รับมา จึงจะถือว่าเป็นการลงโทษที่มีความยุติธรรม โดยเป็นการลงโทษให้สาสมกับการกระทำผิดตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน”⁴⁵ ซึ่งผู้ที่สนับสนุนทฤษฎีนี้คือ เอมมานูเอล ค้านท์ (Kant) เองเกล (Hegel) และฮอว์กินส์ (Hawkins)⁴⁶

ค้านท์ (Kant) เห็นว่า “...เหตุที่จะต้องลงโทษผู้กระทำผิดก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน ถ้าหากว่าความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่เลย เราจะต้องลงโทษผู้กระทำผิด เพราะการลงโทษเป็นสิ่งที่เขาสมควรจะได้รับ ถ้าเราละเว้นไม่ลงโทษผู้กระทำผิด ก็เท่ากับว่าเราร่วมมือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของความยุติธรรมด้วย..”

องเกล (Hegel) เห็นว่า “...เหตุของการลงโทษเพื่อให้สาสมก็เพื่อนำความถูกต้องกลับคืนมาการกระทำผิดเป็นการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้อง การลงโทษจึงเป็นปฏิกิริยาของสังคมที่ไม่เห็น

⁴³ นัทธี จิตสว่าง. (2556). *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 5 มกราคม].

⁴⁴ นัทธี จิตสว่าง. (2556). *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 5 มกราคม].

⁴⁵ ฌ็อง-ฌัก อูว์ซ็อง. (2554). *กฎหมายอาญา และอาชญาวิทยาชั้นสูงหน่วยที่ 6 ทฤษฎีการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. หน้า 13.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

ด้วยการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้องนี้ ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นสิ่งที่ผู้กระทำผิดสมควรจะได้รับเนื่องจากการกระทำผิด...”

ฮอว์กินส์ (Hawkins) เห็นว่า “...เหตุที่ต้องลงโทษเพื่อให้สาสมก็เพราะมนุษย์ต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมต่อการกระทำของเขา การลงโทษคนต่างจากการฝึกหัดของสัตว์ตรงที่ว่าเราตีสัตว์ที่ทำไม่ถูกต้อง เราไม่ได้คิดว่าสัตว์จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของมัน แต่เราตีมันเพื่อให้มันหวาดกลัว เพื่อมันจะได้ไม่ทำซ้ำเช่นนี้อีก เราลงโทษคนไม่ใช่เพราะเราหวังผลของการลงโทษเขา หากแต่เป็นเพราะเขาต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา ทั้งนี้เพราะสัตว์ไม่มีความรับผิดชอบต่อศีลธรรม แต่คนเรามีความรับผิดชอบต่อมันอยู่นะ...”

กล่าวโดยสรุป เมื่อสังคมต่าง ๆ ในโลกได้รับการพัฒนาทางวัตถุ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนั้นลดลงในปัจจุบัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทฤษฎีแก้แค้นทดแทนหมดไปจากสังคมโลก ในปัจจุบันก็ยังคงมีประเทศที่บังคับใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นอยู่ อาทิเช่น ประเทศอิรัก หรือประเทศที่ยึดถือเอาหลักประมวลกฎหมายฮัมมูราบี ซึ่งการที่ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนนี้ลดลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันก็เพราะว่า สังคมได้มีความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้น และมีการเรียกร้องในด้านของสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

(2) การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง (Deterrence) ผลมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ซึ่งเชื่อว่าการกระทำผิดการใช้วิธีลงโทษอย่างหนักต่อผู้ที่กระทำความผิด เพื่อไม่ให้ผู้ที่กระทำความผิดเข็ดหลาบ และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเมื่อมนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการลงโทษก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำความผิด ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Baccaria) ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “การลงโทษจะต้องมุ่งผลในการป้องกัน ซึ่งผลของการลงโทษก่อให้เกิดการข่มขวัญยับยั้ง 2 ลักษณะ คือ การข่มขวัญยับยั้งโดยทั่วไป เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อข่มขวัญ หรือป้องกันมิให้บุคคลอื่นในสังคมกระทำผิดแบบเดียวกัน เพราะเกรงกลัวต่อการลงโทษ และการข่มขวัญยับยั้งเฉพาะราย เป็นการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นกลัวต่อการลงโทษ และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากได้รับบทเรียนจากความยากลำบากหรือความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ เป็นผลให้ผู้ที่จะกระทำความผิดคิดไตร่ตรองในการกระทำผิดว่าจะคุ้มค่าหรือไม่กับความเจ็บปวดที่จะได้รับมา”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษในทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง คือการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เพราะผู้กระทำความผิดได้รับบทลงโทษที่รุนแรง จึงเกิดความเข็ดหลาบต่อการกระทำผิดขึ้นในแต่ละครั้ง และในขณะเดียวกันผลของการลงโทษ เพื่อข่มขวัญยับยั้งนี้ยังเป็นการป้องกันมิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดอีก ป้องกันปราบปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด

(3) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation) การป้องกันสังคม หรือการตัดโอกาสการกระทำความผิดนี้ มีหลักการว่าอาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีอาชญากร หรือถ้าอาชญากรไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิด ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิดมีวัตถุประสงค์ คือเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม และมุ่งป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นได้ ซึ่งวิธีการที่จะขจัดผู้กระทำความผิดอาจทำได้โดยการเนรเทศเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากร โดยการป้องกันอาชญากรให้ไปอยู่ที่อื่นเพื่อเป็นการป้องกันสังคมจากการกระทำความผิด⁴⁷

วิธีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิดนั้น เมื่อในสมัยอดีตประเทศอังกฤษก็เคยส่งนักโทษไปไว้ที่สหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย และในปัจจุบันก็นิยมใช้วิธีการลงโทษในลักษณะนี้ก็คือ วิธีการจำคุก โดยเป็นการกักขังผู้กระทำความผิดออกมาจากสังคมให้ไปอยู่ในเรือนจำเป็นการชั่วคราว และเมื่อผู้กระทำความผิดกลับเข้ามาอยู่ในสังคมแล้วก็มักจะมีการโทษแค้นสังคม เพราะถูกคนในสังคมไม่ยอมรับเพราะถูกประณามว่าเป็นคนจู้จุก

(4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม ซึ่งเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ และไม่สามารถใช้เหตุผลในการเลือกได้ แต่มนุษย์ถูกกดดันจนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำความผิด ดังนั้น การกระทำความผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น จะเน้นหนักไปที่ตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าการกระทำความผิด โดยที่เน้นการศึกษาผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล หรือการจำแนกลักษณะ เพื่อหาสาเหตุการกระทำความผิดและแนวทางในการแก้ไข เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขตัวผู้กระทำความผิด⁴⁸

2.5.2 แนวคิดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทรมานกรรมสัตว์ตามกฎหมายแพ่ง

ความรับผิดชอบทางแพ่งนั้นส่วนมากจะเป็นเรื่องของการกระทำโดยละเมิดต่อบุคคลอื่น ซึ่งการกระทำละเมิดเป็นไปตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี

⁴⁷ นัทธี จิตสว่าง. (2556). *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 5 มกราคม].

⁴⁸ นัทธี จิตสว่าง. (2556). *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 5 มกราคม].

อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ซึ่งการใดจะเป็นการละเมิดตามกฎหมายนี้ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) มีการกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น และอยู่ในบังคับของจิตใจผู้กระทำ และรวมถึงการงดเว้นการกระทำอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วย กล่าวคือ มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องกระทำแต่ได้งดเว้นเสียจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย

2) โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำที่จะเป็นละเมิดนั้น ผู้กระทำจะต้องกระทำโดยจงใจ ซึ่งหมายถึงเป็นการกระทำโดยผู้กระทำตั้งใจที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการกระทำของตน ส่วนการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ นั้น เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจำต้องมีตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้น แต่ไม่ได้ใช้ให้เพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น

3) โดยผิดกฎหมาย เป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิ หรือทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (Unlawfully) และรวมความถึงการใช้อำนาจที่มีอยู่เกินส่วน หรือใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่น

4) เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ แต่ต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตก็ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งความเสียหายที่จะต้องเกิดผลโดยตรงของผู้กระทำด้วย และผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้กระทำโดยตรงหรือมีส่วนร่วมในการกระทำนั้น

นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ขึ้นเป็นทฤษฎีสำคัญรวม 2 ทฤษฎี⁴⁹ คือ

1) ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข

การกระทำในทุกกรณีย่อมเชื่อว่าเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล กล่าวคือถ้าหากไม่มีการกระทำนั้น แล้วผลก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งทฤษฎีนี้ถือว่าหากปรากฏว่าไม่มีการกระทำความดังกล่าว ผลก็จะไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น จะไม่มีความเสียหายดังที่กล่าวอ้าง ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลอันเกิดมาจากการถูกกล่าวหา ผลอันใดอันหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเหตุหลายประการ ถ้าเหตุอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่ายังมีเหตุอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น

⁴⁹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *หลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมาย อันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นตามกฎหมายไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0825/08CHAPTER_3.pdf หน้า 27-28. [2566, 6 มกราคม].

ด้วยเหมือนกัน เพราะเหตุทุก ๆ เหตุมีน้ำหนักร่วมกัน จะถือว่าเป็นแต่เหตุบางประการเท่านั้นที่ก่อให้เกิดผลขึ้นมาได้ไม่ เช่น ก. ใช้ปืนขู่บังคับให้ ข. ถอยหลังไปและตกหน้าต่างชั้นล่าง ซึ่งสูงกว่าพื้นดินเพียง 1 เมตร แต่ปรากฏว่าริมหน้าต่างนั้นมีบ่อน้ำลึก ข. จึงจมน้ำตาย ดังนี้ ความตายของ ข. เป็นผลมาจากการกระทำของ ก. แม้ ก. จะไม่รู้ว่าบ่อน้ำที่ ข. อาจตกไปตายได้ก็ตาม หรือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1898/2518 วินิจฉัยว่า โจทก์รับจ้างขนส่งยางรถยนต์ของบริษัท ข. โดยมอบหมายให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.รับขนส่งให้อีกทอดหนึ่ง ฉ. ลูกจ้างของจำเลยขับรถในทางที่จ้างของจำเลยโดยประมาท เป็นเหตุให้ชนกับรถยนต์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ล. ที่บรรทุกยางรถยนต์ดังกล่าวแล่นสวนทางมา ทำให้ยางรถยนต์ที่บรรทุกมาตกลงไปจากรถ แล้วถูกคนร้ายลักไป โจทก์ได้ชำระราคายางรถยนต์ที่สูญหายไปแก่บริษัท ข. ไปแล้ว ดังนี้ เห็นได้ว่า การที่ยางรถยนต์ถูกคนร้ายลักไป เกิดขึ้นเพราะความผิดของ ฉ.คนขับรถของจำเลยที่ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรถบรรทุกยาง ซึ่งถ้าไม่ชนก็คงไม่ถูกคนร้ายลักในที่เกิดเหตุการสูญหายของยางรถยนต์ จึงเป็นผลโดยตรงจากการละเมิด จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ในผลแห่งละเมิดของ ฉ. คนขับรถของจำเลยที่ชนรถบรรทุกยางรถยนต์ โจทก์ฟ้องในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของบริษัท ข. ชอบที่จะคิดดอกเบี้ยในจำนวนค่าสินไหมทดแทน นับแต่วันที่โจทก์ได้จ่ายเงินให้แก่บริษัท ข. ไป จะคิดดอกเบี้ยจากจำนวนเงินที่จ่ายไปตั้งแต่วันละเมิดหาได้ไม่

2) ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม

เหตุที่ก่อให้เกิดผลที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบนั้น หมายถึงเฉพาะเหตุที่ตามประสบการณ์ทั่วไปสามารถทำให้เกิดผลที่ความผิดนั้นต้องการได้ กล่าวคือ มุ่งเฉพาะเงื่อนไขที่เพียงพอเท่านั้น โดยดูเฉพาะเหตุที่ตามความรู้ความชำนาญทำให้เกิดผลได้เท่านั้น ไม่ใช่พิจารณาทุกเหตุ นอกจากนี้การกระทำและผลที่เกิดขึ้นต้องมีความเกี่ยวพันกันอย่างสมเหตุสมผล ทฤษฎีนี้ถือว่าบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้น ในแง่ความรับผิดชอบของผู้กระทำการใด ๆ แล้วเฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำการนั้นจะต้องรับผิดชอบ เช่น ตามอุทธรณ์ดังกล่าว ปกติชนในฐานะอย่าง ก. ย่อมไม่อาจล่วงรู้ว่าบ่อน้ำริมหน้าต่าง ก. จึงรับผิดชอบเฉพาะในผลที่ ข. ตกลงไปบาดเจ็บเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ ข. แต่ถ้า ก. รู้ว่ามีบ่อน้ำดังกล่าว การกระทำของ ก. ก็ย่อมเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายคือความตายของ ข.

ประเทศไทยคดีอาญา ศาลไทยหนักไปในทางใช้ทฤษฎีความเท่าเทียมกันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข แต่คดีแพ่งศาลใช้ทั้ง 2 ทฤษฎีปนกันอยู่เสมอมา จนหาหลักเกณฑ์แน่นอนไม่ได้ว่าศาลใช้ทฤษฎีใดมากกว่ากัน เนื่องจากทฤษฎีทั้งสองนี้ต่างก็มีและข้อเสียอยู่ด้วยกัน ทฤษฎีความเท่าเทียมหรือทฤษฎีเงื่อนไขมีหลักว่า ถ้าไม่มีการกระทำความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบ มีข้อดีตรงที่ว่าตรงกับความจริงตามธรรมชาติที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลที่ตนก่อ แต่ก็มี

ข้อเสียเพราะทำให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบ โดยไม่มีขอบเขตรวมไปถึงความเสียหายที่ไม่มีใครคาดหมายก็ต้องรับผิดชอบด้วย ส่วนทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมีหลักการว่า ผลที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ เป็นผลที่ตามปกติควรจะเกิดจากการกระทำของผู้กระทำดังกล่าว มีข้อดีคือ ตรงกับหลักวินิจัย ความผิด คือ ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำ ซึ่งวินิจัยตามพฤติการณ์ที่บุคคลในฐานะเช่นนั้นควรจะทราบ แต่ก็มีข้อเสียที่จำกัดผลที่ต้องรับผิดชอบเฉพาะในขอบเขตที่ตามปกติ จะเกิดผลเช่นนั้นเท่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นการจำกัดกับความจริงที่ความเสียหายอาจจะเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำ แต่ผู้กระทำกลับไม่ต้องรับผิดชอบทำให้ผู้เสียหายซึ่งไม่มีส่วนผิดต้องรับเคราะห์กรรมไปโดยลำพัง

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์

แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ โดยส่วนใหญ่แล้วมีวัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ การให้ความคุ้มครองสัตว์เพื่อมิให้สัตว์ต้องได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจากเห็นว่าสัตว์นั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งนอกเหนือจากมนุษย์ ซึ่งมีความรู้สึก อารมณ์ ความรับรู้ถึงความเจ็บปวด ความทุกข์ ความสุข และความกังวลใจได้ เช่นเดียวกับมนุษย์นั่นเอง ทั้งนี้แนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องสถานภาพของสัตว์นั้นจึงเกิดขึ้นมาจากเหตุผลดังกล่าวในข้างต้น โดยมีแนวคิดที่ได้อธิบาย ดังต่อไปนี้

2.6.1 ความหมายของสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare)

ความหมายของสวัสดิภาพสัตว์นั้น เป็นไปในทิศทางโดยย่อจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสัตว์แต่ละประเภท วัตถุประสงค์ของการให้ความหมาย รวมทั้งความเหมาะสมของในแต่ละสังคมด้วย คือ ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้ให้คำนิยามความหมายของการจัดสวัสดิภาพสัตว์ไว้ในมาตรา 3 ว่า “การจัดสวัสดิภาพสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ⁵⁰

⁵⁰ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557.

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

๑๓๑

๑๓๑

“การจัดสวัสดิภาพสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ

๑๓๑

๑๓๑

ตามการให้คำนิยามของ สมาคมพิทักษ์สัตว์แห่งโลก ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สวัสดิภาพสัตว์ ไว้ว่า หมายถึง สุขสบายใจของสัตว์ กล่าวคือ การที่สัตว์นั้นได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีของสัตว์โดยอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงหลัก 2 ประการ ได้แก่ ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นกับสัตว์ และความพึงพอใจของสัตว์ โดยต้องตระหนักถึงเสมอ และหากมีความจำเป็นต้องกระทำให้สัตว์เจ็บปวด ผู้กระทำต้องกระทำต่อสัตว์อย่างเหมาะสมด้วย⁵¹

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิภาพสัตว์ การขนส่งสัตว์ทางบก ตามพระราชบัญญัติสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551⁵² ได้ให้ความหมายของคำว่า สวัสดิภาพสัตว์ ว่าหมายถึง สภาวะทางร่างกาย จิตใจ และการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ ในขณะที่สัตว์เผชิญกับสภาพแวดล้อมจากการกระทำของมนุษย์หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ประกาศกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพโคนม ณ สถานที่เลี้ยง พ.ศ. 2544⁵³ ได้ให้ความหมายคำว่า สวัสดิภาพสัตว์ ว่าหมายถึง ความเป็นอิสระของสภาวะร่างกายและจิตใจของสัตว์ในขณะที่เผชิญกับสภาพแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์กระทำให้เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ความหิวโหย ความแออัด ความกลัว ซึ่งแสดงออกตามพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ประเภทนั้น ๆ โดยคำนึงถึงการเลี้ยงสัตว์ การใช้สัตว์ การใช้งานพาหนะบรรทุกสัตว์ การกักขังสัตว์ และการอย่างอื่นตามชนิด ประเภท และพฤติกรรม ตามธรรมชาติของสัตว์นั้น ๆ

Saunders Comprehensive Veterinary Dictionary ได้ให้ความหมายว่า หลักสวัสดิภาพของสัตว์ คือ การหลีกเลี่ยงการข่มเหงรังแกและการใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องจากสัตว์ โดย

⁵¹ สวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare). (2559). *สิ่งที่สัตวแพทย์ต้องรู้ ตระหนัก และกระทำ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.vs.mahidol.ac.th/lovedog/images/PDF%20News/Animal%20welfare%20vol11-9.pdf> [2566, 19 มกราคม].

⁵² พระราชบัญญัติสินค้าเกษตร พ.ศ.2551. (2551, 12 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 127 (ตอนพิเศษ 131ง). หน้า 3.

⁵³ ประกาศกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพ โคนม ณ สถานที่เลี้ยง พ.ศ. 2544

ข้อ 3 ในประกาศนี้

“สวัสดิภาพสัตว์” หมายถึง ความเป็นอิสระของสภาวะร่างกายและจิตใจของสัตว์ในขณะที่เผชิญกับสภาพแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์กระทำให้เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อาทิ ความหิวโหย ความแออัด ความกลัว ซึ่งแสดงออกตามพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ประเภทนั้นๆ โดยคำนึงถึงการเลี้ยงสัตว์ การใช้สัตว์ การใช้งานพาหนะบรรทุกสัตว์ การกักขังสัตว์ และการอย่างอื่นตามชนิด ประเภท และพฤติกรรม ตามธรรมชาติของสัตว์นั้น ๆ

ดำเนินการจัดสรรหลักเกณฑ์การอำนวยความสะดวก การให้อาหาร หรือการดูแลทั่ว ๆ ไป การป้องกันดูแลรักษาจากโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการรับรองว่าปราศจากภัยอันตราย ความไม่สะดวกสบายเกินจำเป็นและความเจ็บปวด

2.6.2 แนวคิดที่เชื่อว่าผลประโยชน์ของสัตว์อยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของมนุษย์

แนวคิดนี้ปรากฏอยู่ในสมัยกรีกและโรมัน โดยเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อและการตีความจากคัมภีร์ในศาสนาฮิวและศาสนาคริสต์ ในสมัยกรีกนั้น อริสโตเติล นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ได้มีความเชื่อว่า เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้นที่สามารถที่จะมีได้ซึ่งเหตุผล สติปัญญา และศีลธรรม โดยเห็นว่ามนุษย์เท่านั้นที่สามารถเข้าใจหรือหยั่งรู้ถึงพระเจ้าและปีศาจความยุติธรรมและความยุติธรรมได้ จึงส่งผลให้เกิดกรอบครีวและสังคมขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีสถานะภาพพิเศษกว่าสัตว์ และนั่นทำให้มนุษย์กับสัตว์มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งยังเห็นว่าแม้จะเป็นสิ่งมีชีวิตด้วยกันก็ตาม สิ่งมีชีวิตประเภทต่ำกว่าก็ต้องเป็นทาสโดยธรรมชาติ ซึ่งระบบดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนกับห่วงโซ่ที่สำคัญที่สุดในสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งใดตามที่อยู่ในระดับต่ำกว่าในห่วงโซ่นั้นจะต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากสิ่งที่อยู่ในระดับนี้เหนือกว่า กล่าวคือ เมื่อพืชถูกสร้างขึ้นมาจากสัตว์ สัตว์จึงต้องถูกสร้างขึ้นมาจากมนุษย์ ข้าทาสบริวารถูกสร้างขึ้นมาจากเจ้านาย ผู้หญิงถูกสร้างขึ้นมาจากผู้ชาย และผู้ชายซึ่งอริสโตเติลเห็นว่าถูกสร้างขึ้นมาก็เพื่อที่จะอยู่ชั้นบนสุดของระบบนี้ก็ถูกสร้างขึ้นมาจากพระเจ้า เช่นกัน ฉะนั้นแนวคิดดังกล่าวนี้จึงมีความเชื่อในแง่ที่ว่าสถานะของสัตว์ว่าเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมปกครองและใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และมนุษย์สามารถกระทำต่อสัตว์อย่างไรก็ได้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ⁵⁴

2.6.3 แนวคิดแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรม (Moral Equality Theories)

แนวคิดแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรม ถือเป็นทฤษฎีที่ให้การคุ้มครองสัตว์โดยทฤษฎีนี้ได้คำนึงถึงจริยธรรมของสัตว์ รวมทั้งหลักเรื่องความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดแห่งความคล้ายคลึงกันทางชีวภาพระหว่างมนุษย์และสัตว์ ทั้งทางกายภาพและความสามารถด้านจิตใจ โดย Tom Regan ได้อธิบายว่า สัตว์นั้นมีทั้งสถานะและความเท่าเทียมทางจริยธรรมเทียบเท่ากับมนุษย์ ทั้งนี้ความเท่าเทียมดังกล่าวในข้างต้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักสิทธิ เนื่องจากเห็นว่าหากทรัพยากรใดที่มีคุณค่าจากการมีตัวตนอยู่ ย่อมถือว่าทรัพยากรนั้นมีสิทธิด้วยกันทั้งสิ้น และ Peter Singer ก็ได้อธิบายว่า ความเท่าเทียมกันของสถานะทางจริยธรรมระหว่างมนุษย์กับสัตว์นั้น คือ การพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ทั้งมนุษย์และสัตว์จะได้รับหรือที่จะเสียไป โดยไม่พิจารณาเฉพาะในมุมมองของมนุษย์เพียงอย่างเดียว ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าแนวความคิดเห็นของบุคคลทั้งสองดังกล่าวในข้างต้นจะมีสาระสำคัญอยู่ที่เรื่อง

⁵⁴ Ibid, p.8, อ้างถึงใน ธนวัฒน์ โรจนโรวรรณ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 60.

ของความเท่าเทียมกันซึ่งพวกเขาเห็นว่า การจะพิจารณาถึงความเท่าเทียมกันนั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ทั้งมนุษย์และสัตว์จะได้รับมาหรือที่ได้เสียไป โดยจะต้องไม่พิจารณาถึงเฉพาะแต่ในมุมมองของมนุษย์เพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งทฤษฎีนี้ได้มีความเชื่อว่าความเท่าเทียมกันนั้นจะต้องมีพื้นฐานอยู่บนหลักแห่งสิทธิด้วย ฉะนั้นเมื่อทั้งมนุษย์และสัตว์นั้นต่างฝ่ายต่างก็ถือได้ว่ามีคุณค่าด้วยกันทั้งสิ้น ส่งผลให้ทั้งมนุษย์และสัตว์ย่อมมีสิทธิดังกล่าวที่เท่าเทียมกันด้วย

จากแนวความเชื่อดังกล่าวในข้างต้นย่อมทำให้สามารถเห็นได้ว่าทฤษฎีแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมนี้ถือเป็นทฤษฎีที่ได้มีการขยายในส่วนของขอบเขตแห่งหลักจริยธรรมของสัตว์ออกไป เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าทฤษฎีดังกล่าวนี้ได้มีการยอมรับทั้งสถานะสัตว์ทางจริยธรรมและหลักความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมระหว่างมนุษย์กับสัตว์โดยการปฏิเสธโดยสิ้นเชิงในส่วนของข้อจำกัดทางจริยธรรมที่มนุษย์นั้นได้นึกคิดขึ้นโดยมองเฉพาะมุมมองของมนุษย์แต่ฝ่ายเดียวว่าสายพันธุ์มนุษย์นั้นมีจริยธรรมอยู่เพียงเผ่าพันธุ์เดียวเท่านั้น

2.6.4 แนวคิดโดยตรงแต่ไม่เท่าเทียม (Direct but Unequal Theories)

แนวคิดดังกล่าวถือเป็นแนวคิดที่ให้การยอมรับถึงสถานภาพของสัตว์ในทางจริยธรรม กล่าวคือ เป็นการยอมรับว่าสัตว์นั้นก็สามารถที่จะมีจริยธรรม ได้อย่างที่มนุษย์มี แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ก็ไม่ได้ยอมรับในเรื่องของความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ด้วยสาเหตุที่เห็นว่า หากความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับความรู้สึกที่มนุษย์ให้ความหมาย ซึ่งก็คือประสิทธิภาพในการตระหนักถึงประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาทั้งบวกและลบ เช่น ความรู้สึกพึงพอใจหรือความรู้สึกเสียใจ เห็นว่าสัตว์ส่วนใหญ่ก็ย่อมมีได้ดังเช่นเดียวกับมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับว่า สัตว์ส่วนใหญ่สามารถมีสถานะทางจริยธรรมได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อปรากฏว่าสัตว์นั้นมีสิ่งที่ต่างออกไปจากมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องของความสามารถบางประการที่มีได้เพียงมนุษย์เท่านั้น อาทิ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเชิงเหตุผล รวมทั้งการที่มนุษย์ยังสามารถแสดงออกซึ่งสถานะทางจริยธรรมของตนเองและเป็นส่วนประกอบหนึ่งของสังคมทางจริยธรรมด้วย ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ไม่อาจมีได้ในสัตว์อื่น ฉะนั้นทฤษฎีนี้จึงถือได้ว่าเป็นทฤษฎีที่ยอมรับถึงความมีจริยธรรมในสัตว์ แต่ปฏิเสธถึงความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในการมีอยู่ซึ่งจริยธรรม โดยเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีอยู่มากกว่าสัตว์ โดยที่สัตว์ทั้งปวงนั้นไม่อาจที่จะพัฒนาให้มีจริยธรรมเทียบเท่ากับที่มนุษย์มีได้เลย ทั้งนี้ผู้ที่ให้การสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวนี้ก็คือ Scott Wilson⁵⁵ ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าทฤษฎีโดยตรงแต่ไม่เท่าเทียมนี้ได้มีการยอมรับที่เหมือน ๆ กันกับทฤษฎีแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมถึงการมีอยู่ซึ่งจริยธรรมในสัตว์ หากเพียงแต่ในทฤษฎีแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมนั้นเห็นว่า ทั้งสัตว์

⁵⁵ Scott Wilson. (2010). *Animals and Ethics*. USA. p.11.

และมนุษย์นั้นมีความเท่าเทียมกันในทางจริยธรรม ส่วนทฤษฎีโดยตรงแต่ไม่เท่าเทียมนี้กลับเห็นต่างออกไปว่า ทั้งสัตว์และมนุษย์นั้นไม่อาจที่จะมีความเท่าเทียมกันในทางจริยธรรมได้เลย

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทฤษฎีโดยตรงแต่ไม่เท่าเทียมและทฤษฎีแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมต่างก็มีวัตถุประสงค์ในแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน คือ การให้ความคุ้มครองแก่สัตว์เพื่อมิให้สัตว์ต้องได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่าทฤษฎีทั้งสองได้เห็นเหมือนกันว่า สัตว์นั้นก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งซึ่งมีความรู้สึก อารมณ์ สามารถที่จะมีความรับรู้ถึงความเจ็บปวด ความทุกข์ ความสุข และความกังวลใจได้เช่นเดียวกับที่มนุษย์มีอยู่นั่นเอง ซึ่งทฤษฎีโดยตรงแต่ไม่เท่าเทียมและทฤษฎีแห่งความเท่าเทียมกันทางจริยธรรมจะมีความแตกต่างไปจากแนวคิดที่เชื่อกันในสมัยกรีกและโรมันที่ได้เชื่อว่าผลประโยชน์ของสัตว์นั้นจะต้องอยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของมนุษย์ โดยแนวคิดที่เชื่อว่าผลประโยชน์ของสัตว์นั้นจะต้องอยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของมนุษย์นั้นว่าเห็นสัตว์เป็นเพียงสิ่งที่อยู่ภายใต้การปกครองของมนุษย์เท่านั้น และมนุษย์สามารถกระทำต่อสัตว์เช่นใดก็ได้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย

การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศทั้งปฎิญญาสากลและอนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปที่ว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ บทบัญญัติและบทกำหนดโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของต่างประเทศและประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

3.1.1 การคุ้มครองสัตว์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

การคุ้มครองสัตว์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศในระดับสากลที่เป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ อย่างไรก็ตาม มีความพยายามในการเสนอคำประกาศหรือปฏิญญาว่าด้วยสิทธิหรือสวัสดิภาพสัตว์ในระดับสากล แต่คำประกาศหรือปฏิญญาเหล่านั้นยังไม่ถือว่ามีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการ ดังนี้

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ (Universal Declaration of Animal Rights)

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) ได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ขึ้นที่สำนักงานองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประจำกรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยมีกลุ่มคณะบุคคลซึ่งประกอบด้วยนักการทูต นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ปฏิญญาดังกล่าวบังคับใช้เป็นหลักการทั่วไปด้านจริยธรรมของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ในระดับสากล ซึ่งปฏิญญาดังกล่าวไม่ได้มีสภาพบังคับทางกฎหมายแต่อย่างใด ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมปฏิญญานี้ โดยสมัชชาสิทธิสัตว์นานาชาติ (The International League of Animal Rights) ในปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) และได้เสนอต่อผู้อำนวยการทั่วไปของ UNESCO และเผยแพร่ต่อสาธารณชนในปี 1990 (พ.ศ. 2533)

สาระสำคัญของปฏิญญาสากลนี้ คือ ให้การรับรองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาโดยมีความเสมอภาค และมีสิทธิจะเป็นอยู่ (มาตรา 1) มนุษย์จะต้องเคารพในสิทธิของสัตว์ ในฐานะที่มนุษย์ก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง จึงไม่มีสิทธิกำจัดหรือกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีหน้าที่จะต้องดูแลสวัสดิภาพสัตว์ โดยถือว่าสัตว์มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองปกป้องจากมนุษย์ (มาตรา 2) โดยสัตว์จะต้องไม่ถูกกระทำให้เจ็บป่วยหรือกระทำการทารุณกรรมหากจะมีการฆ่าสัตว์ ก็จะต้องใช้วิธีที่เกิดผลยับยั้งทันทีโดยไม่ทำให้สัตว์นั้นเครียด (มาตรา 3)

นอกจากนี้ ปฏิญญานี้ยังรับรองถึงสิทธิของสัตว์ประเภทต่างๆ ได้แก่ สัตว์ป่าย่อมมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยได้ในธรรมชาติและสิทธิในการสืบเผ่าพันธุ์ของตน ซึ่งการจำกัดสิทธินี้แม้เป็นไปเพื่อการศึกษาก็ไม่อาจกระทำได้ (มาตรา 4) สัตว์ที่อยู่ร่วมกับมนุษย์แล้วตามประเพณีก็มีสิทธิที่จะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ชนิดนั้นๆ (มาตรา 5) สัตว์เลี้ยงมีสิทธิที่จะได้มีชีวิตตามแต่ธรรมชาติ การทอดทิ้งสัตว์เลี้ยงถือเป็นการกระทำอันทารุณโหดร้าย (มาตรา 6) สัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งานมีสิทธิที่จะทำงานในระยะเวลาและภาระงานที่เหมาะสม สิทธิที่จะได้รับอาหารและที่พักตามสมควร (มาตรา 7) การทดลองในสัตว์ ถือเป็นการละเมิดสิทธิของสัตว์ไม่ว่าจะกระทำด้วยเหตุผลใดก็ตาม (มาตรา 8) สัตว์ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารจะต้องได้รับการเลี้ยงดู ขนส่ง ริดนม และฆ่าโดยปราศจากความทรมาน (มาตรา 9) สัตว์ไม่ควรนำมาใช้เพื่อความบันเทิงของมนุษย์ การจัดแสดงหรือให้สัตว์ทำการแสดง (มาตรา 10) การฆ่าสัตว์อย่างทารุณโหดร้ายและการฆ่าสัตว์ป่าจำนวนมากถือเป็นการทารุณกรรมต่อชีวิตและเผ่าพันธุ์ (มาตรา 11 – 12) ร่างกายของสัตว์ที่ตายแล้วจะต้องได้รับการเคารพ การทารุณกรรมสัตว์ในภาพยนตร์หรือโทรทัศน์จะต้องปิดกั้น (มาตรา 13) และเสียงของผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสัตว์จะต้องได้รับความสำคัญจากรัฐ และให้ถือว่าสิทธิของสัตว์นั้นเป็นสิทธิตามกฎหมายในลักษณะเดียวกับสิทธิมนุษยชน (มาตรา 14)¹

อย่างไรก็ตาม ปฏิญญานี้ยังมีสถานะเป็นข้อเสนอและคำประกาศไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Universal Declaration on Animal Welfare หรือ UDAW)

สมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (World Society for the Protection of Animals หรือ WSPA) ได้นำเสนอร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นเป็นครั้งแรกในการประชุมว่าด้วยสัตว์โลก เมื่อวันที่ 16 – 17 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ณ กรุงลอนดอน และมีการประชุมต่อเนื่องเรื่อยมา โดยมีสมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (WSPA) ทำหน้าที่เสมือนเป็น

¹ Universal declaration of animal rights. (1978). (Online). Available: <https://constitutii.files.wordpress.com/2016/06/file-id-607.pdf> [2023, February 12].

เลขาธิการของคณะกรรมการขับเคลื่อนดังกล่าว และมีความคาดหวังว่าร่างปฏิญญานี้จะได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติ และประกาศเป็นความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ได้ในที่สุด

โดยข้อตกลงในระดับสากลนี้ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย แต่ก็มีความสำคัญให้ประเทศสมาชิกที่ลงนามนำไปปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของตน โดยได้มีการปรับปรุงร่างปฏิญญาฯ ตามข้อคิดเห็นจากประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) และคาดการณ์ว่าจะแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) หรืออีกสองปีข้างหน้า โดยในการจัดให้มีร่างปฏิญญานี้มีไว้เพื่อมุ่งหมายที่จะให้คุ้มครองด้านสวัสดิภาพต่อสัตว์ทั้งหลายเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของทั้งสัตว์ มนุษย์และสิ่งแวดล้อม²

3.1.2 อนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์

อนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปที่ ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์หรือการทารุณกรรมสัตว์ที่มีผลใช้บังคับกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่มนุษย์นำมาใช้ทั้งเพื่อการบริโภค การขนส่ง รวมถึงการทดลองและวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยของมนุษย์ควบคู่ไปกับการคุ้มครองสัตว์ ดังนี้

1) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปเพื่อคุ้มครองสัตว์ระหว่างการขนส่งระหว่างประเทศ (European Convention for the Protection of Animals during International Transport)

อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปฉบับนี้เป็นไปเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจัดพื้นที่ การระบายอากาศ สุขอนามัย วิธีการขนส่ง อาหารและน้ำดื่ม การนำสัตว์ขึ้นลงและการช่วยเหลือของสัตว์แพทย์ในการขนส่งระหว่างประเทศ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพ ได้แก่ มาตรา 4 กำหนดให้ในการขนส่งสัตว์นั้นจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและสุขภาพของสัตว์เป็นสำคัญ มาตรา 6 กำหนดให้ในการขนส่งสัตว์จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทรมานหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์ หรือในมาตรา 14 กำหนดให้สัตว์ที่ถูกขนส่งจะต้องได้รับการดูแลอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดความตกใจหรือเกิดความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บใด ๆ และห้ามมิให้มีการลากจูงสัตว์ทางหัว หู เขา หาง เท้า หรืออวัยวะส่วนใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อสัตว์ เป็นต้น³

² WSPA. Universal Declaration on Animal Welfare. p 2.

³ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals during International Transport*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/065>, [2023, February 12].

2) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง (European Convention for the Protection of Pet Animals)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการรับรองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงที่มนุษย์เลี้ยงไว้ เพื่อความเพลิดเพลินหรือเลี้ยงไว้เป็นเพื่อน โดยเฉพาะ ดังนั้นสัตว์เลี้ยงที่ถูกคุกคามประเภทอื่นๆ ที่มีอนุสัญญาต่างๆ คุ้มครองอยู่แล้วเป็นกรณีเฉพาะ เช่น ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าสัตว์ป่าที่อาจเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หรือที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญากรุงเบิร์น ก็จะไม่รวมอยู่ในอนุสัญญานี้ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ มาตรา 3 กำหนดให้ห้ามมิให้กระทำการใด ๆ ที่อาจทำให้สัตว์เลี้ยงเจ็บปวดหรือทรมานและห้ามการละทิ้งสัตว์เลี้ยง มาตรา 4 กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ดูแลสัตว์เลี้ยงจะต้องดูแลและบำรุงดูแลสัตว์เลี้ยงของตนอย่างดีตามสภาพทางพันธุกรรมของสัตว์แต่ละชนิด มาตรา 6 กำหนดให้ห้ามมิให้ขายสัตว์เลี้ยงแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มาตรา 9 กำหนดให้ห้ามมิให้มีการใช้สัตว์เลี้ยงเพื่อการโฆษณา เพื่อการแสดงหรือเพื่อการแข่งขันใด ๆ เว้นแต่การดำเนินการดังกล่าว ได้คำนึงถึงสวัสดิภาพและสุขภาพสัตว์แต่ละชนิด และมาตรา 10 กำหนดให้การผ่าตัดเปลี่ยนสภาพทางกายภาพของสัตว์จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีสัตวแพทย์เห็นว่าจำเป็นหรือกรณีการจำกัดการขยายพันธุ์ เป็นต้น⁴

3) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ที่จะถูกฆ่าเพื่อการบริโภค (European Convention for the Protection of Animals for Slaughter)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้การฆ่าสัตว์เพื่อกำหนดวิธีการฆ่าสัตว์ในสหภาพยุโรปให้มีมนุษยธรรมมากขึ้น โดยสอดคล้องกัน โดยส่วนแรกของบทบัญญัติเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดูแลสัตว์ในโรงฆ่า โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการต้อนสัตว์ที่ไม่เป็นการทารุณโหดร้ายหรือทำให้สัตว์เจ็บป่วย และจะต้องปกป้องส่วนที่บอบบางของร่างกายสัตว์และที่เกี่ยวกับการดูแลสัตว์ในระหว่างที่ยังไม่ได้ทำการฆ่าในทันทีที่มาถึง รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ในโรงฆ่าสัตว์ด้วยที่จำเป็นไว้ในโรงฆ่าสัตว์ด้วย ในส่วนของการฆ่านั้น กำหนดว่า สัตว์จะต้องถูกทำให้หมดสติก่อนที่จะนำมาเชือด การทำให้สัตว์ใหญ่หมดสติอาจจะต้องกระทำโดยป็นชนิดพิเศษที่ยิงหรือเป่าลูกดอกโดยตรงเข้าไปที่สมอง แต่กระบวนการทางไฟฟ้าหรือการใช้แก๊สการใช้น้ำร้อน ค้อน หรืออุปกรณ์ในลักษณะเดียวกันนั้นถือเป็นการต้องห้ามตามอนุสัญญา นอกจากนี้ สัตว์ใหญ่จะต้องไม่ถูกจำกัดหรือขัดขวางการเคลื่อนไหวก่อนที่จะถูกทำให้หมดสติ อย่างไรก็ตาม อนุสัญญานี้มีบทยกเว้นในกรณีของการฆ่าตามพิธีกรรมทางศาสนา การฆ่าโดยเหตุฉุกเฉิน การฆ่า

⁴ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Pet Animals*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/125>, [2023, February 12].

สัตว์ปีกและกระต่าย แต่อย่างไรก็ตาม การฆ่าสัตว์จะต้องไม่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น ในส่วนสุดท้ายของบทบัญญัติเป็นเรื่องของการให้ปรับใช้กับกรณีของการฆ่าสัตว์เพื่อบริโภคในสถานที่อันมิใช่โรงฆ่าสัตว์ด้วย โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ มาตรา 5 กำหนดให้การห้ามกระทำรุนแรงต่อสัตว์ในช่วงระหว่างการขนส่งเพื่อนำไปฆ่า มาตรา 6 กำหนดให้กรณีที่ไม่ได้มีการฆ่าสัตว์ในทันทีที่นำสัตว์ไปโรงฆ่าสัตว์ มาตรา 7 กำหนดให้จัดให้มีที่พักแก่สัตว์ การจัดสถานที่ที่เหมาะสมแก่สัตว์ที่จะถูกนำไปฆ่า และมาตรา 8 กำหนดให้การดูแลสัตว์ที่จะนำไปฆ่าอย่างดีโดยวิธีในการฆ่าสัตว์จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานต่อสัตว์ เป็นต้น⁵

4) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองปศุสัตว์ (European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อใช้บังคับกับสัตว์ที่ถูกผสมพันธุ์หรือเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร ไขมัน หนัง หรือเพื่อประโยชน์ในทางปศุสัตว์อื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสัตว์ที่เลี้ยงในระบบฟาร์มเชิงอุตสาหกรรม การคุ้มครองตามอนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็นหรือการบาดเจ็บของสัตว์ เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรือนอาหาร และการดูแล เพื่อให้สัตว์ที่ถูกเลี้ยงไว้ได้มีความเป็นอยู่โดยผาสุก อนุสัญญานี้ให้รัฐภาคีมีหน้าที่ตรวจสอบกวดขันสภาพการเลี้ยงสัตว์และสุขภาพของสัตว์ที่ถูกเลี้ยงด้วยวิธีการของฟาร์มเชิงอุตสาหกรรม โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ มาตรา 3 กำหนดให้สัตว์ทุกชนิดย่อมได้รับการดูแลและบำรุงเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมตามสภาพทางพันธุกรรมของสัตว์แต่ละชนิด มาตรา 4 กำหนดให้ต้องจัดให้มีพื้นที่ตามความเหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่สัตว์แต่ละชนิด มาตรา 5 กำหนดให้ต้องจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่สัตว์แต่ละชนิด และมาตรา 7 กำหนดให้ต้องจัดให้มีการตรวจสุขภาพสัตว์เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น⁶

⁵ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals for Slaughter*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/102>, [2023, February 12].

⁶ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/087>, [2023, February 12].

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายต่างประเทศ

การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ปรากฏในกฎหมายภายในของหลายประเทศ โดยบางประเทศมีการรับรองการคุ้มครองสัตว์หรือการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา แต่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายที่เทียบเท่ากับพระราชบัญญัติ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายต่างประเทศ ดังนี้

3.2.1 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อใช้บังคับในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์และการจัดการสัตว์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) (Act on Welfare and Management Animals 1973) โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้สังคมปราศจากการทารุณกรรมสัตว์และให้สังคมเป็นสังคมที่มนุษย์และสัตว์สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้⁷

1) ความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ (มาตรา 7)

(1) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องดูแลสุขภาพ และความปลอดภัยของสัตว์ของตนให้สอดคล้องกับประเภทและลักษณะนิสัยของสัตว์นั้น ๆ ด้วย

(2) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องป้องกันมิให้สัตว์ของตนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตของผู้อื่น และก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น

(3) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการคุมกำเนิดสัตว์ของตนเพื่อป้องกันมิให้สัตว์ดังกล่าวเพิ่มจำนวน โดยปราศจากการควบคุม

(4) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดในสัตว์ของตน และต้องระวังการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เพื่อป้องกันโรคระบาดจากสัตว์

(5) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องกระทำการเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสัตว์ของตน อาทิ การฝังไมโครชิพในสัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าสัตว์ตัวใดอยู่ในครอบครองของบุคคลใด

2) แนวทางการเลี้ยงและการดูแลสัตว์ (มาตรา 9)

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดมาตรฐานสำหรับการเลี้ยงและดูแลสัตว์แต่ละประเภท ได้แก่ สัตว์เลี้ยงในบ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อการแสดง สัตว์เลี้ยงในฟาร์ม สัตว์เลี้ยงเพื่อการทดลอง

⁷Act on Welfare and management Animals 1973.

เพื่อป้องกันสัตว์ไม่ให้ก่อความรำคาญและเป็นอันตรายต่อผู้อื่น และเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์

3) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ (มาตรา 10 – 24)

(1) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 กล่าวคือ ผู้ที่ดำเนินการในเชิงพาณิชย์ ที่ผู้ประกอบการจะต้องมีการจัดการดูแลที่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และต้องจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดนั้น ๆ ทั้งนี้ผู้ประกอบการที่ได้รับการจดทะเบียนดังกล่าวแล้ว มีหน้าที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ที่จัดโดยจังหวัดนั้นและต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ประกอบการหรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดการดูแลสัตว์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถให้คำแนะนำ หรือออกคำสั่งให้มีการแก้ไขปรับปรุงปัญหาดังกล่าวได้ อีกทั้งในกรณีที่มีความจำเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถใช้อำนาจดำเนินการตรวจสอบสถานที่ประกอบการได้ และในกรณีที่การประกอบการไม่ได้มาตรฐานผู้ประกอบการอาจถูกปฏิเสธการรับจดทะเบียนการยกเลิกการจดทะเบียนหรืออาจได้รับคำสั่งให้ยุติการดำเนินธุรกิจได้

(2) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 2 กล่าวคือ ผู้ที่ดำเนินการจัดการของสัตว์มากกว่าจำนวนหนึ่ง แต่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์ จะต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดนั้น ๆ ด้วย

4) การจัดสภาพแวดล้อม (มาตรา 25)

กรณีที่มีการเลี้ยงสัตว์จำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม อาทิ การก่อให้เกิดเสียงดัง กลิ่นเหม็น ขนสัตว์ปลิวกระจาย หรือแมลงจำนวนมาก เป็นต้น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพบว่าสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมตามที่กระทรวงสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้สามารถแนะนำหรือออกคำสั่งต่อเจ้าของสัตว์ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวภายในในระยะเวลาที่กำหนด

5) การเลี้ยงสัตว์อันตราย (มาตรา 26 - 33)

กรณีการเลี้ยงสัตว์ที่รัฐกำหนดให้เป็นสัตว์อันตราย ผู้ที่จะเลี้ยงสัตว์อันตรายนี้จะต้องขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด และต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ของตนหนีออกมาภายนอก รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์อันตรายดังกล่าว หากมีการพบว่าผู้เลี้ยงไม่ดำเนินการผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถออกคำสั่งให้มีการปรับปรุงโดยติดตั้งอุปกรณ์นั้น ๆ ได้

6) การจัดเก็บสุนัขและแมว (มาตรา 35 - 37)

เจ้าของสุนัขและแมวมีหน้าที่ต้องคุมกำเนิดสุนัขและแมวของตน โดยจังหวัดมีหน้าที่ให้คำแนะนำต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยง ในกรณีที่เจ้าของสัตว์ร้องขอให้รัฐเข้ามาจัดเก็บสุนัขและแมว รัฐจะต้องดำเนินการจัดเก็บสุนัขและแมวดังกล่าว และหากเป็นการร้องขอจากผู้ประกอบการ หากไม่มีสาเหตุในการร้องขอตามกฎหมาย รัฐสามารถปฏิเสธการเก็บสุนัขและแมวดังกล่าวได้ นอกจากการเก็บสุนัขและแมวตามคำร้องขอของเจ้าของข้างต้น ผู้ที่พบสุนัขและแมวที่ได้รับบาดเจ็บที่อยู่ตามท้องถนน สวนสาธารณะหรือที่สาธารณะอื่น ๆ หากทราบผู้เป็นเจ้าของ ผู้พบต้องแจ้งต่อเจ้าของโดยเร็ว หากไม่ทราบเจ้าของผู้พบต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดโดยเร็ว เมื่อรัฐได้รับแจ้งดังกล่าวแล้วรัฐจะต้องริบดำเนินการเก็บสุนัขและแมวดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

7) บทลงโทษ (มาตรา 44 - 50)

กรณีที่ทำร้ายหรือฆ่าสัตว์คุ้มครอง ได้แก่ วัว ม้า สุนัข กระ และ แพะ สุนัข แมวกระต่ายบ้าน ไก่ นกพิราบบ้าน เป็ด/ห่าน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ ที่มีคนเลี้ยงโดยไร้สาเหตุ ผู้กระทำจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เยน (ประมาณ 519,968.00 บาท)⁸ (มาตรา 44)

กรณีที่ไม่ให้อาหารหรือน้ำ ทรมานสัตว์ กักขังในที่ซึ่งทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์คุ้มครองลดลง อ่อนแอลงหรือเป็นโรค หรือไม่ทำแผลให้ในกรณีที่สัตว์คุ้มครองได้รับบาดเจ็บ หรือไม่ทำการเก็บข้อมูลหรือซากศพของสัตว์ของตนซึ่งตนเป็นเจ้าของ (มาตรา 44 วรรค 2) หรือทอดทิ้งสัตว์ ผู้นั้นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁸ (มาตรา 44 วรรค 3)

ผู้ซึ่งเลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁸ (มาตรา 45)

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนหรือจดทะเบียนโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ทำตามคำสั่งยุติธุรกิจ หรือไม่ทำตามคำแนะนำหรือคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁸ (มาตรา 46)

⁸ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bab). ข้อมูลจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย. ข้อมูลสถิติอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <http://www.bot.or.th/>. [2566, 21 เมษายน].

ผู้ซึ่งกระทำผิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เยน (ประมาณ 129,992.00 บาท)⁸ (มาตรา 46 ทวิ)

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ที่ไม่แจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการจดทะเบียนต่อจังหวัดหรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ ผู้ค้าสุนัขและแมวที่ไม่แจ้งถึงสาเหตุการตายของสุนัขและแมว หรือไม่ให้สัตวแพทย์ทำการชันสูตรและแจ้งต่อจังหวัด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 300,000 เยน (ประมาณ 77,995.20 บาท)⁹ (มาตรา 47)

กำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้แทนของปัจเจกชน นายจ้างหรือลูกจ้าง กระทำการที่ขัดต่อมาตรา 44 – 47 นอกจากผู้กระทำการดังกล่าวแล้ว นิติบุคคลหรือปัจเจกชนจะต้องระวางโทษปรับตามที่กำหนดในมาตรานั้น ๆ ด้วย¹⁰ กล่าวคือ การกระทำที่ขัดต่อมาตรา 45 กรณีเลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000,000 เยน (ประมาณ 12,999,200.00 บาท)⁹ และการกระทำที่ขัดต่อมาตรา 44 หรือมาตราอื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินอัตราที่กำหนดในมาตรานั้น ๆ (มาตรา 48)

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 หากไม่ติดป้ายประกาศเพื่อให้สาธารณชนทราบถึงชื่อ หมายเลขจดทะเบียนและข้อมูลอื่น ๆ ตามที่กระทรวงสิ่งแวดล้อมกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 เยน (ประมาณ 25,998.40 บาท)⁹ (มาตรา 50)

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่มีการทบทวนดัชนีการคุ้มครองสัตว์ในปี 2014 (พ.ศ. 2557) ประเทศญี่ปุ่นไม่ได้แนะนำการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์แบบใหม่ แต่มุ่งเน้นที่จะลดประชากรสุนัขและแมวจรจัด ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพและการจัดการสัตว์อยู่ระหว่างการทบทวน ร่างกฎหมายใหม่ที่เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์ จึงยังไม่มีผลบังคับใช้จนกว่าจะผ่านการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพและการจัดการ ทั้งนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้รับการกระตุ้นอย่างมากให้จัดสวัสดิภาพสัตว์ทั้งหมดให้อยู่ภายใต้กระทรวงเดียว และจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพสัตว์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแนวทางบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์ของ OIE เพื่อควบคุมการเลี้ยงดู การขนส่ง และการฆ่าสัตว์ในฟาร์ม สภาพการทำงานสำหรับร่างสัตว์

⁹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹⁰ Act on Welfare and Management Animals 1973 Article 48 When the representative person of a juridical person, or an agent, employee or any other worker of a juridical person or individual has committed an act in violation of the provisions from Article 44 to the preceding Article with regard to the business of said juridical person or individual, not only the offender shall be punished but also said juridical person or individual shall be punished by a fine prescribed in the respective Articles.

สัตว์ในกรงขัง และการจัดการประชากรสุนัขและแมว และให้ความรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์¹¹

3.2.2 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรได้มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ขึ้น คือ พระราชบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) (Animal Welfare Act 2006) แบ่งออกเป็น 11 หมวด โดยมีสาระสำคัญ¹² ดังนี้

1) หมวดที่กำหนดเกี่ยวกับสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ คือ กำหนดให้คำนิยามของคำว่า “สัตว์” หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังนอกเหนือไปจากมนุษย์ แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่อยู่ในรูปของตัวอ่อนในครรภ์หรือเป็นเอ็มบริโอ (มาตรา 1) และ กำหนดให้สัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่ใช้ชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ (มาตรา 2) และ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของมนุษย์ที่ต้องมีต่อสัตว์ (มาตรา 3)

2) หมวดที่ว่าด้วยการทารุณกรรมสัตว์ กำหนดถึงการกระทำที่ถือเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ 5 ประการ คือ การทำให้สัตว์นั้นได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น การตัดหรือขลิบอวัยวะของสัตว์ การตัดหางสุนัข การให้สารพิษแก่สัตว์ และการให้สัตว์ต่อสู้กัน (มาตรา 4- 8)

3) หมวดว่าด้วยการส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ กำหนดถึงหน้าที่ของบุคคลผู้รับผิดชอบสัตว์จะต้องจัดสวัสดิภาพให้สัตว์ การยื่นคำเตือนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้บุคคลปรับปรุงเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ การห้ามขายหรือให้สัตว์แก่คนอายุต่ำกว่า 16 ปี และกฎเกณฑ์เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ (มาตรา 9-12)

โดยในหมวดว่าด้วยการส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์นี้ มาตรา 9 ได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของมนุษย์ในการที่จะรับผิดชอบในการจัดสวัสดิภาพให้สัตว์ของตน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสัตว์ อันได้แก่ (a) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (b) การได้รับอาหารที่เหมาะสม (c) ความสามารถที่จะมีพฤติกรรมแสดงออกได้ตามลักษณะของสายพันธุ์ (d) การมีที่อยู่อาศัย หรือการได้อยู่ร่วมกับสัตว์อื่นๆ และ(e) ได้รับการปกป้องดูแลไม่ได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน อាកโรคเจ็บหรือเป็นโรค โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายของการเลี้ยงสัตว์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์นั้น อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับการทำลายสัตว์โดยวิธีการ

¹¹ Animal Protection Index (API). (2020). *Japan: ranking E*. (Online). Available: <https://api.worldanimalprotection.org/country/japan>. [2023, February 8].

¹² ประทีปพรหม เงินทิพย์. (2554). *มาตรการคุ้มครองสัตว์ทางกฎหมายตามหลักสวัสดิภาพสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 8-9.

อันมีมนุษยธรรม โดยมาตรา 10 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถมีค่าเตือนไปยังเจ้าของหรือผู้ดูแลสัตว์ที่ไม่จัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ถูกต้องตามกฎหมายนี้ได้โดยยังไม่ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด โดยค่าเตือนนั้นจะต้องระบุรายละเอียดต่างๆ ที่บุคคลนั้นจะต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมกับกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินการดังกล่าว และแจ้งโทษหากไม่ดำเนินการแก้ไขตามค่าเตือน นอกจากนี้ มาตรา 11 ยังกำหนดห้ามมิให้บุคคลขายหรือให้สัตว์เป็นรางวัลแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 16 ปีด้วย เว้นแต่เป็นการมอบให้กันภายในครอบครัว

4) หมวดที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตหรือจดทะเบียนสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ (มาตรา 13)

5) หมวดที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดการกับสัตว์ที่ได้รับความทุกข์ทรมาน (มาตรา 18-21)

6) หมวดอำนาจบังคับตามกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าทำการยึดสัตว์ที่ใช้กระทำความผิดในการนำมาต่อสู้กัน กำหนดเกี่ยวกับอำนาจในการค้นและหมายค้น รวมถึงการตรวจสอบการทำปศุสัตว์ที่ได้รับอนุญาต และการอื่นๆ ซึ่งกฎหมายกำหนด (มาตรา 22-29) และหมวดที่ว่าด้วยการฟ้องคดี ที่กำหนดอำนาจขององค์กรท้องถิ่นในการฟ้องคดีและอายุความ (มาตรา 30-31)

7) หมวดโทษอาญาและมาตรการหลังการพิพากษา มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดในเรื่องของการลงโทษอาญาต่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้ การยึดสัตว์ การจำกัดสิทธิการเลี้ยงสัตว์ การทำลายสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ของสัตว์นั้น การเรียกค่าใช้จ่ายในการทำลายสัตว์จากผู้กระทำความผิด การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การระงับใบอนุญาตและการอุทธรณ์ในกรณีต่างๆ (มาตรา 32-45)

สภาพบังคับตามกฎหมายของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดโทษบังคับทางอาญาไว้ในมาตรา 32 สำหรับผู้กระทำความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ที่กำหนดในมาตรา 4 ถึงมาตรา 8 ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกิน 20,000 ปอนด์ (ประมาณ 861,850.00 บาท)¹³ หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาต หรือฝ่าฝืนข้อจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกินระดับ 5 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน ส่วนผู้ซึ่งกระทำความผิดตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ออกตามมาตรา 12 หรือ 13 ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนั้นๆ ส่วนผู้กระทำ

¹³ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Babt). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ความคิดอื่นๆตามบทบัญญัตินี้มีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกินระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน

นอกจากนี้ มาตรา 33 ของพระราชบัญญัตินี้ยังให้อำนาจศาลในการสั่งให้รับสัตว์ที่มีารกระทำคามผิดฐานทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือสัตว์ที่ได้ครอบครองไว้ในกรณีที่ถูกจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ซึ่งการนี้รวมถึงลูกของสัตว์นั้นด้วย โดยศาลจะกำหนดบุคคลที่จะมอบหมายให้ดูแลสัตว์นั้นแทนรวมถึงวิธีการต่างๆเพื่อการดังกล่าว โดยให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นการรับสัตว์ที่เป็นการกระทำคามผิดเกี่ยวกับการนำสัตว์มาต่อสู้อันศาลอาจสั่งให้รับและทำลายสัตว์นั้นด้วยก็ได้ และในมาตรา 34 ศาลอาจสั่งจำกัดสิทธิของบุคคลผู้กระทำความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ การไม่จัดสวัสดิภาพสัตว์ หรือการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาต ในอันที่จะที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่ จำกัดสิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์ สิทธิในการดูแลสัตว์ สิทธิในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดูแลสัตว์ สิทธิในการที่บุคคลนั้นจะเข้าไปมีส่วนในการกำหนดวิธีการในการเลี้ยงหรือดูแลสัตว์ สิทธิในการที่บุคคลจะยุ่งเกี่ยวกับสัตว์ หรือจำกัดไม่ให้บุคคลนั้นขนส่งหรือการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสัตว์ โดยการจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ตามมาตรานี้ อาจะหมายถึงการจำกัดสิทธิต่อสัตว์ทุกชนิดหรือต่อสัตว์บางชนิดก็ได้¹⁴

3.2.3 เครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลียนั้น ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมต่อสัตว์ ซึ่งบัญญัติขึ้นมาบังคับใช้ในแต่ละรัฐและเขตการปกครอง (State and Territory in Australia) โดยที่กฎหมายดังกล่าวอยู่ในกฎหมายระดับรัฐ (State Level) ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป อาทิ รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการป้องกันและดูแลสัตว์ ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (Animal Care & Protection Act 2001) รัฐออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) (Animal Welfare Act 2002) และรัฐวิกตอเรีย (Victoria) บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) เป็นต้น

โดยในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) ของรัฐวิกตอเรีย ได้แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวไว้ในมาตรา 1 ของบทที่ 1 ในเรื่องความมุ่งหมายของกฎหมาย (Part 1-Preliminary Section 1 Purpose) โดยบัญญัติว่า “ความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์

¹⁴ ชมพูนุท ตั้งถาวร (2562). *ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 43-47.

เพื่อสนับสนุนให้มีการตระหนักในการปฏิบัติต่อสัตว์ และเพื่อปรับปรุงระดับความสำนึกของสังคม เกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันการทารุณกรรมสัตว์” ทำนองเดียวกันกับกฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ รัฐทัตเมเนีย และมณฑลตอนเหนือ ซึ่งเขียนไว้อย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมายของการบัญญัติว่า พระราชบัญญัติที่บังคับใช้นั้นมีขึ้นเพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ในรัฐควีนสแลนด์ หนึ่งใน ความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการป้องกันและดูแลสัตว์ ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (Animal Care & Protection Act 2001) ก็เพื่อป้องกันสัตว์จากความเจ็บปวดโดยไม่มีเหตุอันควรโดยไม่มีเหตุจำเป็น หรืออย่างไม่เหมาะสม ส่วนในรัฐออสเตรเลียใต้แม้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) จะไม่มีการเขียนถึงจุดมุ่งหมาย หรือความมุ่งประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่หากพิจารณาจากชื่อเรียก ของพระราชบัญญัติแล้วแสดงให้เห็นเป็นนัยได้ว่าพระราชบัญญัตินี้มีขึ้น เพื่อคุ้มครอง ป้องกันการทารุณสัตว์เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในแต่ละรัฐ และเขตการปกครอง ของเครือรัฐออสเตรเลียจะมีความคล้ายคลึงกัน ในบางเรื่อง หากแต่ในเรื่องการบังคับใช้นั้น บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวอาจจะถูกนำมาใช้โดยแตกต่างกันไปตามคำนิยามของคำว่า “สัตว์” ที่กฎหมายนั้น ๆ ได้ให้ความหมายไว้ ซึ่งเป็นการนิยามสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมาย ป้องกันการทารุณสัตว์ ทั้งนี้ บทบัญญัติส่วนใหญ่จะให้คำนิยาม “สัตว์” ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีกระดูก สันหลัง รวมทั้งสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน ปลา นก และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (แต่ไม่รวมถึง มนุษย์) เช่น รัฐวิกตอเรีย รัฐควีนสแลนด์ รัฐนิวเซาท์เวลส์ อาณาเขตภาคเหนือ และเขตนครหลวง ออสเตรเลีย นอกจากสัตว์จะหมายถึงสิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลัง หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่ใช่ มนุษย์ และสัตว์ประเภทนก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ หรือปลาแล้ว ยังรวมถึงสัตว์ที่มี กระดอง หรือสัตว์ที่มีเปลือกแข็งหุ้มตัว เช่น กุ้งมังกร ปู หรือกุ้งอยู่ในคำนิยามด้วย รัฐควีนสแลนด์ และเขตนครหลวงออสเตรเลีย กฎหมายยังได้ให้คำนิยามสัตว์ให้รวมถึงสัตว์ทะเลตระกูลปลาหมึก มีกระดูกและมีหนวดยาว (Octopus and Squid) และในรัฐควีนสแลนด์ สัตว์ยังรวมไปถึงสิ่งมีชีวิต ที่อยู่ในระยะฟักตัวอ่อนที่จะเกิดมาโดยมีการตั้งครรภ์เป็นระยะเวลามากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือมี พัฒนามากกว่าครึ่ง แต่ไม่รวมไปถึงไข่ของสัตว์ ตัวอ่อนของหอย ไข่ปลาหรือฝูงตัวอ่อนของปลา และรวมถึงสัตว์ทะเลตระกูลปลาหมึกหรือที่มีหนวดยาวอีกด้วย¹⁵

กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงของรัฐนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) (Prevention of Cruelty to Animals Act 1979) และพระราชบัญญัติสัตว์เลี้ยง ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) (Companion Animal Act 1998) ได้มีบทบัญญัติ

¹⁵ Katrina Shaman. *Animal Law in Australia*. Animal Legal and Historical. p 4.

เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้เป็นเพื่อน เช่น สุนัขและแมว ต้องได้รับการฝังไมโครชิพเมื่อมีอายุ 12 สัปดาห์ขึ้นไป (มาตรา 8) และจะต้องนำสัตว์ไปขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานท้องถิ่นเมื่อสัตว์นั้นมีอายุหกเดือน (มาตรา 9)¹⁶ เพื่อประโยชน์ในการยกระดับมาตรฐานสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง และเป็นมาตรการในการส่งเสริมให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงมีความรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงของตน ทั้งนี้ หากเจ้าของสัตว์ปล่อยให้สุนัขและแมวของตนไปก่อความเดือดร้อนรำคาญ รบกวนความสงบสุข ทำให้เกิดความไม่สบายหรือไม่สะดวกแก่บุคคลอื่นเจ้าของสัตว์จะได้รับโทษปรับสำหรับการกระทำผิดครั้งแรกสูงสุดเป็นเงิน 880 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 20,634.24 บาท)¹⁷ และการกระทำผิดครั้งต่อ ๆ ไป จะมีโทษปรับสูงสุดเป็นเงิน 1,650 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 38,689.20 บาท)¹⁷ ต่อครั้ง¹⁸

การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์นั้น เห็นได้ว่าในกฎหมายหลายฉบับของเครือรัฐออสเตรเลีย นั้น อาทิ ในรัฐวิกตอเรีย รัฐนิวเซาท์เวลส์ และรัฐทัสเมเนีย¹⁹ ก็ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ไว้ ซึ่งพบว่ากฎหมายนั้น จะคำนึงถึงผลของการกระทำเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ เป็นกรณีที่มีเมื่อมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าลักษณะของการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น การทุบตี เพิกเฉย หรือทำร้ายสัตว์อย่างทารุณเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำนั้น ทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์อย่างเลวร้าย เช่น ทำให้สัตว์ตาย พิกลพิการ หรือผิดรูปร่างอย่างสาหัสจนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วยหรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป โดยผู้กระทำก็จะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับการกระทำที่รุนแรงหรือเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานสาหัสจากเหตุฉกรรจ์นั้น

บทกำหนดโทษตามกฎหมาย ในเรื่องป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของรัฐต่าง ๆ ของเครือรัฐออสเตรเลีย นั้น แต่ละรัฐได้มีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์เป็นโทษจำคุกและโทษปรับโดยมีระวางโทษที่แตกต่างกันออกไป เช่น รัฐออสเตรเลียตะวันตกได้มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์เป็นอัตราโทษต่ำสุด คือ

¹⁶ Companion Animals Act 1998. Section 8-9.

¹⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹⁸ Companion Animals Act 1998. Section 22.

¹⁹ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) §10. Amended 2008; Prevention of Cruelty to Animals Act 1979 (NSW) § 6. Amended 2007 ; Animal Welfare Act 1993 (Tas) § 9 Amended 2004.

โทษปรับ 2,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 46,896.00 บาท)¹⁷ และอัตราโทษสูงสุด คือ 50,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,172,400.00 บาท)¹⁷ และจำคุกเป็นเวลา 5 ปี²⁰ ส่วนในรัฐควีนแลนด์ กำหนดให้ผู้กระทำความผิดไม่ทารุณต่อสัตว์ หากฝ่าฝืนมีโทษปรับสูงสุด 1,000 หน่วยลงโทษ (Penalty Units)²¹ หรือเท่ากับ 75,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,758,600.00 บาท)²² และจำคุกเป็นเวลา 2 ปี และในกรณีบุคคลที่ดูแลสัตว์ทอดทิ้งหรือปล่อยสัตว์ (ทอดทิ้ง หมายถึง สัตว์ที่ถูกละทิ้งไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผล) บุคคลนั้นมีความผิด และต้องรับโทษปรับสูงสุด 300 หน่วยลงโทษ หรือเท่ากับ 22,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 527,580.00 บาท)²² และจำคุกเป็นเวลา 1 ปี²³

รัฐที่กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์มีบทบัญญัติความผิดฐานทารุณกรรม โดยมีเหตุฉกรรจ์ เช่น รัฐวิกตอเรีย กฎหมายก็จะกำหนดอัตราโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดไว้หนักกว่าความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ธรรมดา

นอกจากนี้ กรณีของบุคคลที่ได้ร่วมกันกระทำความผิดนั้น ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งได้มีกำหนดไว้ในมาตรา 5 ให้บุคคลที่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ ต้องระวางโทษปรับ 50 หน่วยการลงโทษ หรือเท่ากับ 5,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 128,964.00 บาท)²² หรือโทษจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการร่วมกันกระทำความผิด จะมีโทษปรับ 250 ของหน่วยการลงโทษ หรือเท่ากับ 27,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 644,820.00 บาท)²² หรือโทษจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁴ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนั้นมีจำนวนที่แตกต่างกันถึง 5 เท่า

ส่วนในกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งในบางรัฐ เช่น ในกฎหมายของรัฐวิกตอเรีย ยังได้กำหนดอัตราโทษที่จะลงสำหรับผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่เป็น

²⁰ Animal Welfare act 2002(WA) 19(1) Amended 2004.

²¹ กรณีที่มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย โทษปรับที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะกำหนดอยู่ในรูปของหน่วยลงโทษ (penalty units) ซึ่งแล้วแต่ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ 1 หน่วยลงโทษ มีมูลค่าเท่ากับกี่ออสเตรเลียดอลลาร์ โดยในแต่ละรัฐจะมีการกำหนดหน่วยลงโทษที่แตกต่างกันไป

²² เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

²³ Animal Care and Protection Act 2001 (QLD) 18, 19. Amended 2003.

²⁴ ทิพวรรณ พงศ์ตระกูลนนท์. (2559). **ปัญหากฎหมายการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์: ศึกษากรณีการห้ามมิให้กระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 93.

บุคคลธรรมดาแตกต่างหากจากผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล²⁵ กล่าวคือ กฎหมายกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา จะต้องรับผิดปรับไม่เกิน 120 หน่วยลงโทษ หรือเท่ากับ 16,900 ออสเตรเลียนดอลลาร์ (ประมาณ 396,271.20 บาท)²² หรือจำคุกเป็นเวลา 12 เดือน หรือสำหรับกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล นิติบุคคลดังกล่าวจะต้องรับผิดไม่เกิน 600 หน่วยลงโทษ²⁶ หรือเท่ากับ 84,504 ออสเตรเลียนดอลลาร์ (ประมาณ 1,981,449.79 บาท)²⁷ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับระหว่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนั้นมีจำนวนที่แตกต่างกันถึง 5 เท่า

ส่วนของมาตรการอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ควบคู่กับการลงโทษทางอาญาในหลาย ๆ รัฐของเครือรัฐออสเตรเลีย ดังต่อไปนี้

1) คำสั่งคุ้มครองสัตว์ (Protective Orders) อาทิ ในรัฐออสเตรเลียตะวันตก ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ศาลที่ตัดสินแล้วว่าบุคคลใดกระทำความผิด ศาลก็อาจจะมีคำสั่งอย่างอื่นกับผู้กระทำความผิดได้ เมื่อศาลพิจารณาตามสมควรในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และสุขภาพของสัตว์นั้น²⁸

2) คำสั่งห้ามครอบครองสัตว์ (Restrictions on Future Ownership or Possession of Animals Order) เช่น ในรัฐออสเตรเลียตะวันตกที่ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลที่มีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งเพิ่มเติมโดยการสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์บางชนิดหรือทุกชนิดในช่วงระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรก็ได้²⁹ โดยโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลที่สั่งห้ามครอบครองสัตว์ ผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับ 20,000 ออสเตรเลียนดอลลาร์ (ประมาณ 468,960.00 บาท)²⁷ และจำคุก 1 ปี³⁰

3) การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeiture / Removal of Animals) เช่น ในรัฐออสเตรเลียตะวันตก มีกฎหมายกำหนดว่าเมื่อศาลได้ตัดสินว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดแล้ว นอกจากการบังคับโทษอย่างอื่นตามกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้ริบสัตว์ หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ถูกยึดมาก็ได้³¹

²⁵ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) 10 Aggravated.

²⁶ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) 9. Amended 2008.

²⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

²⁸ Animals Welfare Act 2002 (WA), 55(1). Amended 2004.

²⁹ Animal Welfare Act 2002 (WA), 55(2) (a). Amended 2004.

³⁰ Animal Welfare Act 2002 (WA), 55(4). Amended 2004.

³¹ e.g., Animal Welfare Act 2002 (WA), 55 (1). Amended 2004; Animal Care and Protection Act 2001 (QLD) 182. Amended. 2003.

4) การบริการสังคม (Community Service) อาทิ ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ที่มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดทำงานบริการสังคมในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่เห็นสมควรก็ได้³²

5) คำสั่งให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดูแลสัตว์ (Reimbursement for Costs of Care Order) อาทิ รัฐออสเตรเลียตะวันตก ที่มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการยึดหรือดูแลรักษาสัตว์ในระหว่างที่ถูกยึดได้³³

3.2.4 สหรัฐอเมริกา

รัฐทั้งหมดในสหรัฐอเมริกามีบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ด้วยกันทั้งสิ้น โดยพบว่าบางรัฐได้บัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของแต่ละรัฐ เช่น รัฐมิชิแกน ได้บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญารัฐมิชิแกน หมวด 9 ว่าด้วยเรื่องสัตว์ (The Michigan Penal Code. Chapter LX Animals) ส่วนในบางรัฐได้มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวในกฎหมายเฉพาะ เช่น รัฐอิลลินอยส์ ได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ไว้ในกฎหมายระดับรัฐบัญญัติที่ชื่อว่า “รัฐบัญญัติการดูแลสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม (Humane Care for Animals Act)” รัฐนิวยอร์ก ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเกษตรกรรมและการตลาด (Agriculture and Markets Law) เป็นต้น หรือในบางรัฐก็ได้บัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในระเบียบข้อบังคับของรัฐ เช่น รัฐมินนิโซต้า บัญญัติไว้ในระเบียบตำรวจ หมวด 343 ว่าด้วยการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ (Police Regulations. Chapter 343. Prevention of Cruelty to Animals) อย่างไรก็ดี ในบางรัฐกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์นั้นมิได้บัญญัติให้ครอบคลุมถึงสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตทุกชนิด หากแต่สัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายได้ถูกจำกัดอยู่ในสัตว์บางกลุ่มบางประเภทเท่านั้น เช่น สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังที่ไม่ใช่มนุษย์³⁴ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลี้ยงคลาน หรือสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ³⁵ หรือครอบคลุมเพียงที่เลี้ยงในบ้าน สัตว์เลี้ยงในครอบครัว หรือสัตว์ป่าที่จับได้เท่านั้น (a Domestic Animal, a Household Pet or a Wild Animal in Captivity)³⁶ ทั้งนี้พบว่ามีกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์บาง

³² Stephanie Abbott. (2005). Prevention of Cruelty to Animals Act. 1979 (NSW): A Summary. Michigan State University College of Law Review. p15.

³³ Animal Welfare Act 2002 (WA), 20. Amended 2004.

³⁴ Idaho Code § 25-3502. (1998). (Animal means any vertebrate member of the animal kingdom, except humans).

³⁵ Ariz. Rev. Stat. Ann. § 13-2910 (h) (West 1989) (“Animal” means a mammal, bird, reptile or amphibian); or. Rev. Stat. Ann. 167.310 (1997). (same).

³⁶ N.H. Rev. Stat. Ann. § 644:8 (II) (1996 & Supp. 2000) (any animal including domestic and wild animals).

ฉบับในสหรัฐอเมริกา อาทิ รัฐอริโซนา และรัฐอลาบามา³⁷ ที่นอกเหนือจากจะกำหนดให้ การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยที่ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาแล้ว กฎหมายยังมีการเรียกร้องให้การกระทำโดยประมาท (Recklessly) เป็นความผิดตามกฎหมายได้เช่นเดียวกันด้วย กล่าวคือ การกระทำโดยประมาทอาจเป็นความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ได้

หากมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยประมาทก็ตาม และในบางรัฐ อาทิ รัฐมิชิแกน รัฐอิลลินอยส์ รัฐออริกอน รัฐแคลิฟอร์เนีย และรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา³⁸ ยังได้มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ ซึ่งเหตุฉกรรจ์ในที่นี้พบว่า กฎหมายจะคำนึงถึงผลของการกระทำเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ เป็นกรณีที่เมื่อมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าลักษณะของการทารุณกรรมต่อสัตว์ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำนั้นทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์อย่างเลวร้าย อาทิ ทำให้สัตว์ตาย พิกลพิการ หรือผิดรูปผิดร่างอย่างสาหัสจนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วยหรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป ผู้กระทำก็จะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับการกระทำที่รุนแรงหรือเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานสาหัสจากเหตุฉกรรจ์นั้น

สำหรับอัตราโทษหรือระวางโทษในความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์นั้นจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐแล้วแต่กฎหมายจะกำหนด โดยโทษจำคุกมีตั้งแต่โทษจำคุกระยะสั้นไปจนถึงโทษจำคุกระยะยาว พบว่า ระยะเวลาของโทษจำคุกสูงสุดสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่ได้มีการกำหนดไว้มีตั้งแต่อัตราโทษจำคุกสูงสุด 10 ปี ในรัฐหลุยเซียน่าไปจนถึงอัตราโทษจำคุกน้อยสุดเพียง 90 วันในรัฐโอไฮโอ และโทษปรับมีอัตราค่าปรับตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงค่าปรับจำนวนมาก พบว่าอัตราโทษปรับมีจำนวนค่าปรับตั้งแต่ 5,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 172,548.50 บาท)³⁹ ในรัฐคอนเนตทิคัต จนถึง 150,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 5,176,455.00 บาท)³⁹ ในรัฐอริโซนา⁴⁰

อัตราโทษที่ใช้สำหรับผู้กระทำความผิด ในบางกรณีอาจจะขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งในการกระทำความผิด หรือขึ้นระดับความรุนแรงของการกระทำความผิดก็ได้ กล่าวคือ กฎหมายหลายรัฐ

³⁷ Ariz. Rev. Stat. Ann. & 13-2910(A) (West 1989) (e.g. requiring) “Recklessly subjects any animal to cruel mistreatment”); Ala. Code & 13A-11-14 (1975) (e.g. requiring “he intentionally or recklessly subjects any animal in his custody to cruel neglect ;”).

³⁸ 510 Illinois Compiled Statutes 70/3.02 (West Supp. 1998); Ga. Code.

³⁹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁴⁰ Jessica Vanse, ed., “Animal Cruelty and the Laws,” Understanding Animal Cruelty (2002): 14.

ได้กำหนดอัตราโทษหนักขึ้นในกรณีการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดได้มีการกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 หรือมีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้น ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น อาทิ ในกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ กำหนดให้การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำในครั้งแรกเป็นความผิดประเภทความผิดมัชยโทษระดับ A (A Misdemeanor) ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และ/หรือปรับตั้งแต่ 2,500 ดอลลาร์ (ประมาณ 86,274.25 บาท)⁴¹ และเมื่อผู้กระทำผิดได้มีการกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 หรือมีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้น ผู้กระทำจึงจะมีความผิดอุกฉกรรจ์ ซึ่งมีโทษจำคุกระหว่าง 1 ถึง 3 ปี และ/หรือปรับตั้งแต่ 25,000 ดอลลาร์⁴² (ประมาณ 862,742.50 บาท)⁴¹

นอกจากนี้ ในกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์บางรัฐ อัตราโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ อาจขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำได้เคยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในความผิดฐานอื่นในลักษณะใกล้เคียงกับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์มาก่อนหรือไม่ หรือได้กระทำความผิดต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์หรือไม่ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดได้เคยกระทำความผิดซ้ำมาก่อนซึ่งอาจเป็นคดีทารุณกรรมสัตว์หรือคดีอื่นที่มีการใช้ความรุนแรง เช่น คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าเดิม หรือหากผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำการอันทารุณต่อสัตว์ซึ่งเป็นความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายโดยรู้ว่ากระทำต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์แล้ว กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำนั้นจะต้องได้รับเพิ่มขึ้นโทษสำหรับความผิดนั้น เพราะการกระทำต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์ดังกล่าวมีผลให้เด็กหรือผู้เยาว์นั้นกระทำการเลียนแบบหรือมีพฤติกรรมอย่างอื่นที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น ในรัฐออริกอน กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี และโทษปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 8,627,425.00 บาท)⁴¹ (ความผิดอุกฉกรรจ์ระดับ C) เมื่อผู้กระทำความผิดนั้นได้เคยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดตั้งแต่ 2 ประเภทขึ้นไปของความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ความผิดอย่างอื่นที่ได้กระทำต่อเด็กหรือผู้เยาว์ หรือกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์มาก่อน เมื่อผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำความผิดโดยรู้ว่ากระทำต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าวเป็นโทษที่หนักกว่าโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมธรรมดาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกสูงสุด 1 ปี และโทษปรับซึ่งกำหนดโดยศาลแต่ไม่เกิน 6,250 ดอลลาร์ (ประมาณ 215,685.63 บาท)⁴¹ (ความผิดมัชยโทษระดับ A)⁴³

⁴¹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁴² 510 ILCS 70/2.07 Sec. 3.01 (West Supp. 1998).

⁴³ Or. Rev. Stat. Ann. 167.320 (1997).

สำหรับรัฐใดที่กฎหมายได้บัญญัติความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุกรรจ์ไว้ (Aggravated Cruelty) เป็นอีกฐานหนึ่งแยกต่างหากความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ธรรมดาทั่วไป พบว่ากฎหมายของรัฐเหล่านั้นจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดประเภทความผิดอุกฉกรรจ์ (Felony) ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักกว่าความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ธรรมดา อาทิ รัฐจอร์เจีย ได้บัญญัติให้ผู้กระทำที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 172,548.50 บาท)⁴⁴ หรือทั้งจำทั้งปรับ และอีกมาตราหนึ่งของกฎหมายได้กำหนดความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุกรรจ์ (Offense of Aggravated Cruelty) ไว้ ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องถูกลงโทษให้จำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี โทษปรับไม่เกิน 15,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 517,645.50 บาท)⁴⁵ มาตรการอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ควบคู่กับการลงโทษทางอาญาในหลาย ๆ รัฐของสหรัฐอเมริกา ได้แก่

1) การให้ต้องชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง (Restitution) อาทิ ในรัฐเทนเนสซี ที่มีกฎหมาย กำหนดมาตรการในการชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะแก่เจ้าของสัตว์ที่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากการกระทำนั้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาสัตว์ ค่าตัวสัตว์ หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งรวมถึง ค่าความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย อาทิ ค่าความเศร้าโศก ทุกข์ใจ เป็นต้น⁴⁶

นอกจากนี้ในบางรัฐ เช่น รัฐออริกอน กำหนดให้ในกรณีที่สัตว์ซึ่งได้ถูกเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจยึดไว้และส่งมอบให้องค์กรหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายดูแลเลี้ยงดูในระหว่างดำเนินคดี นั้น ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับสัตว์ที่เกิดขึ้นในระหว่างมีการดำเนินคดี ทารุณกรรมสัตว์ให้กับองค์กรหรือบุคคลซึ่งให้ที่พัก ดูแล และให้การรักษาทางการแพทย์แก่สัตว์ ถูกทารุณกรรมที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้ดูแลและเลี้ยงดูสัตว์นั้น ทั้งนี้ไม่ว่าสัตว์ ตัวดังกล่าวจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม⁴⁷

2) การประเมินและรักษาอาการทางจิต (Psychological or Psychiatric Evaluation and/or Counseling) เช่น รัฐโคโลราโด⁴⁸ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 เข้ารับการ ประเมินทางจิต และอาจถูกสั่งให้เข้ารับการรักษาอาการทางจิต เมื่อศาลได้พิจารณาจากผลการ

⁴⁴ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁴⁵ Ga. Code Ann. 16-12-4(b), (c) (1998).

⁴⁶ Margit Livingston. *Desecrating the Ark: Animal Abuse and the Law's Role*. The University of Iowa Law Review: 41.

⁴⁷ Or. Rev. Stat. Ann. 167.350(1) (1997).

⁴⁸ Colo. Rev. Stat. Ann. 19-2-918.5(1) (West 1999).

ประเมินทางจิตนั้นแล้ว ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด ซึ่งการมีคำสั่งดังกล่าวของศาลนี้ ถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการที่จะการลดการกระทำความผิดในอนาคตของผู้กระทำความผิดบางรายที่มีอาการทางจิตดังกล่าวนี้

3) การบริการสังคม (Community Service) อาทิ ในรัฐเนวาด้า มีกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดทำงานบริการสังคมในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาตั้งแต่ 48 ถึง 120 ชั่วโมงได้⁴⁹

4) คำสั่งคุ้มครองสัตว์ (Protective Orders) อาทิ ในรัฐอิลลินอยส์ ที่ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะสามารถมีคำสั่งในการคุ้มครองสัตว์จากการกระทำในอนาคตที่จะเป็นการทารุณ ละเอียด หรือรบกวนโดยผู้กระทำความผิดในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี ก็ได้⁵⁰

5) คำสั่งห้ามครอบครองสัตว์ (Restrictions on Future Ownership or Possession of Animals Order) อาทิ ในรัฐอิลลินอยส์ ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดและผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านเดียวกันกับผู้กระทำความผิดซึ่งมีส่วนร่วมรู้เห็น ช่วยเหลือหรือยุยงส่งเสริมในการกระทำความผิด หรือผู้ซึ่งรู้หรืออาจรู้ได้ว่ามีกระทำความผิดนั้น ห้ามเป็นเจ้าของ ให้ที่พักดูแล หรือควบคุมสัตว์อื่นใดในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่ศาลกำหนดก็ได้⁵¹

6) การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeiture / Removal of Animals) อาทิ ในรัฐอิลลินอยส์ ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ริบสัตว์และให้ถือว่าผู้ซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดได้สละสิทธิต่าง ๆ ทั้งหมดที่มีต่อสัตว์อย่างถาวร⁵²

7) การคุมประพฤติผู้กระทำความผิด (Probation) อาทิ ในรัฐคอนเนตทิคัต ได้มีกฎหมายบัญญัติว่านอกจากจะกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดโทษอย่างอื่นสำหรับผู้กระทำความผิดแล้ว ยังได้กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งคุมประพฤติบุคคลซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร และศาลอาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดนั้นเข้ารับคำปรึกษาและเข้าอบรมในการป้องกันทางทารุณสัตว์ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติได้⁵³

รัฐมอนแทนา สหรัฐอเมริกา กำหนดว่าทารุณกรรมสัตว์คือ การให้สัตว์ ทำงานมากเกินไป ทรมาน ทำร้าย หรือฆ่าสัตว์ใดๆ หรือหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังสัตว์ใด ๆ ใน ลักษณะที่โหดร้าย ไม่ให้

⁴⁹ Nev. Rev. Stat. 574.100 (2000).

⁵⁰ 510 Illinois Compiled Statutes 70/16.3 (West Supp. 1998).

⁵¹ e.g., or. Rev. Stat. Ann. 167.332 (1997); 510 Illinois Compiled Statutes 70/3.04 (West Supp. 1998); Mich. Comp. Laws 50b (5) (West 1991 & Supp. 2001).

⁵² 510 Illinois Compiled Statutes 70/3.04 (West Supp. 1998).

⁵³ Conn Gen State 53-247 (1998).

อาหารและน้ำในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอเพื่อรักษาสุขภาพของสัตว์ให้ เป็นปกติ ไม่คุ้มครอง สัตว์จากสภาพอากาศที่เลวร้ายตามแต่ละสายพันธุ์ของสัตว์ไม่ให้เกิดการดูแลทาง การแพทย์อื่น ๆ ที่เหมาะสม ละทิ้งสัตว์กำพร้าหรือทิ้งสัตว์ใด ๆ บนทางหลวง ทางรถไฟหรือใน สถานที่อื่นใดที่อาจ ทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บ หิว หรือสร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชน หรือการ ส่งเสริม การให้ การสนับสนุนการดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการแข่งขันสัตว์กว่า 2 ไมล์ ยกเว้นการแข่งขัน ความอดทนตามทำนองคลองธรรม ทารุณกรรมสัตว์มีโทษปรับได้ถึง 1,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 34,509.70 บาท)⁵⁴ และ/หรือจำคุกถึง 1 ปีในกรณีที่มีสัตว์ที่ได้รับผลกระทบมากกว่าหนึ่งตัว แต่น้อยกว่า 10 ตัว การทารุณกรรมสัตว์ที่เป็นเหตุจูงใจคือ จงใจหรือเจตนา ฆ่า ทรมาณหรือ ทำร้ายสัตว์ หรือทารุณสัตว์ตั้งแต่ 10 ตัว ขึ้นไป มีโทษปรับสูงสุดถึง 2,500 ดอลลาร์(ประมาณ 86,274.25 บาท)⁵⁴ และ/หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี⁵⁵

อีกทั้งในรัฐแคลิฟอร์เนีย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองสัตว์ของ สหรัฐอเมริกา ในรัฐแคลิฟอร์เนียได้แก่ เจ้าหน้าที่มนุษยธรรมและเจ้าหน้าที่ควบคุมสัตว์ ซึ่งผู้ที่ จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ดังกล่าวนี้ จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรตามที่ กฎหมายกำหนดไว้แล้ว และเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนี้ให้มีอำนาจสั่งทำลายสัตว์ ที่ถูกทอดทิ้งในเมือง เขต อำเภอได้ทุกชนิด ยกเว้นสุนัขและแมว แต่ต้องจัดทำบันทึกข้อมูลและ ความเห็นว่าควรฆ่าหรือนำไปดูแลรักษาในที่ที่เหมาะสม นอกจากนี้หากพบว่าสัตว์ชนิดใดก็ตาม รวมทั้งสุนัขและแมวถูกทอดทิ้งเพราะเหตุแห่งความอ่อนแอ เจ็บป่วย หรือถูกเจ้าของละเลย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวสามารถนำสัตว์เหล่านั้นมาดูแลรักษาได้

กรณีสัตว์ที่ถูกใช้แรงงานอย่างหนักหรือถูกปฏิบัติอย่างทารุณ โหดร้าย และเห็นว่า ควรจะต้องมีการรักษาหรือป้องกันความปลอดภัยเพื่อสุขภาพของสัตว์หรือผู้อื่น ให้เจ้าหน้าที่ มีอำนาจ ยึดสัตว์ดังกล่าวได้ในทันที โดยการนำมาดูแลรักษาจนกว่าสัตว์ดังกล่าวจะอยู่ในสภาพ ที่เหมาะสม ก่อนส่งตัวกลับไปยังเจ้าของให้เจ้าของเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทั้งหมด

กรณีที่มีการขนลงสัตว์โดยใช้ยานพาหนะ ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจควบคุมสัตว์ หรือนำสัตว์ ออกจากยานพาหนะใด ๆ เพื่อความปลอดภัยของสัตว์ได้หากเชื่อว่าสัตว์จะได้รับความทุกข์ ทรมาณจากความร้อน ความเย็น หรือขาดการระบายอากาศ ขาดน้ำและอาหาร อาจทำให้สัตว์ ดังกล่าวพิการหรือตายได้โดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจนำสัตว์ออกจากยานพาหนะ โดยวิธีใดก็ได้ไม่ จำกัดเฉพาะการบุกรุกเข้าไป แต่ต้องทำภายหลังจากที่พยายามหาตัวเจ้าของหรือผู้รับผิดชอบสัตว์

⁵⁴ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁵⁵ Stray Pet Advocacy. (2003). *Cruelty Laws*. (Online). Available: http://straypetadvocacy.org/cruelty_laws.html. [2016, February 19].

แล้ว และให้เจ้าหน้าที่นำสัตว์ที่ยึดไว้ไปยังที่อยู่อาศัยของสัตว์หรือโรงเก็บรักษาสัตว์ ถ้าจำเป็นให้นำสัตว์ส่งโรงพยาบาลหรือสัตว์แพทย์เพื่อรับการรักษาโดยด่วนด้วย⁵⁶

มาตรการบทกำหนดโทษของกฎหมายคุ้มครองสัตว์ในรัฐแคลิฟอร์เนีย (Animal Protection Laws of California) รัฐบาลบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) (The Animal Welfare Act 1966) ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยกฎหมายดังกล่าว ถือเป็นความผิดอาชญากรรม และมีโทษทางอาญา คือจำคุกอยู่ในคุกเขตไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 690,194.00 บาท)⁵⁷ ในเรื่องการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ขณะมีการขนส่งและบรรทุกสัตว์โดยใช้ยานพาหนะ สำหรับผู้ไม่ได้เจตนาหรือไม่ทราบถึงกรณีที่สัตว์นั้นต้องทนทุกข์ทรมาน บาดเจ็บทางร่างกาย และกระทำผิดในส่วนนี้ครั้งแรกปรับ 100 ดอลลาร์ (ประมาณ 3,450.97 บาท)⁵⁷ ต่อสัตว์ 1 ตัว⁵⁸

รัฐออริกอน สหรัฐอเมริกา มีคำสั่งให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดูแลสัตว์ (Reimbursement for Costs of Care Order) กำหนดว่านอกเหนือจากค่าเสียหายทางแพ่งที่ผู้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดจะต้องชดใช้ให้แก่เจ้าของสัตว์ที่ได้รับ ความเสียหายแล้ว กรณีที่สัตว์ที่ถูกทารุณกรรมได้ถูกเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจยึดไว้และส่งมอบให้องค์กรหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมาย ดูแลเลี้ยงดู ในระหว่างดำเนินคดีไม่ว่าสัตว์นั้นมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม กฎหมายในรัฐออริกอน มีข้อกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมดตามความเป็นจริงที่เกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างมีการดำเนินคดีทารุณกรรมสัตว์ให้กับองค์กรหรือบุคคล ให้ที่พัก ดูแล และให้การรักษาทางการแพทย์แก่สัตว์ ซึ่งถูกทารุณกรรมที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้ดูแลและเลี้ยงดูสัตว์นั้น โดยนอกเหนือจากการลงโทษอย่างอื่นที่กำหนดในกฎหมายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดชดใช้ค่าใช้จ่ายตามสมควรที่เกิดขึ้นให้แก่บุคคลหรือองค์กรในการดูแลสัตว์

รัฐออริกอน การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeited / Removal of Animals) กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งริบสัตว์ก่อนที่มีคำตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดได้ เมื่อมีการร้องขอโดยผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง เช่น อัยการ หรือสถานพักสัตว์หรือสถานที่ดูแลสัตว์อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งศาลให้ดูแลสัตว์ที่ถูกยึดมาในชั้นจับกุมกรณีเมื่อศาลมีคำสั่งให้ริบสัตว์แล้ว โดยส่วนใหญ่สัตว์ที่ถูกริบจะถูกส่งให้อยู่ในความดูแลขององค์กรเกี่ยวกับสัตว์ที่มีอำนาจตามกฎหมาย เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่สัตว์นั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ ขาย ให้ หรือการทำการุณยฆาต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าศาลจะ

⁵⁶ สุภัทรา เจริญวุฒิ. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดหลักสวัสดิภาพสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 59-60.

⁵⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Babt). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁵⁸ สุภัทรา เจริญวุฒิ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 56. หน้า 62.

มีคำสั่งในเรื่องดังกล่าวอย่างไร หรือในภายหลังที่มีคำสั่งให้รับสัตว์แล้วองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลสัตว์อาจร้องขอต่อศาล เพื่อดำเนินการกับสัตว์อย่างหนึ่งอย่างใดตามความเหมาะสมก็ได้

3.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทย เริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2443 โดยได้มีการปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้นตามลำดับ เพียงแต่ว่าการแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าว มักเป็นไปในลักษณะที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องและแก้เป็นจุด ๆ กระจัดกระจายกันไปไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า หรือแก้ไขปัญหาในลักษณะที่เป็นการแก้ไขโดยองค์รวมหรือเชิงโครงสร้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 6 เรื่อง ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ทดลอง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เศรษฐกิจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งกฎหมายหรือมาตรการทางกฎหมายที่จะมีผลบังคับใช้นั้นก็ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้ง ต้องสอดคล้องกับข้อบังคับสากล ข้อตกลงระหว่างประเทศหรือมาตรฐานสากลด้วย

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 (2)⁵⁹ กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่พบว่ามีมาตราใดที่มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้โดยตรงเป็นการเฉพาะ แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะมีกล่าวถึงเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงานไว้ มิได้มีมาตราที่บัญญัติรับรองคุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีการบัญญัติกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการรับรอง

⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15).

คุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้หลากหลายฉบับตามบริบท ความเหมาะสมและความจำเป็นในขณะที่มีการตรากฎหมายนั้น ๆ

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 วรรคหนึ่ง จึงกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและเข้าใจได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และในมาตรา 77 วรรคสอง กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้าน และเป็นระบบก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ในมาตรา 77 วรรคสาม ยังกำหนดให้รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น และต้องกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง⁶⁰

และในหมวด 16 เรื่องการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258⁶¹ บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในต่าง ๆ ให้เกิดผล รวมถึงด้านกฎหมายและด้านกระบวนการยุติธรรม สรุปได้ ดังนี้

มาตรา 258 ค ด้านกฎหมาย

กำหนดให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยให้มีกลไกในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยให้สอดคล้องกับหลักการ ตามมาตรา 77 และหลักสากล ให้มีการปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย รวมทั้ง ให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

มาตรา 258 ง ด้านกระบวนการยุติธรรม

กำหนดให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอน ให้มีการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา ให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม ให้มีการ

⁶⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15. หน้า 20.

⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15. หน้า 78 – 79.

เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว ให้มี การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65⁶² ยังได้บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580⁶³ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

ประเด็นเรื่องการปฏิรูปกฎหมาย จัดอยู่ในยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งรัฐต้องดำเนินการปฏิรูปกฎหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เอื้อต่อการพัฒนาและสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติได้ ดังนี้

1) จัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ทันสมัย และเป็นสากล รวมทั้ง การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น โดยออกแบบกฎหมายที่รอบคอบรัดกุมเพื่อแก้ปัญหาอย่างตรงจุด โดยให้มีความสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ในการตรากฎหมายต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

⁶² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15, หน้า 17.

⁶³ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 (ตอนที่ 82 ก), หน้า 69-70.

และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกร็งครัด เท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว

ดังนั้น การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นให้เกิดผลอันพึงประสงค์ในการมีกฎหมายที่ดีและมีเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ และสอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักสากล

3.3.2 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในมาตราต่าง ๆ ของกฎหมายหลากหลายฉบับ หากแต่ยังไม่มีการบัญญัติขึ้นซึ่งบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์เป็นการเฉพาะ และปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับในทางสากลในเรื่องการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์มิให้ถูกทารุณกรรมซึ่งกระทำโดยมนุษย์ อันเป็นผลให้เกิดการรวมตัวกันของภาคเอกชน นำโดยสมาคมป้องกันการทารุณสัตว์แห่งประเทศไทย (Thai Society for the Prevention of Cruelty to Animals) เรียกร้องให้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และนำเสนอกฎหมายดังกล่าว และในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ในการประชุมสมัชชาสามัญทั่วไปของสภาผู้แทนราษฎรได้มีการลงมติเป็นเอกฉันท์โดยไม่มีผู้ใดคัดค้านรับหลักการร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์อย่างจริงจัง

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (The National legislative Assembly) ได้รับหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ ในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2557 และเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ทั้งนี้ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนที่ 87 ก เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยมีผลใช้บังคับในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยจุดมุ่งหมายในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งานหรือใช้ในการแสดง ดังนั้น เพื่อกำหนด

หลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม

โดยมาตรการในการคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 20 กำหนดให้ผู้ใดกระทำการใดๆ อันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร⁶⁴ และหากฝ่าฝืนผู้กระทำการจะต้องมีโทษตามมาตรา 31 คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁵

ส่วน “สัตว์” ที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปตามบทบัญญัติศัพท์มาตรา 3 หมายถึง สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด⁶⁶ ซึ่งผลของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ฉบับนี้ย่อมจะทำให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทารุณกรรมอย่างเช่นที่ผ่านมานในอดีต

บทกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีดังนี้

1) มาตรา 31 กำหนดให้ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) มาตรา 32 กำหนดให้เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

⁶⁴ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 20 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร

⁶⁵ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 31 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁶⁶ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดงหรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตามและให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

3) มาตรา 33 กำหนดให้กรณีที่ศาลได้พิพากษาลงโทษผู้ใดตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32 หากศาลเห็นว่าทำให้สัตว์นั้น ยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดต่อไป สัตว์นั้นอาจถูกทารุณกรรม หรือได้รับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่เหมาะสมอีก ศาลอาจสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์นั้นต่อไป

4) มาตรา 34 กำหนดให้ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

5) มาตรา 35 กำหนดให้บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน 15 วัน ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสองให้ดำเนินคดีต่อไป

นับแต่พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้ไปแล้วนั้น ได้มีการตรากฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ออกประกาศเพิ่มเติม จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่

1) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของสัตว์และเจ้าของสัตว์ รวมทั้งกำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม ได้แก่ มีการจัดการด้านอาหารและน้ำให้มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมแก่ชนิด อายุของสัตว์ที่เลี้ยง มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีการป้องกันและควบคุมโรค ไม่ทำให้สัตว์เกิดความเครียด เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมาน และจัดให้สัตว์ได้มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์⁶⁷

⁶⁷ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561. (2561, 12 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 134 ง. หน้า 3.

ข้อ 4 สัตว์ที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสม ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้สัตว์ได้รับอาหารและน้ำในปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมแก่ประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์ ในกรณีเลี้ยงสัตว์เป็นกลุ่มควรแน่ใจว่าสัตว์แต่ละตัวได้รับอาหารและน้ำอย่างทั่วถึง

2) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสุนัขในสถานที่เพาะพันธุ์สุนัข พ.ศ. 2563

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของสถานที่เพาะพันธุ์สุนัขและเจ้าของสุนัข รวมทั้ง กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องจัดสวัสดิภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการด้านอาหารและน้ำที่มีคุณภาพ มีปริมาณและความถี่ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงพันธุ์ อายุ ขนาดและสภาพร่างกายของสัตว์ การจัดการด้านที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งโรงเรือนหรือกรงเลี้ยง รวมทั้งพื้นที่เลี้ยงและพื้นที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมตามสายพันธุ์ มีสภาพแวดล้อมที่ถูกละเลย มีการจัดการด้านสุขภาพอนามัยตามระบบป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลของสุนัขทุกตัว จัดให้สุนัขสามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ มีการจัดการเกี่ยวกับใช้พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ การดูแลสุนัขท้อง แม่สุนัขและลูกสุนัขที่เหมาะสม และมีมาตรการรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินที่อาจมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพอย่างร้ายแรง เช่น เหตุการณ์น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือโรคระบาด⁶⁸

3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของสถานที่เพาะพันธุ์แมวและเจ้าของแมว รวมทั้งกำหนดให้เจ้าของแมวต้องจัดสวัสดิภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการด้านอาหารและน้ำที่มีคุณภาพ ปริมาณและความถี่ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงพันธุ์ อายุ ขนาดและสภาพร่างกายของสัตว์ การจัดการด้านที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งกรงเลี้ยงหรือพื้นที่เลี้ยงที่เหมาะสมตามสายพันธุ์ มีสภาพแวดล้อมที่ถูกละเลย มีการจัดการด้านสุขภาพอนามัยตามระบบป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลของแมวทุกตัว จัดให้แมวสามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ มีการจัดการเกี่ยวกับใช้พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ การดูแลแมวท้อง แม่แมวและ

(2) จัดให้สัตว์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและความปลอดภัยของสัตว์

(3) จัดให้สัตว์มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการจัดการในการควบคุมป้องกันโรคที่เหมาะสม และให้การรักษามือสัตว์ป่วยหรือบาดเจ็บโดยไม่ชักช้า

(4) จัดการไม่ให้สัตว์ได้รับความเครียด หวาดกลัว เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) จัดให้สัตว์ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและพละกำลังของสัตว์

⁶⁸ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสุนัขในสถานที่เพาะพันธุ์สุนัข พ.ศ. 2563. (2563, 18 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 296 ง), หน้า 12-16.

ลูกแมวที่เหมาะสม และมีมาตรการรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินที่อาจมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพอย่างร้ายแรง เช่น เหตุการณ์น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือโรคระบาด⁶⁹

4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของปางช้าง เจ้าของช้างและควาญช้าง รวมทั้งกำหนดให้เจ้าของช้างและควาญช้างต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้างให้ได้รับการดูแลให้มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหารและน้ำอย่างเพียงพอ มีความสุขและช้างแต่ละเชือก การใช้ช้างเพื่อทำงานหรือเพื่อการแสดงต้องเป็นไปตามที่กำหนด มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลของช้างทุกเชือก การควบคุมหรือบังคับช้างต้องกระทำอย่างเหมาะสม และต้องมีมาตรการรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินกรณีต่าง ๆ⁷⁰

3.3.3 ประมวลกฎหมายอาญา

เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม ดังนั้น กฎหมายจึงบัญญัติคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกกระทำทารุณกรรมไว้ ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ความผิดลหุโทษ ได้บัญญัติห้ามการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในมาตรา 381 ถึงมาตรา 382 กล่าวคือ

มาตรา 381 กำหนดให้ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷¹

มาตรา 382 กำหนดให้ผู้ที่ใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ขราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷²

⁶⁹ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563. (2563, 18 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 296 ง), หน้า 17-21.

⁷⁰ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563. (2563, 18 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 296 ง), หน้า 22-24.

⁷¹ อตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558.

⁷² อตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558.

นอกจากความผิดที่คนกระทำต่อสัตว์แล้ว ประมวลกฎหมายอาญายังมีความผิดที่เอาโทษแก่ผู้ควบคุมสัตว์ที่ปล่อยปลະละเลยให้สัตว์ของตนกระทำอันตรายต่อผู้อื่นด้วย ตามมาตรา 377 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปล่อยปลະละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพังในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามบริบทของประมวลกฎหมายอาญาแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญานั้นมุ่งจะป้องปรามความผิดที่เกี่ยวกับสัตว์และคนทั้งสองทาง คือ การที่คนกระทำต่อ สัตว์ ได้แก่การกระทำทารุณต่อสัตว์ ซึ่งรวมถึงการใช้ให้สัตว์ทำงานโดยไม่สมควร และความผิดที่ สัตว์กระทำต่อคนที่เกิดจากการปล่อยปลະละเลยสัตว์ให้เป็นอันตรายหรือก่อความเสียหายต่อผู้อื่นด้วยแต่ในกรณีหลังนั้นเนื่องจากกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับต่อคนเท่านั้น ความผิดจึงไปตกแก่ผู้ควบคุมสัตว์นั้นแทน

3.3.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติเรื่องละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ได้กำหนดให้ผู้ที่จะฟ้องหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหาย ไม่ว่าจะเป็ความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย⁷³ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะใช้บังคับในกรณีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่เจ้าของสัตว์จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้สัตว์ได้รับอันตรายบาดเจ็บ หรือเจ็บป่วย เท่านั้น โดยมีได้ครอบคลุมไปถึงกรณีที่เจ้าของสัตว์นั้นๆ เป็นผู้กระทำให้สัตว์ของตนเองเกิดบาดเจ็บหรือตายแต่อย่างใด

⁷³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 420 บัญญัติว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

3.3.5 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548⁷⁴

ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัขในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะแวดล้อมความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของประชาชน ป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญหรืออันตรายจากการเลี้ยงสุนัขตลอดจนอันตรายที่เกิดจากเชื้อโรคจากสุนัข ซึ่งได้กำหนดมาตรการควบคุมการเลี้ยงสุนัขและหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสุนัข เช่น เรื่องอาหาร ความสะอาด และหากเจ้าของสุนัขไม่สามารถเลี้ยงสุนัขได้เป็นการชั่วคราวจะต้องจัดให้มีผู้ดูแลความเป็นอยู่ของสุนัขให้เป็นปกติสุข ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดสวัสดิภาพสัตว์ กล่าวคือเพื่อให้สัตว์ปราศจากความหิว กระจายและการให้อาหารที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องจัดให้มีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในสุนัข⁷⁵ เพื่อป้องกันอันตรายจากโรคที่เกิดจากสุนัขมาสู่คน ตลอดจนในกรณีที่มีเหตุควรสงสัยว่าเป็นโรคอันเป็นอันตรายแก่สุขภาพของประชาชนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติคุ้มครองสัตว์เพื่อป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ผ่านมานั้น อาจแทรกอยู่ตามกฎหมายต่าง ๆ หลายฉบับ แต่ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองสัตว์โดยทั่วไปมิให้ถูกทารุณกรรมได้อย่างแท้จริง จนกระทั่งได้บัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ทุกชนิด มิให้สัตว์นั้นถูกทารุณกรรมและให้สัตว์ได้รับการปฏิบัติที่ดีจากมนุษย์ตามหลักการจัดสวัสดิภาพสัตว์

⁷⁴ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548. (2548, 7 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 (ตอนพิเศษ 140 ง), หน้า 4.

ข้อ 16 ในการเลี้ยงสุนัข เจ้าของสุนัขต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) จัดสถานที่เลี้ยงตามความเหมาะสมของสุนัข โดยมีขนาดเพียงพอแก่การดำรงชีวิตของสุนัขมีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอ มีระบบการระบายน้ำและกำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะกรณีเป็นสุนัขควบคุมพิเศษจะต้องเลี้ยงในสถานที่ หรือกรงที่สุนัขไม่สามารถเข้าถึงบุคคลภายนอก และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังโดยสังเกตได้อย่างชัดเจน

(2) ควบคุมสุนัขมิให้ออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม

(3) ควบคุมดูแลสุนัขมิให้ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ เช่น ก่อให้เกิดเสียงดังติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ๆ เป็นต้น

๑๓๑

๑๓๑

⁷⁵ ภูมิคุ้มกันโรค หมายถึง ร่างกายมีความต้านทานเกิดจากมีกลไกป้องกันหรือต่อต้านโรคใดโรคหนึ่ง โดยเฉพาะ และภูมิคุ้มกันโรคนี้อาจจะเป็นเพียงชั่วคราวหรือตลอดไปก็ได้

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

โดยหลักคุณธรรมที่ว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ และได้รับการดูแลมิให้ถูกกระทำทารุณกรรม หรือถูกฆ่าโดยไม่มีเหตุจำเป็น และควรที่จะได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพให้ปราศจากความหิว กระจาย ขาดสารอาหาร ความเจ็บป่วย ทุกข์ทรมาน โดยเจ้าของและผู้เลี้ยงสัตว์ ต้องจัดสวัสดิภาพ ให้แก่สัตว์ให้เหมาะสมตามชนิดและประเภทสัตว์ อีกทั้งสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของจะต้องได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทารุณกรรมเช่นกัน ซึ่งปัจจุบันมีการนำสัตว์มาเลี้ยงเพื่อการค้าและการแสดง การประกอบกิจการดังกล่าวต้องคำนึงถึงการจัดสวัสดิภาพและการป้องกันมิให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่อาจเกิดแก่สัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดูและการใช้สัตว์ประกอบกิจการ

กฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์นั้น ถือได้ว่าเป็นกฎหมาย ที่มีบทบัญญัติสำคัญอย่างมากต่อบรรดาสัตว์ต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายนั้น เนื่องด้วย กฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อห้าม มิให้บุคคลมีการกระทำใด ๆ ที่เป็นผลทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทรมาน โดยไม่จำเป็นและไม่มี เหตุอันสมควร ซึ่งสาระสำคัญของกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไม่ว่าจะเป็นประเภทของ สัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครอง ลักษณะของการทารุณกรรมสัตว์หรือวิธีการทารุณกรรมสัตว์ รวมถึง กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย หรือบทลงโทษที่บัญญัติอยู่ในกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของแต่ละประเทศ ย่อมมีความเหมือนและแตกต่างกันออกไป และสามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างกฎหมายของต่างประเทศกับของ ประเทศไทยในเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ในความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ได้ ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาการดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์และการระบุตัวเจ้าของสัตว์

ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2557 คือ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์ในการให้ความคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกกระทำทารุณกรรม และกำหนดให้เจ้าของสัตว์จะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์¹ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ทำหน้าที่ในการเสนอข้อบัญญัติ แผน มาตรการและแนวทางที่สร้างความตระหนักในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ต่อรัฐมนตรีเสนอความเห็นในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

การออกประกาศตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ และติดตามการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์อีกด้วย ทั้งยังกำหนดให้คณะบุคคลหรือนิติบุคคลใดที่มีวัตถุประสงค์ หรือดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์ และไม่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือแสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ หรือสถานสงเคราะห์ต่อนายทะเบียนเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้างต้น อันจะเป็นการส่งเสริมให้มืองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือดูแลสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของหรือถูกทอดทิ้ง นอกจากนี้ สารระสำคัญหลักของพระราชบัญญัตินี้ คือการกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษทั้งปรับหรือจำคุก

ทั้งนี้ ในส่วนของการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้อำนาจแก่รัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ในการออกประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ในประเภทต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่เป็นเจ้าของสัตว์หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์ได้ทราบถึงความชัดเจนของข้อปฏิบัติที่จะถือเป็นเกณฑ์ให้บุคคลดังกล่าว สามารถปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการจัดสวัสดิภาพสัตว์ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4

¹ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 22 บัญญัติว่า เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการจัดสวัสดิภาพสัตว์ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561 ประกาศกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสุนัขในสถานที่เพาะพันธุ์สุนัข พ.ศ. 2563 ประกาศกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563 และประกาศกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563

เมื่อศึกษาถึงกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องของการจัดการสวัสดิภาพสัตว์เทียบกับกฎหมายของประเทศไทยแล้ว พบว่า กฎหมายทั้งของต่างประเทศและของไทยมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการจัดการสวัสดิภาพสัตว์ที่เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ไว้อย่างชัดเจนที่คล้ายกัน ได้แก่ การจัดการเรื่องอาหารและน้ำ การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์ สุขอนามัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการป้องกันโรคระบาดจากสัตว์

ตารางที่ 1 การดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์และความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์

ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	สหราชอาณาจักร	รัฐนิวเซาท์เวลส์ออสเตรเลีย
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561	พระราชบัญญัติว่าด้วย สวัสดิภาพสัตว์และ การจัดการสัตว์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516)	พระราชบัญญัติว่าด้วย สวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549)	พระราชบัญญัติสัตว์เลี้ยง ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541)
การจัดสวัสดิภาพสัตว์และความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์			
<p>ข้อ 4</p> <p>(1) จัดให้สัตว์ได้รับอาหารและน้ำใน ปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมแก่ ประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุ ของสัตว์ ในกรณีเลี้ยงสัตว์เป็นกลุ่มควร แน่ใจว่าสัตว์แต่ละตัวได้รับอาหารและ น้ำอย่างทั่วถึง</p> <p>(2) จัดให้สัตว์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและความ ปลอดภัยของสัตว์</p> <p>(3) จัดให้สัตว์มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการจัดการในการควบคุมป้องกันโรค</p>	<p>มาตรา 7</p> <p>(1) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องดูแล สุขภาพ และความปลอดภัยของสัตว์ของ ตนให้สอดคล้องกับประเภทและลักษณะ นิสัยของสัตว์นั้น ๆ ด้วย</p> <p>(2) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องป้องกัน มิให้สัตว์ของตนก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อชีวิตของผู้อื่น และก่อความรำคาญ ให้กับผู้อื่น</p> <p>(3) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องจัดให้มี การคุมกำเนิดสัตว์ของตนเพื่อป้องกันมิ</p>	<p>มาตรา 9</p> <p>(a) การ ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ เหมาะสม</p> <p>(b) การได้รับอาหารที่เหมาะสม</p> <p>(c) ความสามารถที่จะมีพฤติกรรม แสดงออกได้ ตามลักษณะของสายพันธุ์</p> <p>(d) การมีที่อยู่อาศัย หรือการ ได้อยู่ ร่วมกับสัตว์อื่นๆ</p> <p>(e) ได้รับการปกป้องดูแลไม่ให้ได้รับ ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน อាក รบาดเจ็บหรือเป็น โรค</p>	<p>มาตรา 8</p> <p>สุนัขและแมว ต้องได้รับการฝังไมโครชิพเมื่อมีอายุ 12 สัปดาห์ขึ้นไปมาตรา 9 เจ้าของสัตว์จะต้องนำสัตว์ไปขึ้น ทะเบียนกับหน่วยงานท้องถิ่นเมื่อสัตว์ นั้นมีอายุ 6 เดือน</p>

ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	สหราชอาณาจักร	รัฐนิวเซาท์เวลส์ออสเตรเลีย
<p>ที่เหมาะสม และให้การรักษาเมื่อสัตว์ป่วยหรือบาดเจ็บโดยไม่ชักช้า</p> <p>(4) จัดการไม่ให้สัตว์ได้รับความเครียด หวาดกลัว เจ็บปวดหรือทรมานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(5) จัดให้สัตว์ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและพลานามัยของสัตว์</p>	<p>ให้สัตว์ดังกล่าวเพิ่มจำนวนโดยปราศจากการควบคุม</p> <p>(4) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดในสัตว์ของตน และต้องระวังการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เพื่อป้องกันโรคระบาดจากสัตว์</p> <p>(5) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องกระทำการเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสัตว์ของตน อาทิ การฝังไมโครชิพในสัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าสัตว์ตัวใดอยู่ในครอบครองของบุคคลใด</p> <p>มาตรา 26 – 33</p> <p>กรณีการเลี้ยงสัตว์ที่รัฐกำหนด ให้เป็นสัตว์อันตราย ผู้ที่จะเลี้ยงสัตว์จะต้องขออนุญาต รวมทั้ง ต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์หนีออกมาภายนอก และต้องป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์อันตรายดังกล่าว</p>	<p>มาตรา 11</p> <p>กำหนดห้ามมิให้บุคคลขายหรือให้สัตว์เป็นรางวัลแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เว้นแต่เป็นการมอบให้กันภายในครอบครัว</p> <p>มาตรา 13</p> <p>กำหนดหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตหรือจดทะเบียน</p> <p>สำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์</p>	

อย่างไรก็ตาม พบข้อกฎหมายที่มีความแตกต่างจากของประเทศไทยที่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์และการจัดการสัตว์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) ของประเทศญี่ปุ่นนั้น มีการกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ที่ว่า เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องกระทำการเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสัตว์ของตน เช่น การฝังไมโครชิพในสัตว์² ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่ามีสัตว์ตัวใดอยู่ในครอบครองของบุคคลใด เช่นเดียวกับรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ที่กำหนดให้ผู้เลี้ยงต้องนำสุนัขและแมวไปเข้ารับการฝังไมโครชิพเมื่อมีอายุ 12 สัปดาห์ขึ้นไป และจะต้องนำสัตว์ไปขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานท้องถิ่นเมื่อสัตว์นั้นมีอายุ 6 เดือน³ และผู้ที่เลี้ยงสัตว์ดุหรือสัตว์อันตรายในประเทศญี่ปุ่นจะต้องขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดในการเลี้ยงสัตว์นั้น และต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ของตนหนีออกมาภายนอก รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์อันตรายดังกล่าวด้วย หากมีผู้ที่เลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน⁴ (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁵ และในสหราชอาณาจักรมีการกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตหรือจดทะเบียนสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ และห้ามมิให้บุคคลขายหรือให้สัตว์เป็นรางวัลแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เว้นแต่เป็นการมอบให้กันภายในครอบครัว⁶ เช่นเดียวกับอนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงที่กำหนดให้ห้ามมิให้ขายสัตว์เลี้ยงแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง⁷ ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3

ทั้งนี้ แม้ว่า มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และข้อ 3 ของประกาศกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ ทั้ง 4 ฉบับ ได้มีการบัญญัติศัพท์ที่ให้ความหมายของคำว่า “เจ้าของสัตว์” ไว้ แต่ในทางปฏิบัติจะมีการพิสูจน์ทราบหรือระบุตัวเจ้าของสัตว์ได้อย่างไรว่าใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองสัตว์นั้นโดยแท้จริง โดยเฉพาะกรณีของสัตว์เลี้ยงเช่นสุนัขและแมว ซึ่งเป็นปัญหาคู่สังคมไทยสำหรับผู้คนที่มียานเลี้ยงทาวนเฮาส์หรืออาคารชุดที่ได้มาอาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมาก

² Act on Welfare and management Animals 1973. Article 7.

³ Companion Animals Act 1998. Section 8.

⁴ Act on Welfare and management Animals 1973. Article 26-27, 45.

⁵ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ข้อมูลจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย. *ข้อมูลสถิติอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก : <http://www.bot.or.th/>. [2566, 21 เมษายน].

⁶ Animal Welfare Act 2006.

⁷ European Convention for the Protection of Pet Animals.

ก็จะพบเจอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงเหล่านี้ ที่อาจพบกรณีที่เจ้าของสัตว์นั้น ไม่ต้องการที่จะรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงของตน ไม่มีการใส่ปลอกคอ และปล่อยให้สุนัขหรือแมวของตนออกนอกบ้านหรือเที่ยวเล่นอยู่ในที่สาธารณะ หากสุนัขหรือแมวนั้นก่อความเสียหายให้แก่ผู้อื่นก็จะปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยอ้างว่าตนเป็นเพียงผู้ให้อาหารสัตว์นั้น ไม่ใช่เจ้าของก็ได้ เป็นเสมือนเจ้าของสัตว์อำพราง เพื่อจะได้ไม่ต้องมีความรับผิดชอบใดๆ ในทางกฎหมาย⁸ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการปล่อยปละละเลยของคนที่เป็นอดีตเจ้าของสัตว์ทำให้มีสุนัขและแมวจรจัด หรือกรณีสัตว์ไม่มีเจ้าของแต่มีผู้อุปการะให้อาหารจนสัตว์นั้นเป็นสัตว์ติดที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นและอาจก่ออันตรายทั้งร่างกายและทรัพย์สินให้แก่บุคคลอื่น

ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้ก็อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหากรณีการละเลยเจ้าของสัตว์ที่แท้จริง เพื่อให้เจ้าของสัตว์สามารถดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่เหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสัตว์หากเกิดการกระทำใด ๆ ที่ผิดต่อกฎหมาย ทั้งนี้ การแก้ปัญหาคำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์กรณีการละเลยเจ้าของสัตว์ที่ดีและเป็นไปได้ที่สุดในทางปฏิบัติ ก็คือ ควรต้องมีการขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง โดยหากเจ้าของสัตว์ไม่มาขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงก็จะไม่สามารถครอบครองหรือดูแลสัตว์เลี้ยงนั้นได้

4.2 ปัญหาการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร

การกระทำอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์เกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์นั้น เห็นว่า เจ้าของสัตว์ต้องดูแลสัตว์ โดยต้องมีความรับผิดชอบในการหาอาหาร และน้ำดื่มให้กับสัตว์อย่างเพียงพอ ถูกต้องตามสุขลักษณะ ตามในบริบทของคำว่า การให้อาหารที่ไม่ถูกต้องนั้น รวมถึงวิธีการให้อาหารที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของสัตว์ต่าง ๆ ด้วย เช่น การให้อาหารที่น้อยเกินไปหรือให้จำนวนที่มากเกินไปเกินความต้องการแก่สัตว์ หรือภาชนะที่ใช้ในการให้อาหารแก่สัตว์นั้นไม่เหมาะสม ทั้งนี้จะต้องตีความรวมถึงความรับผิดชอบในมาตรฐานของอาหารสัตว์ชนิดต่าง ๆ เพื่อที่สัตว์นั้นจะได้รับอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และได้รับประโยชน์จากสารอาหารนั้นครบถ้วนตามความเหมาะสม พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีจุดมุ่งหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ คือ เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ที่นำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและ

⁸ นพดล ปรกรณ์นิมิตติ. *กฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ บทสะท้อนมุมมองที่หายไปต่อกรณีเจ้าของสัตว์อำพราง*. มติชนออนไลน์. เข้าถึงได้จาก : https://www.matichon.co.th/columnists/news_537938 [2566, 2 เมษายน].

ชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง ดังนั้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม โดยการกำหนดการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของเจ้าของสัตว์นั้น

สัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครอง เป็นไปตามมาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยง เพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิใช่เจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งผลของพระราชบัญญัตินี้ทำให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทารุณกรรมอย่างเช่นที่เป็นมาในอดีต

การปล่อยปละ ละเลยสัตว์ หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร นั้น ได้มีการกำหนดในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 23 บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองให้แก่ผู้ซึ่งประสงค์จะนำสัตว์ไปดูแลแทน”

ตัวอย่างการกระทำที่เกี่ยวกับการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ได้แก่

1) กรณีเจ้าของทิ้งแมว 12 ตัวไว้ในบ้าน ปล่อยอดอาหาร จนสุดท้ายกินกันเอง

เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2566 ชาวบ้านที่อาศัยในหมู่บ้านพัทยารุ่งเรือง ต.หนองปรือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ร้องต่อผู้สื่อข่าวหลังมีเจ้าของบ้านขังแมวจำนวน 12 ตัว ไว้ในบ้านเลขที่ 50/50 ซ.6/2 ในหมู่บ้านดังกล่าว จนอดอาหารต้องกินเนื้อกันเอง จนชาวบ้านต้องเข้าไปช่วยและมีแมวรอด 3 ตัว ชาวบ้านจึงเก็บมาเลี้ยงดู โดยผู้สื่อข่าวได้เดินเข้าสำรวจภายในบ้านพบว่า มีแต่กลิ่นเหม็นไปทั่ว ภายในบ้านมีจำนวน 2 ห้องนอน พบว่ามีขังแมวอยู่ นอกจากนั้น ยังพบซากแมวที่เหลือแต่โครงกระดูกจำนวนหลายโครง และพบแมวที่นอนตายภายในบ้านอีก

ด้านนางสาวราญเล่าว่า ข้างบ้านหลังที่ติดกับบ้านที่ขังแมวมาบอกว่ามีกลิ่นเหม็นนำออกมาจนทนไม่ได้ ตนเองพร้อมชาวบ้านคนอื่นก็เลยหุบประตูรั้วด้านหน้าแล้วเข้าไป พบว่าแมวส่วนใหญ่เสียชีวิตและเหลือแต่โครงกระดูก จึงได้เดินดูพบว่ายังมีแมวอีก 3 ตัวยังไม่ตาย จึงนำออกมาและชาวบ้านได้ขนนำไปเลี้ยง นางสาวราญ ยังเล่าเพิ่มเติมว่า แต่ก่อนบ้านหลังดังกล่าวมีคนอยู่

เจ้าของบ้านก็เลี้ยงแมวมากกว่า 3 ปี แต่เจ้าของบ้านเขาก็ทำความสะอาดไม่มีปัญหาอะไร แต่มาก่อนหน้านี้ประมาณ 2 เดือน เจ้าของบ้านได้ย้ายออกไปแต่ไม่เอาแมวที่เลี้ยงไปด้วยประมาณ 12 ตัว ปล่อยทิ้งไว้ ไม่มีอาหารให้แมวกิน มันก็หิวจนกินเนื้อกันเอง ทั้งนี้ ก่อนหน้าที่ตนเองจะเข้าไปดูได้ โทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.หนองปรือให้มาตรวจสอบ ตำรวจก็มาแต่ไม่เข้าไปบอกเพียงว่า นึกว่ามีคนตาย แมวตายตำรวจจะทำอะไรได้ ซึ่งตนเองก็งงเหมือนกัน จึงได้ร้องมายังผู้สื่อข่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยดำเนินการ เพราะแมวที่เหลืออีกตัวนั้นยังมีบาดแผล และยังคงรักษาอาการบาดเจ็บ⁹

2) “วอชด็อก” เอาผิดเจ้าของเพจรับเงินช่วยเหลือหมาแมว ปล่อยสัตว์ตายคาบ้าน
 คืบหน้ากรณีมูลนิธิวอชด็อกไทยแลนด์ พบหมาแมวถูกทิ้งตายคาบ้านของเจ้าของเพจที่เปิดรับบริจาคเงินช่วยเหลือหมาแมว ล่าสุดเตรียมเอาผิดเจ้าของข้อหาทารุณกรรมสัตว์ โดยฝ่ายกฎหมายมูลนิธิฯ ให้ข้อมูลกับทีมข่าวพีพีทีวีว่า หลังจากเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2565 ที่ผ่านมามูลนิธิฯ พร้อมด้วยกรมปศุสัตว์ ได้เข้าไปช่วยเหลือหมาแมว ที่ถูกเจ้าของเพจเลี้ยง และเปิดรับบริจาคเงินช่วยเหลือ ทิ้งไว้จนหมาแมวตายคาบ้าน สามารถขนย้ายช่วยเหลือหมาแมว ที่ยังรอดชีวิตได้ 71 ตัว แบ่งเป็นหมา 5 ตัว และแมว 66 ตัว ขณะนี้ทั้งหมดถูกส่งไปที่โรงพยาบาลสัตว์วัชรพล เพื่อรักษาและตรวจร่างกายอย่างละเอียด จากนั้นสัตว์แพทย์วินิจฉัยอาการของสัตว์ทุกตัวโดยออกเป็นเอกสารมอบให้กับมูลนิธิฯ คาดจะแล้วเสร็จภายใน 2 สัปดาห์ ขณะเดียวกัน มูลนิธิฯ ยังประสานกับเจ้าหน้าที่กู้ภัย ให้เข้าไปเก็บซากของหมาแมว ที่ถูกปล่อยทิ้งให้นอนตายอยู่ภายในบ้านเพิ่มเติม โดยข้อมูลทั้ง 2 ส่วนนี้ จะถูกนำไปใช้เป็นหลักฐานที่มูลนิธิฯ นำส่งพนักงานสอบสวน ประกอบสำนวนในสำนวนคดี ที่มูลนิธิฯ แจ้งความเอาผิดกับเจ้าของบ้านในข้อหาทารุณกรรมสัตว์ ส่วนข้อหาอื่น เช่น ปล่อยทิ้ง ต้องเป็นหน้าที่ของประชาชน หรือคนที่บริจาคเงินให้กับเพจดังกล่าว เป็นผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษเอง ส่วนการดูแลหมาแมว ทั้ง 71 ตัว ซึ่งรักษาอยู่ในโรงพยาบาลสัตว์ ในกรณีที่รักษาจนหายดีแล้ว ทั้งหมดจะถูกส่งต่อไปยังมูลนิธิอนุรักษ์ช้างและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่¹⁰

3) เฟนเพจเฟซบุ๊ก WATCHDOG THAILAND เปิดเผยเรื่องราวน่าสะเทือนใจคนรักสัตว์ หลังได้รับแจ้งจากอาสาประชาชนว่า “เจ้าของหมาแมวนับกว่า 20 ชีวิต ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง

⁹ สยามรัฐออนไลน์. (2566). *ชาวบ้านสุดทน แมว 12 ตัว ถูกขังไว้ในบ้านอดอาหารนานกว่า 2 เดือน จนต้องกินเนื้อกันเอง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://siamrath.co.th/n/417238> [2566, 6 มีนาคม].

¹⁰ PPTV online. (2565). *“วอชด็อก” เอาผิดเจ้าของเพจรับเงินช่วยเหลือหมาแมว ปล่อยสัตว์ตายคาบ้าน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/184043> [2566, 6 มีนาคม].

ของ ต.แพรกา อ.เมืองสมุทรปราการ พบเห็นสุนัขและแมวทั้งหมดที่เจ้าของบ้านนำมาเลี้ยงในบ้าน หลังดังกล่าวมานานนับปี กระทั่งสังเกตว่าสุนัขและแมวถูกเจ้าของทอดทิ้ง นาน ๆ ครั้งจะกลับมาบ้าน และให้อาหาร ซึ่งแต่ละครั้งทิ้งระยะนานนับเดือน อาสาจึงเข้ามาช่วยเหลือสุนัขและแมวทั้งหมด ด้วยการสอดอาหารให้ตามมีตามเกิด พร้อมพยายามติดต่อเจ้าของบ้านจนแน่ใจว่าไม่มีวันกลับมาอีกแล้ว”

ต่อมาทีมงานประสาน นายสัตวแพทย์แดนชัย นุใหม่ สารวัตรกรมปศุสัตว์ พร้อม นายมนัสกิจ พลศรี นายสัตวแพทย์ชำนาญการ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรปราการ ดำรวจ สภ. เมืองสมุทรปราการ อบต.แพรกา และ The hope Thailand เข้าร่วมตรวจสอบและตัดกุญแจประตู รั้วก่อนเข้าไปภายในห้องโถงในบ้านพบสุนัข 6 ตัว และที่หลุดออกมาข้างนอกอีก 2 ตัว รวม 8 ตัว จึงยิงยาสลบเพื่อจับเข้ากรง จากนั้นเข้าช่วยเหลือแมวซึ่งถูกขังไว้บนชั้นสองของบ้านอีกจำนวน 10 ตัว โดยอาสาที่เตรียมประสานบ้านพักสี่ขาเพื่อหมาจรป่าไว้แล้วสำหรับสุนัข 8 ตัว ส่วนแมวอาสา นำไปดูแลรักษาที่บ้านตนเอง ทั้งนี้ร่วมประสานนำส่งในการดูแลช่วยเหลือโดย The hope Thailand

ทั้งนี้ นายสัตวแพทย์แดนชัย เข้าแจ้งความกับตำรวจ สภ. เมืองสมุทรปราการ ให้ ดำเนินคดีเจ้าของบ้านในข้อหาทารุณกรรมสัตว์ มาตรา 20 และปล่อยทิ้งสัตว์ให้พ้นภาวะ มาตรา 23 ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น เจ้าของได้ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ อุดอาหาร เจ็บป่วย และทอดทิ้งไป¹¹

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ในเรื่องของการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ถือเป็นเรื่องที่โหดร้ายมากสำหรับสัตว์ที่ถูกกระทำทารุณกรรม เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 23 แล้วเห็นว่า เมื่อเจ้าของสัตว์ได้กระทำความผิดตามมาตรา 23 ในเรื่องการปล่อย ละเลยสัตว์ของตนเองแล้ว มีบทกำหนดโทษในมาตรา 32 กำหนดว่า เมื่อเจ้าของสัตว์หรือผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ผู้วิจัยมีความเห็นว่าบทลงโทษที่นำมา บังคับใช้กับเจ้าของสัตว์ผู้กระทำความผิดนั้น มีเพียงโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทเท่านั้น ไม่มีโทษจำคุกหรือบทลงโทษอื่นใดที่ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเลย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมาย ของต่างประเทศแล้วพบว่ากฎหมายของต่างประเทศนั้นมีบทลงโทษที่รุนแรงกว่า เช่น กฎหมายของ เครือรัฐออสเตรเลีย กำหนดว่า กรณีบุคคลที่ดูแลสัตว์หรือเจ้าของสัตว์ทอดทิ้งหรือปล่อยสัตว์ไว้

¹¹ ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *ขังลี้มหมาแมวเกือบ 20 ชีวิต! เจ้าของปิดบ้านหายเงียบ เจอข้อหาทารุณสัตว์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/society/1246262> [2566, 6 มิถุนายน].

ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผล บุคคลนั้นมีความผิดและต้องรับโทษปรับสูงสุด ถึง 22,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 527,580.00 บาท)¹² และจำคุกเป็นเวลา 1 ปี และกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น กำหนดไว้ในมาตรา 44 ว่า กรณีที่ไม่ให้อาหารหรือน้ำ ทรมาณสัตว์ กักขังในที่ซึ่งทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์คุ้มครองลดลง อ่อนแอลงหรือเป็นโรค หรือไม่ทำแผลให้ ในกรณีที่สัตว์คุ้มครองได้รับบาดเจ็บ หรือไม่ทำการเก็บข้อมูลหรือซากศพของสัตว์ของตนซึ่งตนเป็นเจ้าของหรือทอดทิ้งสัตว์ ผู้นั้นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)¹³ เป็นต้น

ดังนั้น ในเรื่องของการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร กฎหมายในประเทศไทย ได้มีการบัญญัติในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่ในเรื่องของบทลงโทษต่อเจ้าของสัตว์ผู้ที่กระทำความผิดนั้น กลับมีเพียงโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทเท่านั้นเอง ผู้วิจัยมองว่าบทลงโทษดังกล่าวยังไม่มีความรุนแรงมากเพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเทศไทยควรที่จะนำบทลงโทษในเรื่องของการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรของต่างประเทศมาปรับใช้ เพื่อให้กฎหมายใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3 ปัญหาบทกำหนดโทษในเรื่องการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพของสัตว์

เมื่อพิจารณาห้บทกฎหมายในส่วนของประเทศไทยแล้ว เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้ลงโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ของเจ้าของสัตว์นั้น ตามมาตรา 32 บัญญัติว่า

“เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรี ประกาศ กำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท”

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าบทกำหนดโทษในเรื่องดังกล่าวนี้มีอัตราที่ค่อนข้างต่ำ เพราะมีเพียงโทษปรับเท่านั้น จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายหรือการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในเรื่องดังกล่าวกับต่างประเทศ เพราะในต่างประเทศได้มีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาโดยเฉพาะและมีบทกำหนดโทษที่รุนแรงกว่า

¹² เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bah). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹³ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bah). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศในเรื่องบทกำหนดโทษของการทารุณกรรมสัตว์ของเจ้าของสัตว์ พบว่า กฎหมายในเครือรัฐออสเตรเลียมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งบัญญัติขึ้นมาบังคับใช้ในแต่ละรัฐและเขตการปกครอง โดยในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) ของรัฐวิกตอเรีย ได้แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ เพื่อสนับสนุนให้มีการตระหนักในการปฏิบัติต่อสัตว์ และเพื่อปรับปรุงระดับความสำนึกของสังคมเกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งในส่วนของ การกระทำ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุจูงใจนั้น เห็นได้ว่าในกฎหมายหลายฉบับของเครือรัฐออสเตรเลียได้มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุจูงใจไว้ คือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุจูงใจ เป็นกรณีที่มีเมื่อมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าลักษณะของการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น การทุบตี เพิกเฉย หรือทำร้ายสัตว์อย่างทารุณเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำนั้นทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์อย่างเลวร้าย อาทิ ทำให้สัตว์ตาย พิกลพิการ หรือผิดรูปร่างอย่างสาหัสจนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วย หรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป โดยผู้กระทำก็จะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับการกระทำที่รุนแรงหรือเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานสาหัสจากเหตุจูงใจนั้น

โดยโทษตามกฎหมายเรื่องป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของรัฐต่าง ๆ ในเครือรัฐออสเตรเลียนั้น ในแต่ละรัฐได้มีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์เป็นโทษจำคุกและโทษปรับโดยมีระวางโทษที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ในรัฐออสเตรเลียตะวันตกได้มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์เป็นอัตราโทษต่ำสุด คือ โทษปรับ 2,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 46,896.00 บาท)¹⁴ และอัตราโทษสูงสุดคือ 50,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,172,400.00 บาท)¹⁴ และจำคุกเป็นเวลา 5 ปี¹⁵ ส่วนในรัฐควีนแลนด์ กำหนดให้ผู้กระทำความผิดไม่ทารุณต่อสัตว์ หากฝ่าฝืนมีโทษปรับสูงสุด 1,000 หน่วยลงโทษ หรือเท่ากับ 75,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,758,600.00 บาท)¹⁴ และจำคุกเป็นเวลา 2 ปี และในกรณีบุคคลที่ดูแลสัตว์หรือเจ้าของสัตว์ทอดทิ้งหรือปล่อยสัตว์ บุคคลนั้นมีความผิดและต้องรับโทษปรับสูงสุด

¹⁴ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹⁵ Animal Welfare act 2002(WA) 19(1) Amended 2004

300 หน่วยลงโทษ หรือเท่ากับ 22,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 527,580.00 บาท)¹⁴ และจำคุกเป็นเวลา 1 ปี¹⁶

กรณีบุคคลที่ได้ร่วมกันกระทำความผิดนั้น ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งได้มีกำหนดไว้ในมาตรา 5 ให้บุคคลที่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ ต้องระวางโทษปรับ 50 ของหน่วยการลงโทษหรือเท่ากับ 5,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 128,964.00 บาท)¹⁵ หรือโทษจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการร่วมกันกระทำความผิด จะมีโทษปรับ 250 ของหน่วยการลงโทษหรือเท่ากับ 27,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 644,820.00 บาท)¹⁷ หรือโทษจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁸ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนั้นมีจำนวนที่แตกต่างกันถึง 5 เท่า และกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล เครือรัฐออสเตรเลียได้กำหนดอัตราโทษที่จะลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่เป็นบุคคลธรรมดาแตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล กล่าวคือ กฎหมายกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา จะต้องปรับไม่เกิน 120 หน่วยลงโทษหรือเท่ากับ 16,900 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 396,271.20 บาท)¹⁷ หรือจำคุกเป็นเวลา 12 เดือน หรือสำหรับผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล นิติบุคคลดังกล่าวจะต้องปรับไม่เกิน 600 หน่วยลงโทษหรือเท่ากับ 84,504 ออสเตรเลียดอลลาร์¹⁹ (ประมาณ 1,981,449.79 บาท)¹⁷ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนั้นมีจำนวนที่แตกต่างกันถึง 5 เท่า

กฎหมายประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายเฉพาะเพื่อใช้บังคับในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์และการจัดการสัตว์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) โดยพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ทั้งในส่วนของการมุ่งให้สังคมปราศจากการทารุณกรรมสัตว์ อีกทั้งยังมุ่งให้สังคมเป็นสังคมที่มนุษย์และสัตว์สามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งในกรณีที่ทำร้ายหรือฆ่าสัตว์คุ้มครอง ได้แก่ วัว ม้า สุกร เกะ แพะ สุนัข แมวกระต่ายบ้าน ไก่ นกพิราบบ้าน เป็ด/ห่าน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ ที่มีคนเลี้ยง โดยไร้สาเหตุ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เยน (ประมาณ 519,968.00 บาท)¹⁷ และกรณีที่ไม่ให้อาหารหรือน้ำ ทรมานสัตว์ กักขังในที่ซึ่งทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์คุ้มครองลดลง อ่อนแอลงหรือเป็นโรค หรือไม่ทำแผลให้ในกรณีที่สัตว์คุ้มครองได้รับบาดเจ็บ หรือไม่ทำ

¹⁶ Animal Care and Protection Act 2001 (QLD) 18, 19. Amended 2003.

¹⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹⁸ Prevention of Cruelty to Animals Act 1979

¹⁹ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) 10 Aggravated.

การเก็บข้อมูลหรือซากศพของสัตว์ของตน หรือทอดทิ้งสัตว์ ผู้นั้นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน²⁰ (ประมาณ 259,984.00 บาท)¹⁷

**ตารางที่ 2 สรุปอัตราโทษตามกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์และการ
จัดสวัสดิภาพสัตว์**

ประเทศ	บทบัญญัติ/ฐานความผิด	อัตราโทษ
ประเทศไทย	มาตรา 31 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 (การทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร)	จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
	มาตรา 32 เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 (การจัดสวัสดิภาพสัตว์)	ปรับไม่เกิน 40,000 บาท
ประเทศญี่ปุ่น	มาตรา 44 วรรค 3 กรณีที่ไม่ให้อาหารหรือน้ำ ทรมาณสัตว์ กักขังในที่ซึ่งทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์คุ้มครองลดลง อ่อนแอลงหรือเป็นโรค หรือไม่ทำแผลให้ ในกรณีที่สัตว์คุ้มครองได้รับบาดเจ็บ หรือไม่ทำการเก็บข้อมูลหรือซากศพของ สัตว์ของตน หรือทอดทิ้งสัตว์	ปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท) ²¹
	มาตรา 44 กรณีที่ทำร้ายหรือฆ่าสัตว์คุ้มครอง และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีกสัตว์เลี้ยง คลานต่าง ๆ ที่มีคนเลี้ยงโดยไร้สาเหตุ ผู้กระทำจะต้องระวางโทษ	จำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เยน (ประมาณ 519,968.00 บาท) ²¹
	มาตรา 45 ผู้ที่เลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย	จำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท) ²¹

²⁰ Act on Welfare and management Animals 1973.

²¹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Babt). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ประเทศ	บทบัญญัติ/ฐานความผิด	อัตราโทษ
สหราชอาณาจักร	มาตรา 32 ความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ที่กำหนดในมาตรา 4 ถึงมาตรา 8	จำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ (ประมาณ 11.73 เดือน) หรือปรับไม่เกิน 20,000 ปอนด์ (ประมาณ 861,850.00 บาท) ²¹ หรือทั้งจำทั้งปรับ
	ความผิดเกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาต หรือ ฝ่าฝืนข้อจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	จำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ (ประมาณ 11.73 เดือน) หรือปรับไม่เกินระดับ 5 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน
เครือรัฐออสเตรเลีย	กรณีบุคคลที่ดูแลสัตว์หรือเจ้าของสัตว์ ทอดทิ้งหรือปล่อยสัตว์ไว้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผล	จำคุก 1 ปี และปรับสูงสุด 22,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 527,580.00 บาท) ²²
รัฐออสเตรเลียตะวันตก	ความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมสัตว์	จำคุก 5 ปี และปรับตั้งแต่ 2,000 – 50,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 46,896.00 – 1,172,400.00 บาท) ²²
รัฐควีนแลนด์	กรณีความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมสัตว์	จำคุก 2 ปี และปรับสูงสุด 75,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,758,600.00 บาท) ²²
	กรณีบุคคลที่ดูแลสัตว์ทอดทิ้งหรือปล่อยสัตว์อย่างไม่มีเหตุผล	จำคุก 1 ปี และปรับสูงสุด 2 2,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 527,580.00 บาท) ²²
รัฐนิวเซาท์เวลส์	มาตรา 5 กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์	จำคุก 6 เดือน หรือปรับ 5,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 128,964.00 บาท) ²² หรือทั้งจำทั้งปรับ

²² เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bah). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ประเทศ	บทบัญญัติ/ฐานความผิด	อัตราโทษ
	หากเจ้าของสัตว์ปล่อยให้สุนัขและแมว ไปก่อความเดือดร้อนรำคาญ รบกวนความ สงบสุข ให้แก่บุคคลอื่น	- ครั้งแรก ปรับสูงสุด 880 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 20,634.24 บาท) ²² - ครั้งต่อ ๆ ไป ปรับสูงสุด 1,650 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 38,689.20 บาท) ²²
สหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย	ความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมสัตว์	จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 690,194.00 บาท) ²²
รัฐอิลลินอยส์	ผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ (ครั้งแรก-ความผิดมรยโทษระดับ A)	จำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และ/หรือ ปรับตั้งแต่ 2,500 ดอลลาร์ (ประมาณ 86,274.25 บาท) ²³
	ผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ (ครั้งที่ 2/กระทำความผิดซ้ำ-ความผิด อุกฉกรรจ์)	จำคุกระหว่าง 1 ถึง 3 ปี และ/หรือ ปรับตั้งแต่ 25,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 862,742.50 บาท) ²³
รัฐจอร์เจีย	ผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์	จำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือ ปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 172,548.50บาท) ²³ หรือทั้งจำทั้งปรับ
	ผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ โดยมีเหตุฉกรรจ์	จำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 15,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 517,645.50 บาท) ²³ หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย ในเรื่องของการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของเจ้าของสัตว์ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 32 แล้ว จะเห็นได้ว่าบทกำหนดโทษของไทยมีเพียงแค่

²³ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Babt). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

โทษปรับเป็นเงินจำนวน 40,000 บาทเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับบทกำหนดโทษของต่างประเทศ ได้แก่ เครื่องมืออุตสาหกรรมเหล็ก ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ที่มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับที่รุนแรงกว่ากฎหมายของประเทศไทยมากเป็นเท่าตัว จึงเป็นสาเหตุให้ต่างประเทศนั้นใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรที่จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 32 โดยเพิ่มโทษปรับและเพิ่มโทษจำคุกเข้าไป โดยนำบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาข้างต้นมาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับกฎหมายของประเทศไทย โดยแก้ไขเพิ่มเติมว่า

“มาตรา 32 บัญญัติว่า เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับตั้งแต่ 40,000 บาท ถึง 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ทั้งนี้ ในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายฉบับนี้อย่างรอบด้าน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปและเป็นสากล และต้องไม่ขัดต่อมาตรา 77 วรรคสามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้กำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงนั้น แต่เมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่ากฎหมายต่างประเทศมีการกำหนดโทษทางอาญาทั้งโทษจำคุกและโทษปรับที่สูงกว่าของประเทศไทยอย่างมากเพื่อให้ประชาชนมีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดที่เป็นการทารุณกรรมสัตว์ และเพื่อให้มีบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น หากประเทศไทยได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 32 ตามที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกจึงควรได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกทารุณกรรม และเพื่อให้การเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายอันมีผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ รวมไปถึงมาตรการอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นของประเทศไทยหรือต่างประเทศ รวมไปถึงบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ ทำให้สามารถเข้าใจถึงวิวัฒนาการและแนวคิดต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ และแนวคิดดังกล่าวนั้นสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อปรับใช้ในการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศ ไทยด้วย ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ได้มีเจตนารมณ์และเนื้อหาเพื่อคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และผู้ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสมเพื่อการแก้ไขต้นเหตุแห่งปัญหาการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่ายังมีข้อบกพร่องในบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดสวัสดิภาพสัตว์ รวมทั้งปัญหาในส่วนของมาตรการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามิใช่ปัญหาในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์นอกเหนือไปจากบทบัญญัติในการลงโทษปรับที่ยังไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขต้นเหตุแห่งปัญหาการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่แท้จริงได้

เมื่ออดีตด้วยเหตุที่มนุษย์นั้นมีสมองขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดลำตัวและน้ำหนักของร่างกาย ซึ่งทำให้มนุษย์นั้นข้อมที่มีสติปัญญาในระดับสูงกว่าสัตว์อื่น ๆ จะส่งผลให้มนุษย์นั้นถือว่าตนเองมีความแตกต่างไปจากสัตว์ทุก ๆ ชนิดที่มีในโลกนี้ เพราะถือว่ามีเฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้นที่จะสามารถมีเหตุผล สติปัญญา และศีลธรรม ทำให้ส่งผลมนุษย์ได้มีมุมมองต่อสัตว์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทต่ำกว่าและต้องเป็นทาสโดยธรรมชาติของมนุษย์ และระบบดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนกับห่วงโซ่ที่สำคัญที่สุดในสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งใดก็ตามที่

อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าในห่วงโซ่นั้น จะต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากสิ่งที่อยู่ในระดับที่เหนือกว่า กล่าวคือ แนวคิดดังกล่าวนี้จึงทำให้มีความเชื่อในแง่ที่ว่าสถานะของสัตว์ว่าเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมและปกครองใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และมนุษย์ก็สามารถที่จะกระทำต่อสัตว์อย่างไรก็ได้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ ต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์ที่เริ่มมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านศิลปะศาสตร์ เทคโนโลยีหรือวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความเจริญทางด้านจิตใจ จึงส่งผลให้มนุษย์สามารถที่จะความตระหนักรู้ได้ว่า สัตว์นั้นย่อมที่จะมีความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสามารถที่จะรับรู้ถึงความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจากการกระทำต่าง ๆ นั้นได้เช่นเดียวกับมนุษย์ แต่หากเพียงแตกต่างกันกับมนุษย์นั้นมีสติปัญญาในระดับสูงกว่าสัตว์อื่น ๆ เท่านั้น เหตุนี้จึงทำให้สังคมมนุษย์เริ่มให้การยอมรับถึงคุณค่าในชีวิตสัตว์มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและหลักคุณธรรม (Morality) ที่ถือว่าสัตว์นั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นองค์ประกอบสำคัญ และเป็นสิ่งสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ และได้รับการดูแลมิให้ถูกทารุณกรรมโดยบุคคลใด ๆ

โดยในปัจจุบันนี้มนุษย์จึงเริ่มมีแนวคิดในการให้ความยอมรับว่า การทารุณกรรมสัตว์เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและถือเป็นความผิดต่อชีวิตที่ควรจะต้องได้รับการลงโทษ ประเทศส่วนใหญ่จึงได้กำหนดให้การทารุณกรรมสัตว์ ถือเป็นความผิดในทางอาญาที่ต้องถูกลงโทษ ด้วยเหตุผลดังกล่าวในช่วงต้นนั้น จึงส่งผลให้สถานะภาพของชีวิต ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ของสัตว์ได้รับการเคารพในสิทธิการดำรงชีวิต และมีการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ที่เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์นั้นถือเป็นสิ่งที่สากลประเทศให้การยอมรับอย่างต่อเนื่อง

สำหรับสถานการณ์ของการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทย เมื่อในอดีตที่ยังไม่ได้บัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นนั้น การคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่มีกระจายอยู่ในหลายฉบับ โดยยังไม่มีการบัญญัติขึ้นซึ่งบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์เป็นการเฉพาะทำให้สัตว์ต่าง ๆ ที่มีได้มีกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะนั้นย่อมจะได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 ซึ่งมีเพียงความผิดลหุโทษ กล่าวคือ มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เท่านั้น หรืออาจจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายก็ต่อเมื่อสัตว์นั้นเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของผู้เป็นเจ้าของไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม ทั้งนี้ความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นเพียงการคุ้มครองผ่านสิทธิความเป็นเจ้าของของสัตว์เพื่อไม่ให้เจ้าของสัตว์ดังกล่าวได้รับความเสียหายจากการกระทำของบุคคลอื่นต่อสัตว์ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินเสมือนวัตถุต่าง ๆ ของมนุษย์

เท่านั้น ดังนั้น มาตรการดังกล่าวในอดีตที่ใช้บังคับในการหยุดยั้งพฤติกรรมในการกระทำการอันว่าเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์นั้น จึงยังไม่อาจที่จะเป็นมาตรการที่ดีเพียงพอในการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ได้ ดังจะเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ที่ยังปรากฏให้เห็นถึงการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่เหมาะสมอยู่เป็นจำนวนมาก

ต่อมาเมื่อประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เป็นการเฉพาะ ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และได้มีการจัดทำกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้มีความเหมาะสม ทั้งนี้ ผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ พบข้อบกพร่องที่สืบเนื่องมาจากมาตรา 22 และ มาตรา 23 ของพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมและห้ามมิให้ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันควร อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังคงพบเห็นการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย รวมไปถึงมีการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์นั้นพ้นจากการดูแลของตน นอกจากนี้ เมื่อมีการตรวจพบการกระทำความผิดเกิดขึ้นยังประสบปัญหาการปฏิบัติการพิเศษความเป็นเจ้าของสัตว์ทำให้ไม่สามารถระบุตัวเจ้าของสัตว์ได้ โดยอาจเป็นเพียงผู้ให้อาหารเท่านั้น ไม่ใช่เจ้าของสัตว์โดยแท้จริงเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำของตนเองหรือจากการกระทำของสัตว์ที่อาจจะไปก่อความเดือนร้อน รำคาญหรือทำให้บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินได้รับความเสียหาย อีกทั้ง บทลงโทษก็มีเพียงบทบัญญัติตามมาตรา 32 ที่กำหนดให้เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท หากได้มีการบัญญัติเป็นบทบัญญัติเฉพาะหรือมีบทบัญญัติเพิ่มเติมบทลงโทษจำคุกโดยเฉพาะสำหรับความผิดของเจ้าของสัตว์ในการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสวัสดิภาพสัตว์หรือบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่อย่างใด อีกทั้งยังไม่มีการบัญญัติหรือบทบัญญัติบทลงโทษ สำหรับความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เลข ทั้งที่การกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ ซึ่งเกิดโดยความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์นั้น ผลแห่งการกระทำนั้นย่อมจะทำให้สัตว์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ที่ได้รับความเสียหายในด้านต่าง ๆ โดยตรง

สำหรับปัญหาในส่วนของมาตรการอื่นตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการความรับผิดชอบของเจ้าของ

สัตว์ ที่นอกเหนือ ไปจากบทบัญญัติในการลงโทษปรับนั้น ปัจจุบันประเทศไทยก็มีเพียงบทบัญญัติ มาตรา 33 ที่ได้กำหนดให้ศาลเมื่อเห็นว่า การที่ให้สัตว์นั้นยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือ ผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป สัตว์นั้นอาจถูกทารุณกรรมหรือได้รับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่ เหมาะสมอีก ศาลมีอำนาจสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบสัตว์นั้นให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์นั้น ต่อไป ถ้าในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษบุคคลใดตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32 แล้ว หากแต่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น มีเพียง มาตรการในการสั่งห้ามครอบครองสัตว์เท่านั้น และยังไม่ได้มีการบัญญัติถึงมาตรการอื่น ๆ ที่จะ นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการที่จะทำให้ผู้ที่กระทำ ความผิดนั้นสามารถที่จะมีจิตสำนึกในเรื่องของการเคารพสวัสดิภาพของสัตว์ได้ ไม่อาจที่จะกระทำ ได้โดยใช้บทลงโทษในการปรับเป็นเงินหรือบทลงโทษจำคุก แก่บุคคลดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียว ได้ไม่ เพราะแนวทางดังกล่าวนี้ไม่ใช่แนวทางในการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ที่แท้จริง แต่ หากควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความตระหนักต่อสัตว์นั้นได้ก็จะเป็นสิ่งมีชีวิตที่ สามารถที่จะได้รับความเจ็บปวด และทรมานจากการกระทำต่าง ๆ ไม่ว่าจะต่อจิตใจหรือร่างกายได้ดัง เช่นเดียวกับมนุษย์

ดังนั้นการกระทำการอย่างใด ๆ ที่เป็นอันการทารุณกรรมต่อสัตว์ก็ไม่ต่าง ไปจาก การกระทำที่เป็นการทารุณต่อมนุษย์เช่นเดียวกัน อันอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะ เข้าใจ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อสัตว์ ถือว่าเป็นการเสริมสร้างแนวคิดที่ดีขึ้นในเรื่องของหลัก จริยธรรมที่มีพื้นฐานจากความเชื่อที่ว่า สิ่งมีชีวิตนั้นก็สามารที่จะมีความรู้สึกได้ดังเช่นมนุษย์ ดังนั้น ในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ มีความยั่งยืนได้นั้น จะเห็นได้ว่าไม่อาจใช้แต่เพียงมาตรการในการลงโทษได้ หากแต่ควรที่จะต้อง มีการเพิ่มเติมในเรื่องของมาตรการแก้ไขปัญหานั้นเป็นการให้ทางเลือกแก่ศาลในการที่จะใช้ดุลพินิจ เพื่อที่จะมีคำสั่งให้มีการดำเนินการใด ๆ ในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การทารุณกรรมสัตว์ของผู้กระทำความผิดได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งจะส่งผลดีทำให้ปัญหาดังกล่าว การทารุณกรรมสัตว์นั้นจะถูกแก้ไขให้ทุเลาลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์โดยเฉพาะใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของสัตว์ที่ต้องให้การดูแลและจัดสวัสดิภาพสัตว์ของคนให้มีความเป็นอยู่ ที่เหมาะสมเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว ทำให้ได้ข้อสรุปในแนวความคิดในการ

ป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทยที่จะเป็นประโยชน์ต่อสัตว์และผู้เลี้ยงสัตว์ และอาจจะส่งผลให้ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ลดน้อยลงหรือหมดไปได้ อาทิเช่น ปัญหาสัตว์จรจัดหรือปัญหาสัตว์คู่หรือสัตว์ร้ายไปก่อความเดือนร้อนให้บุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายภายในของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไปได้

ทั้งนี้ เพื่อให้ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายในหมวดของการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) เพื่อให้การดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์บรรลุตามวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติตามกฎหมาย และบทบัญญัติศัพท์ในเรื่องเจ้าของสัตว์ที่จะสามารถระบุตัวตนเจ้าของสัตว์ได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอให้มีมาตรการในการระบุตัวเจ้าของสัตว์หรือผู้เลี้ยงสัตว์หรือครอบครองสัตว์ให้เป็นรูปธรรม กล่าวคือ ควรมีข้อกำหนดในเรื่องการจดทะเบียนสัตว์หรือเจ้าของสัตว์ไว้ในกฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์มีความตระหนักถึงความพร้อมของตนในการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ของตนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งมีความพร้อมในการรับผิดชอบต่อการกระทำอันจะเกิดกับสัตว์ในความรับผิดชอบของตนด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่ม มาตรา 22/1 ดังนี้

“มาตรา 22/1 เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายในหมวดนี้ รัฐมนตรีอำนาจกำหนดให้เจ้าของสัตว์ ผู้เลี้ยงสัตว์หรือผู้ครอบครองสัตว์บางชนิดต้องจดทะเบียนสัตว์ของตนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การออกประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์”

อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกอาจจะให้ต้องจดทะเบียนเฉพาะสัตว์เลี้ยงในครัวเรือน เช่น สุนัขและแมว ก่อนก็ได้ ส่วนสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น ๆ ที่มีการเลี้ยงเพิ่มขึ้นความกระแสมนิยมในปัจจุบันอาจให้จดทะเบียนในระยะถัดไป หรือหากเป็นสัตว์ที่อาจอยู่ในกลุ่มเป็นสัตว์คู่หรือสัตว์ร้าย อาจจะต้องมีการจดทะเบียนและขออนุญาตในการเลี้ยงเพิ่มขึ้น

2) สำหรับปัญหาที่เจ้าของสัตว์ ไม่ดูแลสัตว์เลี้ยงของตน ปล่อยปละละเลย ละทิ้งหรือกระทำการใด ๆ ที่ทำให้สัตว์พ้นจากความรับผิดชอบของตน หรือปล่อยให้สัตว์ในความรับผิดชอบของตนไปก่ออันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในมาตรา 23 แล้วนั้น เห็นสมควรที่จะต้องมิบบทบัญญัติเพื่อป้องปรามการกระทำดังกล่าวไว้ โดยถือเป็นบทสันนิษฐานให้

ผู้ที่ให้การดูแลหรืออุปการะสัตว์ในลักษณะดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบด้วยในกรณีที่สัตว์ที่ตนเลี้ยงดูแล หรืออุปการะนั้นก่อความเสียหายหรือเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่ม มาตรา 23/1 ดังนี้

“มาตรา 23/1 ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์นั้น อาจทำอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลหรือเป็นอันตรายต่อสัตว์อื่น

ในกรณีที่สัตว์หากไม่ปรากฏเจ้าของหรือไม่สามารถหาเจ้าของได้ ให้สันนิษฐานว่า ผู้เลี้ยง หรือผู้ที่ที่อยู่อาศัยสัตว์นั้น โดยเปิดเผยเป็นอาจิม เป็นเจ้าของสัตว์ตามมาตรานี้”

3) สำหรับการกำหนดบทลงโทษในเรื่องการปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ของเจ้าของสัตว์และการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น จะพบว่ามีเพียงแค่โทษปรับเป็นจำนวน 40,000 บาท เท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับบทกำหนดโทษของต่างประเทศที่มีทั้งโทษปรับและโทษจำคุกที่รุนแรงกว่ากฎหมายของประเทศไทยมากเป็นเท่าตัว ซึ่งมีผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศนั้นมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเสนอให้แก้ไขมาตรา 32 เพิ่มเติมว่า

“มาตรา 32 บัญญัติว่า เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับตั้งแต่ 40,000 บาท ถึง 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

กล่าวโดยสรุป หากมีการปรับแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขต่างๆ รวมทั้งการปรับแก้ไขบทบัญญัติเพิ่มเติมที่ได้เสนอแนะไปแล้วในข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่าข้อมติที่จะส่งผลให้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น มีความเหมาะสมต่อสัตว์ และยังส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ได้ และเพื่อที่จะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสัตว์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ประมวลกฎหมายอาญา
พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535
พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2558
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสุนัขในสถานที่เพาะพันธุ์สุนัข พ.ศ. 2563
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561
ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง พ.ศ. 2554
ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548

กฎหมายต่างประเทศ

Act on Welfare and Management Animals 1973
Animal Care & Protection Act 2001
Animal Care and Protection Act 2001 (QLD)
Animal Welfare Act 2006
Animal Welfare act 2002 (WA)
Companion Animal Act 1998
Prevention of Cruelty to Animal Act 1986
Prevention of Cruelty to Animals Act 1979 (NSW)
Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC)

หนังสือ

- ชมพูนุท ตั้งถาวร (2562). **ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). **กฎหมายอาญา และอาชญวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 6 ทฤษฎีการลงโทษ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วราพร สุรวดี. (2546). **เมื่อข้างร้องไห้ เรื่องของชีวิตจิตใจสัตว์หลากหลายในโลกที่มีอารมณ์ความรู้สึกซึ่งมนุษย์สัมผัสได้**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- สำนักหอสมุดแห่งชาติ. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- หยุด แสงอุทัย. (2544). **กฎหมายอาญาภาค 2-3** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรัญ สุวรรณบุปผา. (2518). **หลักอาชญวิทยา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชย์.

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

- ทิพวรรณ พงศ์ตระกูลนนท์. (2559). **ปัญหากฎหมายการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์: ศึกษากรณีการห้ามมิให้กระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชันวรัตน์ โรจนโรวรรณ. (2551). **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณสัตว์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์. (2554). **มาตรการคุ้มครองสัตว์ทางกฎหมายตามหลักสวัสดิภาพสัตว์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภัทรา เจริญวุฒิ. (2558). **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดหลักสวัสดิภาพสัตว์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รายงานการวิจัย

จิตตพงศ์ สระชิต. *มาตรการทางอาญาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการดำเนินคดีกับผู้ประกอบการเหมืองแร่*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่.

อาทิตยา วิชญาณุภาพ. (2557). *แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อการผลิตไฟฟ้าภายในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (สำนักงาน ก.พ.ร.). เล่มที่ 34.

เอกสารต่างประเทศ

ALIVE (All Life in a Viable Environment in Japan). *The definition of Cruelty to Animals*.

Carl Cohen. Reply to Tom Regan. In the *Animal Ethics Reader*, Edited By Susan J Armstrong and Richard G. Botzler (London: Routledge, 2003),

Frank R. Ascione. *Animal Abuse and Youth Violence*. Juvenile Justice Bulletin.

Jessica Vanse, ed. *How is animal cruelty defined*. Understanding Animal Cruelty.

Kalrina Sharman. *Animal Law in Australia*. Animal Legal and Historical.

Mark R. Dadds, Cynthia M. Turner, & John McAloon. *Developmental Link between Cruelty to animals and Human Violence*. Australian New Zealand Journal of Criminology.

Margit Livingston. *Desecrating the Ark: Animal Abuse and the Law's Role*. The University of Iowa Law Review

Neville G. Gregory. (2007). *Animal Welfare and Meat Production*, 2nd Edition. Trowbridge: CABI.

Richard Ryder. (1991). *Culture of cruelty*. New Internationalist.

ฐานข้อมูลออนไลน์

ประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย. *ข้อมูลสถิติอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <http://www.bot.or.th/>.

- นัทธี จิตสว่าง. (2556). *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gotoknow.org/posts/454719>.
- นพดล ปกรณ์นิมิตดี. *กฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ บทสะท้อนมุมมองที่หายไปต่อกรณีเจ้าของสัตว์อำพราง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.matichon.co.th/columnists/news_537938.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *หลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมาย อันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นตามกฎหมายไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0825/08CHAPTER_3.pdf.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *ขงลี้หมาแมวเกือบ 20 ชีวิต! เจ้าของปิดบ้านหายเงียบ เจอข้อหาทารุณสัตว์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/society/1246262>.
- สยามรัฐออนไลน์. (2566). *ชาวบ้านสุดทน แมว 12 ตัว ถูกขังไว้ในบ้านอดอาหารนานกว่า 2 เดือน จนต้องกินเนื้อกันเอง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://siamrath.co.th/n/417238>
- อับดุลเราะหฺมาน บินอับดุลกะรีม อัลชีหะฮฺ. (2556). *คุณลักษณะเฉพาะของศาสนาอิสลาม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.islamhouse.com/p/321596>.
- _____. (2559). *สิ่งที่สัตวแพทย์ต้องรู้ ตระหนัก และกระทำ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.vs.mahidol.ac.th/lovedog/images/PDF%20News/Animal%20welfare%20vol19.pdf>
- iLaw. (2557). *ประชาชนขอเพิ่ม 20 ข้อห้าม ใน ร่างพ.ร.บ.ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ....* เข้าถึงได้จาก : <https://ilaw.or.th/node/3329>
- PPTV online. (2565). *“วอชต์ด็อก” เฝ้าเลี้ยงเจ้าของเพจรับเงินช่วยเหลือหมาแมว ปลอ่ยสัตว์ตายคาบ้าน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/184043>.

ต่างประเทศ

- Animal Protection Index (API). (2020). *Japan: ranking E*. (Online). Available: <https://api.worldanimalprotection.org/country/japan>.
- Animal World. The Meaning of Animal. (Online). Available: www.animalworld.net.
- Biology Online. (2020). *Animal*. (Online). Available: <http://www.biology-online.org/dictionary/Animal>.
- Convention on Migratory Species. *Introduction to CMS*. (Online). Available: <http://www.cms.int>.

- Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals during International Transport*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/065>.
- Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals for Slaughter*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/102>.
- Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/087>.
- Council of Europe. *European Convention for the Protection of Pet Animals*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/125>.
- Department of state. (2009). *Foreign Agriculture Service Mission to The European Union*. (Online). Available: <http://useu.usmission.gov/agri/welfare.html>.
- European Convention for the Protection of Pet Animal Strasbourg (13X1.1987). (Online). Available: <http://conventions.coe.int>.
- Infoterra Thailand. (Online). Available: <http://infoterra.deqp.go.th>.
- Laura Klappenbach. The 6 Basic Animal Groups. (Online). Available: <http://animals.about.com/od/zoologybasics/>.
- McGraw-Hill Dictionary of Scientific and Technical Terms. 6th Edition. (2003). *Definition of Animal*. (Online). Available: <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Animals>,
- Michigan state University College of Law. Animal Legal and Historical Center. Animal Rights. (Online). Available: <http://www.animallaw.info/>.
- Malta Animal Welfare Act 2002. Chapter 439, Animal Welfare Act (8 February 2002) ACT No. XXV of 2001. (Online). Available: <http://www.pictures-of-cats.org/Malta-Animal-Welfare-Act-2002.html>.
- Stray Pet Advocacy. (2003). *Cruelty Laws*. (Online). Available: http://straypetadvocacy.org/cruelty_laws.Html.
- The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Official documents. *The CITES Appendices*. (Online). Available: <http://www.cites.org>.
- Universal Declaration of Animal Rights. (1978). (Online). Available: <https://constitutii.files.wordpress.com/2016/06/file-id-607.pdf>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล

ร.ต.อ.(หญิง) ศศินันท์ แสงทอง

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2554

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2559

ประกาศนียบัตรนิติบัณฑิต

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ตำแหน่ง

พ.ศ. 2564-ปัจจุบัน

รอง สว. (สอบสวน) สถานีตำรวจภูธรปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา